

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
היחידה לתכניות משלימות למידה

אוגדן למנהל 'ניצנים' ברשות המקומית

חומר עיוני, כלים, סדנאות והצעות לפעילויות בסדר היום בצהרון

שנה"ל תש"ף | 2019-2020

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
היחידה לתכניות משלימות למידה

אוגדן למנהל 'ניצנים' ברשות המקומית

חומר עיוני, כלים, סדנאות והצעות לפעילויות בסדר היום בצהרון

שנה"ל תש"ף | 2020-2019

ייזום והנחיה מקצועית

לילך ברקאי, ממונה ארצית על תוכנית 'ניצנים'

שותפים לדרך

חיים הלפרין, מנהל היחידה לתוכניות משלימות למידה
יורם אדלר, מדריך ארצי ביחידה לתוכניות משלימות למידה

חשיבה, פיתוח ונתיבה

לילך ברקאי, ממונה ארצית על תוכנית 'ניצנים'
שרה משה, מדריכה ארצית ביחידה לתוכניות משלימות למידה
שרית גיטלמן, מדריכה ארצית בתוכנית 'ניצנים'
ענת צור, מדריכה ארצית בתוכנית 'ניצנים'

שותפים לכתיבה

האגף לחינוך קדם יסודי
האגף לחינוך יסודי
האגף לחינוך מיוחד
מרכזות התוכנית במחוזות
מנחים פדגוגים בתוכנית ניצנים
צוות ניצנים ביחידה לתוכניות משלימות למידה
תודות לשותפים שקראו והעירו

הוצאה לאור: גף הפרסומים, משרד החינוך gov

עיצוב גרפי: נעה כהן-שלמון

עריכה לשונית: יעל לביא-בלייזיס

תש"ף - 2019-2020

תוכן עניינים *

הקדמה 5

חלק א - נהלים והנחיות

קול קורא לתקצוב רשויות מקומיות 8

עשרה צעדים עיקריים מקבלת הקול קורא ועד לפתיחת המסגרות 12

הגדרת תפקיד מנהל 'ניצנים' ברשות המקומית 13

חלק ב - כלים ניהוליים לניהול ולארגון התוכנית ברשות

עיקרי חוזר מנכ"ל 19

לוח חופשות 23

הנחיות לרכש פדגוגי בתוכנית 'ניצנים' - גני ילדים תש"ף 25

הנחיות לרכש פדגוגי בתוכנית 'ניצנים' - בתי-ספר תש"ף 26

לוח גאנט למנהל התוכנית ברשות המקומית 28

הנחיות לעזרה ראשונה 30

טלפונים לשעת חירום 34

טפסים שימושיים 35

חלק ג - כלים פדגוגיים לניהול התוכנית ברשות

פריסת נושאים שנתיים בתוכנית 'ניצנים' 41

עקרונות מנחים להפעלת תוכנית תוכנית ניצנים בחינוך המיוחד 42

באילו דרכים ניתן לספר סיפור? 44

עצות לפעילות מוצלחת 45

מתן סיוע בשיעורי בית לתלמידי הצהרון בבתי הספר 46

47	הצעות לניהול שיח אישי-רגשי עם הילד/ה.
51	תוכנית ליווי למרכזי התוכנית בבית-הספר.
90	כלי להתבוננות למרכזי התוכנית בבית-הספר.
92	כלי להתבוננות למובילים במסגרות.
94	כלי להתבוננות לסייעות בגן הילדים.

חלק ד - מתווה סדר היום בצהרון וחשיבותו

97	רציונל.
98	מתווה סדר היום בצהרון.
100	דוגמאות לפריסה שבועית בגן.
101	דוגמאות לפריסה שבועית בבית-הספר.
102	פלח פתיחה - התכנסות
105	דוגמאות והצעות לפתיחת היום בגן הילדים.
108	דוגמאות והצעות לפתיחת היום בבית-הספר.
151	פלח הארוחה כהזדמנות חינוכית
165	פלח פעילות מובנית פעילות חינוכית העשרתית
167	דוגמאות לפעילות סביב ספרים ושירים בגן הילדים.
180	דוגמאות לפעילות סביב ספרים בבית-הספר.
238	דוגמאות לפעילויות לטיפוח ערכים ומיומנויות בבית-הספר.
242	'ניצנים' של תנועה ומשחק בגן הילדים.
262	משחקים לתלמידי בתי-הספר.
263	פלח פעילות לסיום היום
264	נשיר ונביע ברגשות איך עבר היום על הילדים בצהרון בגן הילדים.
268	נביע ברגשות איך עבר היום על הילדים בצהרון בתי-הספר.

* הקדמה

תוכנית 'ניצנים' היא תוכנית ארצית של צהרונים בסבסוד משרד החינוך המיועדת לגילאי 3-8 וקיצור החופשות בחגים לגילאי 9-3.

התוכנית מעניקה מענה איכותי, חווייתי, הפגתי המותאם לגיל הילדים ולצורכיהם ההתפתחותיים והרגשיים. אוגדן זה הוא כלי שגובש במיוחד עבורכם, כבעלי תפקיד מרכזי בהובלת תוכנית 'ניצנים', על מנת לבסס תשתית מבנית בעלת שגרה וסדירות המשמשת מרחב ראוי להפעלה מיטבית של התוכנית. באמצעות האוגדן ניתן יהיה לסייע למובילים במסגרות, להנחותם ולהציע להם מגוון אפשרויות ודרכים להעשרת עולמם של הילדים.

האוגדן מורכב משלושה רכיבים מרכזיים:

היבט ניהולי-מערכתי לקידום התוכנית. נהלים והנחיות החיוניים לניהול התוכנית.

היבט מעשי להפעלה הכולל לוח גאנט, תוכנית ליווי למרכזי התוכנית בבתי-הספר, הנחיות לעזרה ראשונה וטפסים שימושיים. היבט פדגוגי, הכולל תכנים וכלים פדגוגיים לניהול והפעלת התוכנית. ממנהל התוכנית ברשות דרך מרכזי התוכנית בבתי הספר אל הצוותים המובילים במסגרות הגנים ובתי הספר.

מושם דגש על הרצון ליצור מעבר רציף וסדיר ממסגרת הבוקר למסגרת הצהריים, ולערוך בה פעילות חינוכית-העשרתית שתאפשר לילדים לפתח כישורים חברתיים ורגשיים, תחושת מסוגלות וביטוי אישי ולחווה הצלחות אשר יעצימו ויעצבו אותם כבוגרים.

חשיבות רבה מיוחסת להתאמת הפעילויות הנגזרות ממאפייני 'ניצנים'. מחד-גיסא, תכנים הנושאים אופי פדגוגי, ומאידך-גיסא נושאות שעות הפעילות אופי הפגתי וחווייתי.

המדיניות, אבני הדרך, ההנחיות והרעיונות מופקדים בידכם, ומהרגע שיהפכו ל'שלכם' תוכלו להעביר אותם הלאה לצוותים שלכם.

להמשך עשייה פורייה ומבורכת והנאה שבדרך

לילך ברקאי

ממונה תוכנית הצהרונים הלאומית

חיים הלפרין

מנהל היחידה לתוכניות משלימות למידה

חלק א

נהלים והנחיות

קול קורא לתקצוב רשויות מקומיות בשנת הלימודים תש"ף

עבור

תוכנית 'ניצנים' בתום יום הלימודים לגילאי 3 - 8 (גן - כיתה ב') בכל הארץ

תוכנית 'ניצנים' בחופשות' לגילאי 3 - 9 (גן - כיתה ג') בכל הארץ

תקנות תקציביות: 20-46-05-07 'ניצנים'

20-46-05-14 'ניצנים בחופשות'

תוקף הקול קורא: מיום 30 ביוני 2019 ועד יום 22 ביולי 2019

בהתאם להחלטת ממשלה מספר 4614 מיום 24 ביוני 2019, משרד החינוך (להלן: 'המשרד') יסבסד הפעלת מסגרות חינוכיות בתום יום הלימודים בגני הילדים הציבוריים ובבתי-הספר המתוקצבים על-ידי משרד החינוך.

כמו כן, בהתאם להחלטת הממשלה מספר 3409 מיום 11 בינואר 2018, המשרד יסבסד הפעלת מסגרות חינוכיות נוספות בשעות הבוקר בגני הילדים הציבוריים ובבתי-הספר המתוקצבים על-ידי משרד החינוך במהלך חופשות בתי-הספר והגנים במהלך שנת הלימודים (להלן: 'תוכנית ניצנים בחופשות'). התוכנית תופעל בימים א-ה במהלך חופשות בתי-הספר והגנים בשנת הלימודים תש"פ¹. התוכנית תתופעל ימים בחופשת החנוכה / חופשת החורף וחמישה ימים נוספים בחופשת הפסח / חופשת האביב. והכול, בהתאם להחלטות הממשלה ובכפוף לאמור בהן (להלן: 'תוכנית ניצנים'). וזאת, במטרה לקדם מענה חינוכי איכותי לצורכיהם השונים של המשתתפים, ובין היתר, להקלה על ההורים בנטל ולעידוד השתלבותם בעבודה. ההחלטות מצורפות כנספח א' למסמך זה.

בשתי התוכניות תיעשה הקצבת המשרד על-פי הדירוג הסוציאקונומי של הרשות בשנת הלימודים תש"פ, על-פי מודל של תעריף למשתתף בפועל, ותועבר לרשויות המקומיות המפעילות את התוכנית במסגרת הכללים והקריטריונים המפורטים במסמך:

¹ תקצוב הפעילות בחופשת פסח / חופשת האביב 2020 מותנית בהחלטת ממשלה מתאימה ובאישור תקציב תוספתי ייעודי.

קריטריונים לתקצוב רשויות מקומיות בשנת הלימודים תש"פ עבור תוכניות 'ניצנים'

תוכנית 'ניצנים' בחופשות'	תוכנית 'ניצנים'	אשכול סוציאקונומי של הרשות
10 ימים בחופשות. 5 ימים בחופשת חנוכה / חורף ו-5 ימים בחופשת פסח / אביב	בימי הלימודים 5 ימים בשבוע עד שעה 16:00	
גנים ובתי-ספר כיתות א-ג	גנים ובתי-ספר כיתות א-ב	5 - 1
	בתי-ספר כיתות א-ב	10 - 6

משרד החינוך מזמין רשויות להגיש בקשות לתקצוב עבור הפעלת התוכניות בהתאם לקריטריונים המפורטים במסמך המצ"ב ובנספחי.

רשות מקומית אשר מעוניינת להשתתף באחת משתי התוכניות ('ניצנים' / 'ניצנים בחופשות') או בשתייהן, תגיש בקשה עבור התוכניות שנבחרו במוסדות המתוכננים לפעול בשנת הלימודים תש"פ והעומדים בתנאים המפורטים בהמשך (כולל מוסדות מוכש"ר ופטור).

הגשת הבקשה לתקצוב והתחייביות הרשות להפעלת התוכניות (להלן 'מענה לקול קורא' או 'טופס ב'1') תיעשה באמצעות המערכת האינטרנטית לאיסוף נתונים (להלן: 'המערכת') בכתובת שלהלן: www.nitzanim.education

להלן אופן הגשת הבקשות לתקצוב:

1. רשות שבחרת בתוכנית 'ניצנים' (צהרונים) תוריד מהמערכת קובץ אקסל ברמת מוסד לצורך סימון המוסדות הצפויים להשתתף בתוכנית (נספח ב'2). את הקובץ המלא יש להעלות חזרה למערכת.
2. יש להפיק מהמערכת את המענה לקול קורא (קובץ וורד, נספח ב'1), שיכלול את פרטי הרשות ובעלי התפקידים השמורים במערכת (פרט למנהל 'ניצנים' ברשות), וכן את מספר המוסדות והתלמידים במוסדות שסומנו בנספח ב'2 כאמור בסעיף א' לעיל.
3. יש למלא בנספח ב'1 את הפרטים הדרושים.
4. הגשת הבקשה תיעשה על-ידי העלאה למערכת של המענה (ב'1) כשהוא חתום וסרוק בפורמט PDF ובפורמט וורד, וזאת עד יום 22 ביולי 2019.
5. רשויות באשכולות 4 - 10 אשר בחרו בהזנה עצמאית - חייבות להגיש בנוסף, וכחלק מהמענה לקול קורא, את המפורט שלהלן:
  - א. נספח ב'3 - התחייבות של ספק מזון עצמאי לעמידה בהנחיות ובנוהלי העבודה, תוגש חתומה וסרוקה בפורמט PDF וכן בגרסת וורד. כן יש להגיש סרוקים את המסמכים הנלווים לאותו ספק.
  - את נספח ב'3 יש לצרף עבור כל אחד מספקי המזון העצמאיים שאיתם התקשרה הרשות.

ב. נספח ב'4 - טבלת ריכוז הסכמים (נספחי ב'3 שלעיל) ומסמכים של ספקי המזון, יוגש חתום וסרוק בפורמט PDF וכן בגרסת וורד.

לאחר הרישום במערכת ניתן להפנות שאלות באמצעות המערכת אל משרד רו"ח נסים דוידוב ושות', אשר מלווה את התוכנית מטעם משרד החינוך, וטלפונית למספר 03-6880422 בימים א-ה בין השעות 10:00-16:00.

קבצים מצורפים:

1. קריטריונים לתקצוב רשויות מקומיות בשנת הלימודים תש"פ להפעלה במסגרת התוכנית.
2. רשימת נספחים:

הערות	שם הנספח	סידורי	נספח
	החלטות הממשלה		א
	חינוך מיוחד - לפי קוד כיתה	1	א
	תפקיד מנהל/ת 'ניצנים' ברשות	2	א
	מתווה הכשרה	3	א
	דוגמה לגיליון נוכחות חודשי	4	א
	נספחים תקציביים 'ניצנים'	5	א
	נספח תקציבי 'ניצנים' בחופשות	6	א
	הנחיות לדיווח ולרישום	7	א
	בקשה לאישור מיוחד להעסקת מנהל 'ניצנים' ברשות	8	א
	סימולטור לבחינת ההרחבות בתוכנית	9	א
מסמכי בקשת ההקצבה			
	טופס בקשה והתחייבות לשתי התוכניות	1	ב
רשימה מוצגת במערכת איסוף הנתונים	רשימת הגנים ובתי-הספר שבהם תפעל תוכנית 'ניצנים'	2	ב
	הנחיות עבודה לספקי מזון מחוץ למאגר	3	ב
	הצהרה מרוכזת על ספקי מזון	4	ב
מסמכים להגשה – מאוחר יותר			
	פרוטוקול ועדת היגוי	1	ג
יפורסם בהמשך	תוכנית רשותית - 'ניצנים'	2	ג
יפורסם בהמשך	תוכנית עבודה מוסדית - 'ניצנים'	3	ג
יפורסם בהמשך	תוכנית עבודה רשותית - 'ניצנים' בחופשות'	4	ג

עשרה צעדים עיקריים מקבלת ה'קול קורא' ועד לפתיחת המסגרות

1. קריאת ה'קול קורא' בעיון.
2. קבלת החלטה על הצטרפות לתוכנית- חתימה על טופס בקשה והתחייבות להפעלת התוכניות 'ניצנים' ו'ניצנים בחופשות' על-ידי ראש הרשות וגזבר הרשות והעלאת הקבצים למערכת 'ניצנים' תש"פ (בהתאם לנספחים הנדרשים בקריטריונים לקול קורא).
3. בחירת מנהל 'ניצנים' ברשות.
4. הקמת ועדת היגוי רשותית והחלטה על הגורם המפעיל את התוכנית: הרשות / זכיינים. בהפעלה חיצונית - בחירת הגוף המפעיל והתקשרות עימו.
5. רשויות באשכולות 4 - 10: התקשרות עם ספקי הזנה וקביעת התפריטים והתאמתם לצורכי השטח.
6. כתיבת תוכנית רשותית הכוללת בניית מנגנוני הפעלה, גיוס כוח אדם, חתימה על חוזה העסקה, בניית תוכניות פדגוגיות, בחירת חוגי העשרה והתקשרות עם ספקי חוגי העשרה.
7. אישור התוכניות של הרשות והמוסדות על-ידי מנהלת התוכנית במחוז והמפקחים ברשות.
8. הנגשת המידע להורים ופתיחת תהליך ההרשמה והגבייה של תשלומי ההורים בהתאם למודל ההפעלה שאושר בוועדת ההיגוי!
9. הערכות לפיתוח המקצועי של צוותי המסגרות - הכשרה לרכזי בתי-הספר, למובילות ולסייעות, הכולל מפגש הערכות עם הצוותים בנושאי ביטחון, בטיחות, הזנה ומתן עזרה ראשונה.
10. שיבוץ עובדים במסגרות ובכתיבת תוכנית עבודה הכוללת נהלים ותוכנית פדגוגית לכל מסגרת בפירוט שנתי / חודשי / שבועי.

הגדרת תפקיד מנהל 'ניצנים' ברשות²

פרופיל

השכלה: בעל תעודת הוראה או בוגר אוניברסיטה בתחום החינוך או בוגר מכללה מוכרת להוראה או בעל תואר אקדמי.

ניסיון: בעל ניסיון מעל שלוש שנים במערכות חינוך ו/או בעבודה עם ילדים בגיל הרך בחמש השנים האחרונות.

הגדרת תפקיד

- < ממונה על ריכוז הפעילות המינהלית-ארגונית-חינוכית של התוכנית ברשות המקומית.
- < ישמש **איש הקשר הרשמי** מטעם הרשות במגעים עם שותפי התוכנית ובכללם הורי התלמידים.
- < עבודתו תיעשה בתאום ובשיתוף פעולה מלא עם מנהל החינוך ברשות, מנהלת התוכנית במחוז, מרכזי 'ניצנים' בבתי-הספר, וכן עם הפיקוח במשרד החינוך ברשות בהתאם לצורך.

² בהתאם לנספח א'2 בקול קורא.

מה מצופה ממנהלי 'ניצנים' ברשות

- מנהל 'ניצנים' ברשות אחראי על הניהול של תוכנית 'ניצנים' ברשות בהיבטיה החינוכיים, המנהליים, הארגוניים והכספיים.
- < באחריותו להכיר את שותפיו לתפקיד, בתוך הרשות ומחוצה לה, ולנהל איתם ממשקי עבודה סדירים ומשמעותיים.
  - < באחריותו להיערך לפתיחת המסגרות כולל פרסום ושיווק התוכנית בקהילה, רישום התלמידים (ל'ניצנים' ול'ניצנים' בחופשות), גיוס כוח אדם והכנת מאגר כוח אדם של ממלאי מקום.
  - < מנהל התוכנית ירכז וישתתף בוועדות ההיגוי של הרשות, בראשות מנהל מינהל החינוך, לפחות שלוש פעמים בשנה, ידאג לכתיבה, לחתימה ולהפצה של פרוטוקול ועדת ההיגוי.
  - < יבנה יחד עם המנחה את תוכנית הנחיה הבסיסית (ההכשרה) בת 25 שעות לצוותי 'ניצנים' על-פי מתווה ההכשרה - נספח א'3. על מנהל 'ניצנים' ברשות להנפיק דוח אשר יכול את נושאי ההכשרה שיילמדו בכל קבוצה ולפרסמם למשתתפים. התוכנית תאושר על-ידי מנהל התוכנית במחוז.
- מנהל 'ניצנים' ברשות יהיה אחראי על התנאים הפיזיים להתנהלותה של ההכשרה, ליידוע המשתתפים על מועדי ההכשרה ולהחתמתם על טופס מוסדר של נוכחות.
- < אם שובץ מנחה להנחיה בתוך המסגרות (הנחיה מקיפה) על מנהל 'ניצנים' ברשות לבנות את תוכנית ההנחיה בשיתוף המנחה על-פי מתווה ההכשרה - נספח א'3.
  - < ככלל, יערוך המנהל ביקורים בכל המסגרות וימפה את המסגרות שלהן נדרש ליווי אינטנסיבי על-ידו ואשר בהן יעמיק את ביקוריו.
  - < יכין את סיורי הרשות, המחוז והמטה וישתתף בהם.
  - < ישתתף במפגשי הפיתוח המקצועי של מרכז התוכנית במחוז.
  - < יערוך מפגשי למידה קבועים עם רכזי בתי-הספר. מומלץ מפגש חודשי.
  - < יאסוף את הנתונים בהתאם לתיאור בתוכנית המוסדית - נספח ג'3.
  - < ימלא בקשות לתשלום ולמילוי דוחות בהתאם ל'קול קורא'.
  - < יטפל בממצאי דוחות הבקרה.
  - < יהיה אחראי על ההזנה ויעמוד בקשר עם מינהלת ההזנה.

< על כל מנהל תוכנית ברשות לדאוג לבנות תיק תוכנית במערכת, שמסמכיו ייסרקו ויוזנו למערכת 'ניצנים' ובכללם עדכון מסמכים שיכלול:

1. נתוני עובדים בצהרון.
2. דוחות של ועדות היגוי ואף החלטות לביצוע.
3. תוכנית עבודה רשותית חתומה.
4. עותק של תוכניות העבודה המוסדיות.
5. רשימת תוכניות העשרה.
6. מכתבים / עלונים / דברי דואר אלקטרוני שנשלחו להורים, כולל חומרי שיווק.
7. סיכומי ביקורים / סיורים במסגרות.
8. דוחות בקרה שהועברו לרשות.
9. תוכנית ההכשרה הכוללת את התכנים, שמות המנחים, מועד ההכשרה, המקום, פרטי המשתתפים כולל פרטי קשר, דוחות ביקור בהכשרות / הנחיות.
10. יומן נוכחות - עותק של דפי הנוכחות של התלמידים במסגרת.
11. אישורי המשטרה של הצוותים החינוכיים.
12. תיעוד אירועים חריגים והטיפול בהם.

אחד הנושאים הייחודיים בתוכנית הוא פיתוח מקצועי של הצוותים העובדים על-פיה.

משרד החינוך מכשיר את צוותי 'ניצנים' שפועלים על-פי התוכנית באמצעות מנחים מטעם זכ"ן של המשרד.

תוכנית ההכשרה מתחלקת לשני חלקים באופן הבא:

- א. הנחיה בסיסית - תוכנית הכשרה בת 25 שעות אשר ניתנת לכלל צוותי 'ניצנים' בכל הרשויות.
- ב. תוכנית הנחיה וליווי בתוך המסגרות (הנחיה מקיפה) ניתנת בחלק מהרשויות, למסגרות נבחרות הזקוקות לליווי ולהדרכה צמודה.

להלן פירוט ההנחיה הבסיסית (הנכשרה)

א. תוכנית הנחיה בסיסית - 25 שעות

- < התקציב המוקצה להכשרה לכלל הצוותים בתוכנית 'ניצנים' הוא בן 25 שעות.
- < מנהל 'ניצנים' ברשות יבנה יחד עם המנחה הפדגוגי את תוכנית ההכשרה (הנחיה בסיסית) בת ה-25 שעות לצוותי 'ניצנים' על-פי המתווה שלהלן.

מטרות תוכנית ההכשרה (הנחיה בסיסית)

- < התוכנית תעצים ותפתח את היכולת המקצועית של צוותי 'ניצנים'.
- < התוכנית תשפר את היכולת של צוותי 'ניצנים' לעבוד עם ילדים בהתאם למסגרות הגיל.
- < התוכנית תעניק ידע וכלים מעשיים לעבודה במסגרות שאותן פוקדים ילדים בני 3 - 8 בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד.

השעות תחולקנה באופן הבא:

9 שעות בתחום המינהלי לפי הפירוט הבא:

- שלוש שעות יוקצו לנהלים ולהנחיות, להיערכות לפתיחה ולסגירה של המסגרות. התכנים ייקבעו עם מנהל 'ניצנים' ברשות.
- ארבע שעות - עזרה ראשונה - ריענון. התכנים המעודכנים יפורסמו על-ידי המשרד.
- שעתיים יוקצו לביטחון ולבטיחות - התכנים ייקבעו על-פי חוזר מנכ"ל 'ניצנים'.

16 שעות בתחום הפדגוגי לפי הפירוט הבא:

הנושאים העיקריים בהתאמה לשלבי הגיל: גן / בית-ספר ולוותק בתוכנית.

- < הטמעת עקרונות ומתווה סדר היום בצהרון.
- < בניית תוכנית עבודה פדגוגית של מרכז בבית-הספר ושל מוביל הצהרון בגן.
- < פיתוח אקלים בטוח ומוגן.
- < היבטים הנוגעים להתפתחותם של בני 3 עד 8.
- < הארוחה כמקדמת הרגלים, אורח חיים בריא ותזונה נבונה.
- < שילוב אומנויות כמקדמי למידה חווייתית.
- < התמודדות עם דרכי התנהגות מאתגרות של ילדים.
- < תקשורת עם הורים.

< העצמה אישית של צוותי הצהרון.

< הסיפור כמקדם למידה משמעותית.

ארגון הנחיה בסיסית (הכשרה)

< על מנהל 'ניצנים' ברשות לארגן קבוצות של צוותי המסגרות, 25 משתתפים בממוצע בקבוצת ההנחיה הבסיסית*.

< מיפיו הצוותים - יש למפות ככל הניתן על-פי מוסד - מסגרת גן / בית-ספר ועל-פי ותק הצוותים הפועלים בתוכנית. לשימושכם טופס למילוי פרטי המשתתפים בכל קבוצה (טופס 1).

על מנהל 'ניצנים' להביא לידיעת המשתתפים את הפרטים הנוגעים למועדי ההנחיה הבסיסית, להחתימם על טופס מוסדר של נוכחות ולנהל את יומן הנוכחות. לשימושכם טופס נוכחות (טופס 3).

< על מנהל 'ניצנים' מטעם הרשות לארגן את מיקום ההנחיה הבסיסית, להביא בחשבון את התנאים הפיזיים בו, ולוודא שהמקום עומד בתנאים הראויים לעריכת ההשתלמות (כיתה, שירותים, כיבוד, עזרים נלווים).

< על המנחה מטעם הזכייין למלא משוב באמצעות אפליקציה בסיום ההנחיה הבסיסית.

< על מנהל 'ניצנים' ברשות להשתתף בשלושה מפגשים לפחות של ההכשרה, ולמלא טופס משוב על ביקור בהנחיה הבסיסית (למילוי בטופס 4).

< ההנחיה הבסיסית תתפרס על פני כל חודשי הפעילות.

< מפגשי ההנחיה הבסיסית רציפים - אחת לחודש.

< שעת ההנחיה בסיסית היא בת 60 דקות הכוללת הפסקה.

< על כל המשתתפים בהנחיה הבסיסית להשתתף באופן סדיר במפגשים.

< עמידה בחובת ההכשרה תוכר רק אם סך ההיעדרויות לא יעלה על 20% מהשיעורים.

< זכאות לתעודת השתתפות בהנחיה הבסיסית תינתן למשתתפים בכל המפגשים (100% השתתפות).

< ההנחיה הבסיסית אינה מוכרת לגמול.

* לפחות 18 משתתפים ולא יותר מ-26. אם הקבוצה מונה מעל 26 משתתפים יש לקבל אישור ממינהלת 'ניצנים' במחוז ולצרף את האישור לתיק מנהל 'ניצנים' ברשות.

מובהר, כי השתתפות פעילה בהנחיה הבסיסית תיחשב לעובדים בתוכנית כשעת עבודה לכל דבר ותזכה אותם בשכר בהתאם. מספר שעות הנחיה הבסיסית בתשלום לעובד לא יעלה על 25 שעות.

תוספת משתתפים מעבר למתקצב ב'קול קורא' במימון הרשות.

ב. תוכנית הנחיה ולייווי בתוך המסגרות (הנחיה מקיפה)

- < ההנחיה תינתן בחלק מהרשויות למסגרות נבחרות שבהן נדרשים ליווי והדרכה צמודה.
- < על מנהל 'ניצנים' ברשות למפות את המסגרות הנ"ל.
- < המנחה יקבל ממנהל 'ניצנים' ברשות את רשימת המסגרות שאותן מומלץ להנחות, ויערוך ביקור ראשון לצורך מיפוי הצרכים של המסגרת.
- < המנחה בשיתוף עם מנהל 'ניצנים' ברשות יבנו תוכנית הנחיה (הנחיה מקיפה) לכל אחת מהמסגרות בהתאם לעקרונות מודל ההנחיה (טופס 2)
- < על מנהל 'ניצנים' ברשות לערוך מפגשים שוטפים עם המנחים (הנחיה מקיפה) לצורך מעקב אחר התקדמות ביעדים שהוצבו לתוכנית ההנחיה.
- < אם לא שובץ מנחה ללייווי בתוך המסגרות, על מנהל 'ניצנים' ברשות לתת מענה לצרכים בשטח ככל האפשר.

חלק ב

כלים לניהול ולארגון התוכנית ברשות

חוזר מנכ"ל

'ניצנים' – צהרונים חברתיים לגנים ולכיתות א'-ב' – ו'ניצנים בחופשות' (בית הספר של החגים) לגנים ולכיתות א'-ג' בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד הוראת קבע מס' 0234 - החלפה

תאריך פרסום: כ"ו באלול תשע"ט, 26 בספטמבר 2019

הוראה תקפה מתאריך: 26.9.2019

הוראה זו עוסקת במהותה של תוכנית ניצנים שהיא תוכנית חינוכית העשרתית התומכת בהמשך ליום הלימודים הפורמלי בגנים ברשויות שבאשכולות למ"ס 1-5 ובבית הספר בכיתות א'-ב' בכל הרשויות, ומופעלת בגני הילדים הציבוריים ובבתי הספר המתקצבים על ידי משרד החינוך בחינוך הרשמי, בחינוך המוכר שאינו רשמי ובחינוך המיוחד. התוכנית 'ניצנים בחופשות' (בית הספר של החגים) פועלת בשעות הבוקר ומיועדת לילדי גני הילדים הציבוריים ולתלמידי כיתות א'-ג' בבתי הספר המתקצבים על ידי משרד החינוך בחופשות במהלך שנת הלימודים בכל הרשויות במטרה לתת מענה חינוכי איכותי לצורכיהם השונים של התלמידים, להוות עוגן מרכזי בקהילה, להקל על נטל ההורים ולעודד את השתלבותם בעבודה.

1. כללי
2. מטרת תוכניות 'ניצנים', אוכלוסיות היעד ומסגרת הפעילות
  - 2.1 מטרת התוכניות
  - 2.2 אוכלוסיית היעד
3. הצוותים המובילים במסגרות
  - 3.1 בגני הילדים
  - 3.2 בבתי הספר
  - 3.3 בחינוך המיוחד, בגנים ובבתי הספר
4. מתווה סדר היום – תכנים ופעילויות
  - 4.1 כללי
  - 4.2 מתווה סדר היום
  - 4.3 רכיבי סדר היום

5. כוח האדם בתוכנית – תפקידים ותחומי אחריות
  - 5.1 כללי
  - 5.2 מנהל תוכנית ניצנים ברשות
  - 5.3 מרכז התוכנית בבית הספר
  - 5.4 מרכז ניצנים במחוז
  - 5.5 המנחה הפדגוגי
  - 5.6 בני נוער ב'ניצנים'
6. נהלים להפעלת התוכנית בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד בגני הילדים ובבתי הספר
  - 6.1 כללי
  - 6.2 בעלי התפקידים ודרכי העבודה במסגרות בגני הילדים
  - 6.3 דיווח להורים על פעילות או על אירוע חריג
  - 6.4 התכנסות, נוכחות ושחרור הילדים בגן ובבית הספר
  - 6.5 סיום יום במסגרת ניצנים ובימי החופשה
  - 6.6 נהלים הקשורים לחצר
  - 6.7 הפסקות בבתי הספר
7. ביטחון, חירום ובטיחות
8. מתן שירותי עזרה ראשונה
9. היערכות מערכת ליצירת אקלים חינוכי בטוח ולמניעת אלימות והתנהגויות לא מתאימות
  - 9.1 התמודדות עם התנהגויות מאתגרות של ילדים בגני הילדים ובבתי הספר
  - 9.2 הוצאת ילד מהצהרון עקב אי-התאמה
10. הזנה ומהלך הארוחה
  - 10.1 היגיינה
  - 10.2 חלוקת המזון במהלך השנה ובימי החופשה
  - 10.3 רגישות למזון
11. נספח הכשרות
  - נספח א'3

קישור לחוזר מנכ"ל ניצנים תש"ף <https://apps.education.gov.il/mankal/horaa.aspx?siduri=290>

* לוח חופשות שנה"ל תש"ף 2019 - 2020

מועד	ימים	תאריך לועזי	תאריך עברי
ראש השנה	ראשון-שלישי	1.10.19 - 29.9.19	כ"ט באלול - ב' בתשרי
יום כיפור	שלישי-רביעי	9.10.19 - 8.10.19	ט' בתשרי - י' בתשרי
ערב סוכות וסוכות	ראשון-שלישי	22.10.19 - 13.10.19	י"ד - כ"ג תשרי
חנוכה	שלישי-שני	30.12.19 - 24.12.19	כ"ו כסלו - ב' בטבת
תענית אסתר שושן פורים	שני-שלישי שלישי	10.3.20 - 9.3.20	י"ג באדר - י"ד באדר
חופשה לפני ערב פסח	רביעי-חמישי	16.4.20 - 14.20	ו' בניסן - כ"ב ניסן
יום הזיכרון ויום העצמאות	שלישי-רביעי	29.4.20 - 28.4.20	ד' באייר - ה' אייר
ל"ג בעומר	שלישי	12.5.20	י"ח באייר
שבועות	חמישי	9.6.20	ה' בסיוון

יום פתיחת שנת הלימודים: **יום ראשון א' באלול תשע"ט 1.9.20**

יום סיום שנת הלימודים: **יום שלישי ח' בתמוז 30.6.20**

לוח חופשות הצהרונים עשוי להשתנות בהתאם להחלטות על שינויים בחופשות של משרד החינוך.

ימי פעילות בחופשות חנוכה / חורף, פסח / אביב

במגזר היהודי

חופשת חנוכה: כ"ו בכסלו - ב' טבת (24 - 30 בדצמבר) 2019 (לא כולל שישי, שבת).

חופשת פסח: ו' - י"ב ניסן (31 במרס - 16 באפריל 2019) או ז' - י"ג ניסן (1 - 7 באפריל 2019).

במגזר הלא יהודי

חופשת החורף: בין התאריכים 24.12.2019 - 9.1.2020

חופשת האביב: בין התאריכים 6.4.2020 - 21.4.2020

'ניצנים בחופשות' - 'בית-הספר של החגים'

תוכנית 'ניצנים בחופשות' פועלת במהלך חופשות בתי-הספר והגנים במרוצת שנת הלימודים בשעות הבוקר.

הפעילות תתנהל בגנים ובבתי-הספר הרשמיים והמוכרים שאינם רשמיים, וכן במוסדות הפטור שיש להם רישיון תקף ושמצויים בפיקוח המשרד.

בשנה"ל תש"פ תופעל התוכנית במשך חמישה ימי חופשה רצופים בחופשת החנוכה / חופשת החורף, ובמהלך חמישה ימי חופשה רצופים נוספים בחופשת הפסח / חופשת האביב.³

התכנים העיקריים בתוכנית 'ניצנים בחופשות' - 'בית-הספר של החגים'

ילדי הגנים יעסקו במגוון פעילויות העשרה, חוויה ויצירה סביב החג והתקופה, כגון משחקים בסימן החג הכוללים משחקי תנועה, פעילויות תיאטרון סביב סיפורי החג, סיפור ויצירה בעקבות ספריית פינ'מה וכן בנושאים מגוונים נוספים.

ילדי בתי-הספר היסודיים יעסקו במגוון פעילויות העשרה, חוויה ויצירה הנוגעות לחג ולתקופה, כגון שיח ושירה משותפים המתאימים לחג ולתקופה, סיפורים המתמקדים בהיבטים של החג, יצירה על-פי מוטיבים הקשורים לחג, פעילויות העשרה בתחום האומנותיות כגון ציור ופיסול, צפייה במופע אומנותי או מוזיקלי וכן בנושאים נוספים מעולמם של הילדים.

³ הפעילות בחופשות חנוכה/חורף ופסח/אביב מותנית בקבלת החלטת ממשלה מתאימה ובאישור תקציב מיוחד.

הנחיות לרכש פדגוגי בתוכנית 'ניצנים' - גני ילדים תש"ף

התקציב השנתי לרכש פדגוגי הוא 2,700 ₪ לשנה.

התקציב מיועד לפעילות חינוכית, העשרתית-הפגתית של מובילי 'ניצנים' בצוהרי היום בלבד.

התקציב מאפשר לרכוש ציוד ומגוון חומרים בהתאם לפעילות שנקבעה.

ניתן להשתמש בו גם עבור יוזמות שמתנהלות במסגרת התוכנית לאורך השנה.

ההחלטה על חלוקת התקציב לרכש הפדגוגי תתקבל בוועדת ההיגוי הרשותית ותתועד בפרוטוקול הוועדה.

הצעה לחלוקת התקציב השנתי

- < 1,700 ש"ח לחומרים מתכלים.
- < 400 ש"ח לספרים - יכולה להיכלל גם ספרות מקצועית שיש בה רעיונות להפעלת הילדים בתוכנית 'ניצנים'
- < 600 ש"ח למשחקים ולאביזרים. מומלץ בעבור משחקים בדגש על תנועה.

דגשים על הרכש הפדגוגי

- < רכישת חומרי יצירה ידידותיים לסביבה בלבד - רכישת מוצרי קלקר ופולסטיק כגון סול ומפל - אסורה.
- < מומלץ לרכוש חומרי יצירה המאפשרים מעודדים יצירה חופשית, ללא דפי עבודה, שבלונות ותבניות מוכנות שאינם מעודדים יצירתיות.
- < רכישת משחקים ייחודיים שאינם נמצאים בגן ואשר מושם בהם דגש על היבטים חברתיים ותנועתיים.
- < רכישת חומרים לבישול ולאפייה וציוד בטיחותי המותאם לילדים הצעירים (הבישול והאפייה בגן יתנהלו בהלימה להנחיות בחוזר מנכ"ל).
- < ספרי ילדים המותאמים לגיל ולמגזר. כדאי להתייעץ עם גננת האם או לבדוק באתר 'מצעד הספרים לגני ילדים'.

הנחיות לרכש פדגוגי בתוכנית 'ניצנים' - בתי-ספר תש"ף

- התקציב השנתי לרכש פדגוגי הוא 1,300 ש"ח לשנה.
- התקציב מיועד לפעילות חינוכית, העשרתית-הפגתית בצהרון בלבד.
- התקציב מאפשר לרכוש ציוד ומגוון חומרים בהתאם לפעילות שנקבעה.
- ניתן להשתמש בו גם עבור יוזמות שמתנהלות בתוכנית לאורך השנה.
- ההחלטה על חלוקת התקציב לרכש הפדגוגי תתקבל בוועדת ההיגוי הרשותית ותתועד בפרוטוקול הוועדה.

דגשים על הרכש הפדגוגי

- < רכישת משחקים ייחודיים שאינם נמצאים בכיתה ואשר מושם בהם דגש על היבטים חברתיים ועל תנועה.

דוגמאות למשחקים המפתחים שיח רגשי

- < חלומות וחבליים להוסיף תמונה ליד כל משחק
- < חלום לי
- < כייף לי
- < מסיבת פיג'מות
- < מה קורה כאן?

דוגמאות למשחקים המעודדים שיח בין חברים⁴

- < ג'נגל ספיד
- < חתחתול
- < חלומות
- < סלט יוני
- < שרלוק
- < מי מפלצת
- < מלך הפלאפל
- < רגל על רגל
- < מומלץ לרכוש חומרי יצירה המאפשרים ומעודדים יצירה חופשית, ללא דפי עבודה, שבלונות ותבניות מוכנות שאינם מעודדים יצירתיות.
- < ספרי ילדים המותאמים לגיל ולמגזר. כדאי להתייעץ עם מחנכת הכיתה או לגלוש לאתר 'מצעד הספרים בבתי-הספר'.
- < רכישת חומרי יצירה ידידותיים לסביבה בלבד – רכישת מוצרי קלקר, פלסטיק כגון סול ומפל – אסורה.

⁴ אין לראות רשימת משחקים זו כהמלצה

* לוח גאנט למנהל התוכנית ברשות המקומית

אוגוסט	יולי	יוני	מאי	אפריל	מרס	פברואר	ינואר	דצמבר	נובמבר	אוקטובר	ספטמבר	
✓	✓					✓	✓		✓	✓		גיוס כוח אדם לתוכנית
✓	✓					✓			✓			פרסום ושיווק התוכנית
	✓											כתיבת תוכנית רשותית
✓												מיפוי הצוותים וייחוסם לקבוצות למידה הערכות לניהול ההכשרה
			✓				✓				✓	הקמת ועדות היגוי ברשות והשתתפות בהן (לפחות שלוש פעמים)
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	הגשת דוחות למשרד רו"ח
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		מענה לממצאי הבקורות
✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	מפגשים שוטפים עם מינהלת התוכנית במחוז
			✓				✓				✓	מפגשים עם מנחים פדגוגיים מטעם משרד החינוך
					✓		✓		✓		✓	מפגשים עם רכזים בית-ספריים
		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ביקורים במסגרות
		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	עדכון שוטף של ההורים

הנחיות לעזרה ראשונה *

החייאה בסיסית בילדים ותינוקות

בטיחות - ודא כי לא נשקפת סכנה לך ולמטופל

1. הזעק עזרה -
אם הילד לא מגיב, לא נושם או נושם בצורה לא תקינה
הזעק עזרה - חייג 101 למגן דוד אדום
ופעל בהתאם להנחיות מוקד מד"א

2. בקש להביא מכשיר דפיברילטור**
הדלק את הדפיברילטור ופעל בהתאם להנחיותיו
עד להגעת המכשיר, התחל מיד בביצוע עיסויי חזה

3. בצע 30 עיסויי חזה -
לחץ חזק במרכז בית החזה כלפי מטה,
לעומק של 1/3 מעומק בית החזה לפחות
ומהר בקצב של בין 100 ל-120 בדקה
בתינוק (עד גיל שנה)
בצע עיסויי חזה באמצעות 2 אצבעות או 2 אגודלים
בילדים (מעל גיל שנה ועד הופעת סימני התבגרות)
בצע עיסויי חזה באמצעות יד אחת או שתיים
בהתאם לגודל המטופל

C
3

4. פתח נתיב אוויר -
סלק הפרשות (אם קיימות) הטה את ראשו
של המטופל לאחור והרם את הסנטר

A
4

5. הנשם 2 הנשמות -
לאחר מכן המשך בביצוע 30 עיסויי חזה
ו-2 הנשמות עד להגעת צוות מד"א

B
5

* נפח הנשמה - עד לעליית בית החזה
* בצע הנשמה רק אם עברת קורס החייאה, אם לא עברת קורס בצע
עיסויי חזה בלבד ללא הנשמות
* מומלץ להנשים באמצעות מסיכת כיס

** דפיברילטור הינו מכשיר החייאה מציל חיים הנותן שוקים חשמליים

כיצד לטפל בעילפון

עילפון הינו מצב חירום רפואי שכיח הנגרם כתוצאה מהפרעה רגעית לאספקת החמצן במוח על רקע גורמים וסיבות שונות. ברוב המקרים המטופל מאבד את הכרתו למספר רגעים בודד שלאחריהם חוזר להכרה מלאה.

כיצד נטפל בנפגע?

- ◀ חייג מייד 101 והזעק צוות מד"א.
- ◀ יש להשכיב את הנפגע על גבו כאשר הרגליים מעט מוגבהות.
- ◀ יש להטות את ראשו מעט לאחור ולשמור על נתיב האוויר.
- ◀ יש לשחרר בגדים לוחצים.
- ◀ לאחר שהנפגע מתואשש, יש להקימו באיטיות ובהדרגה.

איסורים!
אין לשפוך מים על הנפגע
אין להכות את הנפגע

אם הנפגע אינו שב להכרה מייד, בדוק האם הנפגע נושם או מראה סימני חיים.
אם לא, התחל לבצע פעולות החייה! **כמפורט בעמ' 1**

חנק סגוף זר

גוף זר החודר לקנה הנשימה עלול לחסום את נתיב האוויר ולמנוע את מעבר האוויר לריאות. אחוז מקרי החנק הגבוה ביותר הוא בילדים ובקשישים.

הטיפול מתחיל במניעה!

מזון: כאשר מגישים מזון לילדים, חשוב לחתוך את המזון בצורה קפדנית ומתאימה ליכולת האכילה שלהם.

לדוגמא: נקניקיות יש לחתוך לרצועות לאורך, ענבים, זיתים ועגבניות שרי נחצה לשניים ועוד. אין לתת לילדים מתחת לגיל חמש פיצוחים וסוכריות קטנות ו/או קשות.

משחקים וצעצועים: חשוב לבחור משחקים שאין בהם חלקים קטנים שהילד עלול להכניס לפה כמו גולות, חלקי לגו קטנים, כדורים קטנים וכדומה.

בבית: היו עירניים ומודעים לסכנות. הרחיקו מהילדים כל חפץ שעלול לסכן אותם כמו: מטבעות, מכסים של עטים או טושים, כדורים קטנים, גולות, חלקי לגו קטנים וכדומה.

כיצד נזהה נפגע שמשתנק (נחנק)?

- ◀ בד"כ הנפגע אוחז בגרונו או מנסה לשדר מצוקה
- ◀ הנפגע מנסה להשתעל או מתקשה בדיבור
- ◀ סימני כיחלון (צבע העור מכחיל בשפתיים ובקצות האצבעות)

כיצד לטפל בנפגע בהכרה?

אם הנפגע משתעל או משמיע קול, המשך לעודד אותו לשיעול.
אם לא, פעל מייד:

- ◀ אם הגוף הזר נראה לעין, הוצא אותו בעדינות מחלל הפה
- ◀ בילדים מעל גיל שנה ובמבוגרים בצע לחיצות ברום הבטן
- ◀ בתינוקות עד גיל שנה בצע טפיחות בין השכמות ולחיצות במרכז בית החזה עד שהגוף הזר ייצא
- ◀ **חייג מייד 101** והזעק צוות מד"א
- ◀ המשך בביצוע לחיצות ברום הבטן / טפיחות בין השכמות ולחיצות חזה עד להגעת צוות מד"א

נפגע מחוסר הכרה?

- ◀ **חייג מייד 101** והזעק צוות מד"א
- ◀ השכב את הנפגע על הרצפה או על מצע קשיח גבוה והתחל לבצע פעולות החיאה! **כמפורט בעמ' 1**
- ◀ אם הגוף הזר נפלט והנפגע חוזר לנשום, המשך להשגיח עליו עד להגעת צוות מד"א

כיצד לעצור דימומים?

שטף דם נגרם כאשר נוזל הדם פורץ מחוץ לכלי הדם (עורקים, ורידים).
הטיפול בשטף דם פורץ יתבצע על ידי הפעלת לחץ חזק וישיר על מקור הדימום.

ראשית אם קיימים ברשותנו, נשתמש בערכת עזרה ראשונה ובכפפות חד פעמיות.

1 כיצד נטפל בנפגע?

נפעיל לחץ חזק וישיר על מקור הדימום עם היד ולאחר מכן באמצעות תחבושת סטרילית / מגבת / בד נקי.

2

אם הדימום לא נעצר, נפעיל לחץ נוסף באמצעות משולש בד / סדין / מגבת.

3

במקרה שנ' קטיעה או אם הדימום אינו פוסק, נניח חסם עורקים מעל למקור הדימום.

4

חייג מייד 101 והזעק צוות מד"א.

5

** בקטיעה של איבר, יש לשמור על קירור האיבר אך להימנע ממגע ישיר עם מים או קרח.

* טלפונים לשעת חירום

מגן דוד אדום - 101

משטרה - 100

מוקד עירוני - 106

מכבי אש - 102

מוקד חברת חשמל - 103

פיקוד העורף - 104

טכסים שימושיים

החל מהעמוד הבא...

טופס הצהרת ההורים על מצב בריאותו של ילדם המשתתף בתוכנית 'ניצנים' בבית-הספר

שם בית-הספר: _____ היישוב: _____
אל: מרכז התוכנית בבית הספר _____

מאת: הורי התלמיד/ה _____
השם הפרטי _____ מס' ת"ז _____ הכיתה _____

תאריך הלידה: _____ המין: ז/נ _____
הכתובת: _____

כתובת הדוא"ל: _____

שם האם: _____ מס' הטלפון הנייד: _____
שם האב: _____ מס' הטלפון הנייד: _____

אני מצהיר/ה כי (סמן את האפשרות הנכונה):

- לא ידוע לי על מגבלות בריאותיות המונעות מבני/מביתי להשתתף בפעילות הנערכת בצהרון ומטעמו.
- יש לבני/לביתי מגבלות בריאותיות המונעות השתתפות מלאה/חלקית בפעילות בצהרון ומטעמו כדלקמן:

- פעילות גופנית

- פעילות אחרת: _____

תיאור המגבלה: _____

לפיכך מצורף אישור רפואי שניתן על-ידי: _____

לתקופה: _____

- יש לבני/לביתי בעיה בריאותית כרונית (כגון אסטמה, סוכרת נעורים, אפילפסיה, רגישות למזון, מחלה ממארת וכד'). לא/כן. פרט: _____

- בני/ביתי נוטל/ת תרופה/ות באופן קבוע: לא/כן. פרט: _____

- בני/ביתי סובל/ת מרגישות לתרופות או למזון: לא/כן. פרט: _____

מצורף אישור רפואי המעיד על הבעיה הבריאותית/הרגישות לתרופה או למזון ומתאר את מהותה.

האישור ניתן על-ידי: _____ לתקופה: _____

השם, הכתובת ומספר הטלפון לפנייה בשעת מצוקה בגין המגבלה הבריאותית: _____

- אני מתחייב/ת להודיע למרכז התוכנית בבית הספר על כל שינוי או הגבלה זמניים או קבועים שיחולו במצב הבריאות של בני/ביתי.

- אני מאשר/ת מתן מידע רלוונטי לצוות חינוכי ו/או לצוות הבריאות בכל הקשור למצב הבריאות של בני/ביתי.

- להלן מידע נוסף על בריאות ילדי שברצוני להביא לידיעת צוות תוכנית 'ניצנים' על אודותיו: _____

_____
_____

תאריך _____ שמות ההורים _____ חתימת ההורים _____

טופס הצהרת ההורים על מצב בריאותו של ילדם המשתתף בתוכנית 'ניצנים' בגן הילדים

גן הילדים: _____ היישוב: _____
אל: מובילת הצהרון: _____

מאת: הורי התלמיד/ה _____
השם הפרטי _____ מס' ת"ז _____ הכיתה _____

אני מצהיר/ה כי (סמן את האפשרות המתאימה):

- לא ידוע לי על מגבלות בריאותיות המונעות מבני/מביתי להשתתף בפעילות הנערכת בגן ומטעמו.
- יש לבני/לביתי בעיות בריאותיות המונעות השתתפות מלאה/חלקית בפעילות הנערכת בצהרון הגן ומטעמו, כדלקמן:
  - פעילות גופנית
  - פעילות אחרת: _____
  - תיאור המגבלה: _____
  - לפיכך מצורף אישור רפואי שניתן על-ידי: _____
  - לתקופה: _____
- יש לבני/לביתי בעיה בריאותית כרונית (כגון אסטמה, סוכרת נעורים, אפילפסיה, רגישות למזון, מחלה ממארת וכד'). לא/כן, פרט: _____
  - מצורף אישור רפואי המעיד על הבעיה ומתאר את מהותה. האישור ניתן על-ידי: _____
  - לתקופה: _____
  - השם, הכתובת ומספר הטלפון לפנייה בשעת מצוקה בגין המגבלה הבריאותית: _____
- אני מתחייב/ת להודיע למובילי הצהרון בגן על כל שינוי או הגבלה זמניים או קבועים שיחולו במצב הבריאות של בני/ביתי.
- אני אחראי/ת לוודא, שצוות הצהרון יקבל הנחיה ביחס לעזרה הראשונה הנדרשת לבני/לביתי במקרה חירום בשל מצבו/ה הבריאותי.

תאריך _____ שמות ההורים _____ חתימת ההורים _____

טופס דיווח על אירוע חריג

הנחיות למילוי דף אירוע חריג

ממלא הטופס יהיה מי שנכח/ו באירוע או שמע/ו עליו.

ממלא הטופס יעביר את תיאור האירוע הכתוב למנהל המסגרת או לממונה עליו.

הטופס ימולא ויועבר עד 24 שעות מתחילת האירוע.

שם המסגרת: _____

שם הרשות שאליה שייכת המסגרת: _____

שם המדווח ותפקידו	סוג אירוע	מקום האירוע	שעה	ת"ז	שם הילד	תאריך

תיאור האירוע: _____

_____

_____

_____

_____

שמות אנשי צוות שנכחו באירוע: _____

הפעולות שבוצעו על-ידי המדווח ובעלי תפקידים אחרים: _____

_____

המשך טיפול על-ידי: _____

מעקב אחרי סיום טיפול על-ידי: _____

חתימת המוביל/ה, איש צוות שנכח באירוע: _____ תאריך: _____

שם וחתימת המרכז הבית-ספרי: _____ תאריך: _____

טופס שחרור ילד/ה מהצהרון

אל מרכז התוכנית בבית-הספר או מוביל/ת הצהרון בגן _____ בית-הספר _____

אני מבקש/ת לאפשר לבני/לביתי _____

לצאת מצהרון הגן/בית-הספר

בתאריך _____ מהשעה _____

שם הפונה _____ קרבת משפחה _____

שם האדם המשחרר את הילד/ה _____ מספר טלפון _____

הסיבה לבקשה _____

ידוע לי, כי ממועד שחרור בני/ביתי מצהרון הגן / בית-הספר לפני שעת הסיום תחול עלי או על מי מטעמי האחריות הבלעדית עליו/עליה.

הערות _____

_____

חתימת הורים: _____

חלק ג

כלים פדגוגיים לניהול התוכנית ברשות

פריסת נושאים שנתית בתוכנית 'ניצנים' *

לפניך פריסה של נושאים בראייה שנתית סביב מעגל השנה. פיתוח הנושאים המוצגים בפריסה ייעשה בהתאמה לגיל הילדים, לכישוריהם ולהעדפותיהם. *באפשרותך להוסיף בכל חודש נושאים להרחבה, לבחירתך.

אלול - ספטמבר	תשרי - אוקטובר	חשוון - נובמבר	כסלו - דצמבר
נושאים מובילים: היכרות - הצהרון ואני, חגי תשרי (ראש השנה, יום כיפור) נושאים להרחבה: חברות, התחלות	נושאים מובילים: מבשרי הסתיו, שמחת תורה נושאים להרחבה: היכרות עם סופר / משורר	נושאים מובילים: אורח חיים בריא ופעיל, מסביב לעולם נושאים להרחבה: היגיינה, מים, זהירות בדרכים	נושאים מובילים: חנוכה נושאים להרחבה: שעשועי מדע, נושא שנבחר על-ידי הילדים
טבת - ינואר	שבט - פברואר	אדר - מרץ	ניסן - אפריל
נושאים מובילים: סימני החורף נושאים להרחבה: שינויים בטבע	נושאים מובילים: ט"ו בשבט, המשפחה נושאים להרחבה: הצבעים בטבע, משפחות בעלי חיים	נושאים מובילים: חג פורים נושאים להרחבה: הסוואה ומסכות בטבע, דיוקן עצמי	נושאים מובילים: חג הפסח, שמוליקיפוד סופרים ומשוררים נושאים להרחבה: חלל, נושא שנבחר על-ידי הילדים
אייר - מאי	סיוון - יוני	חופשה נעימה	
נושאים מובילים: יום העצמאות, ל"ג בעומר נושאים להרחבה: שבוע הספר העברי	נושאים מובילים: שבועות, סיום שנה, פרידה מהצהרון נושאים להרחבה: חכם בשמש		

עקרונות מנחים להפעלת תוכנית ניצנים בחינוך המיוחד *

- < חשוב לשמור על קשר בין צוות הגן הקבוע לבין הצוות אשר מוביל את תוכנית החופשה, בדגש על ילדים עם צרכים מיוחדים המשולבים במסגרות הרגילות ובחינוך המיוחד - עדכון להיבטים משמעותיים.
- < כללי הפעילויות המוצעות יותאמו לילדים עם צרכים מיוחדים המשולבים במסגרות, בהתאם לעקרונות המפורטים בהמשך. פעילויות אלה ניתנות ליישום גם במסגרות לחינוך מיוחד.
- < נודעת חשיבות לשמירה על סדר יום קבוע במהלך רצף הפעילויות היומי הקבוע. יש צורך בהכנה לקראת תוכני סדר היום ומימושו בהתאם למתוכנן. במידה שחל שינוי בסדר היום מומלץ להכין את הילדים לשינוי ככל שניתן.

עקרונות להתאמת הפעילויות לילדים עם צרכים מיוחדים

1. התאמה לגיל הילד ולרמת התפקוד - בחירת התכנים והפעילויות בהתאם לגיל הכרונולוגי של הילד מחד-גיסא ולרמת התפקוד שלו מאידך-גיסא.
2. הנגשה - התאמת הפעילויות והסביבה הפיזית והלימודית לצורכי הילד:
  - < הנגשה סביבתית וטכנולוגית - הוספת עזרים ואביזרים הנדרשים לילד בשל צרכים מיוחדים לשם השתתפות בפעילויות, ובכללם גם עזרים טכנולוגיים כגון: מחשב תקשורת, אייפד, טכנולוגיה מסייעת.
  - < הנגשה לימודית / הנגשה קוגניטיבית באמצעים כגון: פישוט לשוני, פישוט הליכים, תיווך, שימוש בסמלים.
3. תיווך, המחשה והדגמה לקראת הפעילות, במהלכה ובסיומה, באמצעות:
  - < הסבר על המידע והמושגים הנדרשים להשתתפות בפעילות.
  - < הצגת תכנים, משימות והסברים בדרגות קושי שונות.
  - < פירוק משימות והוראות לשלבי משנה, פירוק שאלות לשאלות משנה.
4. המחשת התכנים באמצעות: מוצג/חפץ, דגם, תצלום, סמל, מלל כתוב ודבור, סרט, כלים אומנותיים ועוד.
5. שימוש באמצעי תקשורת תומכת וחלופית (תת"ח), בעזרים טכנולוגיים ובסביבות מתוקשבות מותאמות.
6. התנסות ותרגול - למידה תוך התנסות פעילה, חיבור למצבי חיים ולעולמו של הילד, תרגול באמצעות חזרות מגוונות ומשחקי תפקידים.
7. טיפוח מיומנויות חשיבה - הבנייה של הפעילויות והמשימות ברמות חשיבה שונות (מהקונקרטי למופשט).
8. התאמה של השיח למאפייני התקשורת של הילדים באמצעות:

- < זימון מגוון ערוצים לביטוי ולהבעה עצמית כגון: דיבור, יצירה, תנועה.
- < שימוש במגוון אמצעי הבעה ותקשורת, לרבות תקשורת תומכת חלופית ועזרים טכנולוגיים בהתאם לצרכים המיוחדים.
- 9. ליווי השיח באמצעים חזותיים, המקדמים את הבנת השיח הדבור ומאפשרים יישום של כללי שיח מקובלים.
- 10. שימוש במגוון משלבי שפה, תוך התאמה לרמת התפקוד השפתי מחד-גיסא וחשיפה למשלבים גבוהים יותר מאידך-גיסא:
- < פישוט לשוני (אך לא דלות לשונית) בהתאמה לגיל ולרמת התפקוד של הילדים.
- < פירוש מילים קשות, שימוש במילים נרדפות, שימוש בדוגמאות.
- < דיבור בקצב מותאם תוך הקפדה על בהירות ועל שפה תקינה.

עקרונות להתאמת פעילויות תנועה לתלמידים עם צרכים מיוחדים

- יישום העקרונות הכללים המופיעים בפתיח במהלך הפעילות, לצד עקרונות ייחודיים לפעילויות הקשורות לתנועה ולמחול:
- < ביצוע הפעילויות תוך התייחסות ליכולות ולמגבלות המוטוריות של הילד.
- < עידוד תנועה ומחול על-אף מגבלות מוטוריות ואחרות, זימון פעילויות של תנועה חופשית לצד תנועה מתוכננת או ריקוד נתון.
- < קידום מיומנויות שפה ותקשורת במהלך הפעילות האומנותית כגון: לימוד מילים חדשות, עידוד שיח, המללה של התהליך והצגת התוצר.
- < קידום מיומנויות חברתיות במהלך הפעילות האומנותית כגון: אופני פנייה לחבר או למבוגר, עבודת צוות על משימות משותפות, פרגון הדדי.

עקרונות להתאמת סיפורים לתלמידים עם צרכים מיוחדים

- במהלך הפעילות יישמו העקרונות הכללים המופיעים בפתיח לצד עקרונות ייחודיים לסוג הפעילות:
- < בחירה של סיפורים המותאמים למאפייני התפקוד של הילדים באופן המכבד את גילם הכרונולוגי, תוך חיבור לעולמם האישי.
- < הקראה של ספרים ושל סיפורים ודקלומים, עם שימת דגש על חוויית ההנאה הספרותית-אומנותית.
- < פירוש מילים קשות ולימוד מילים חדשות המופיעות בסיפור וחיוניות לשם הבנתו.
- < שילוב משחקי תפקידים והמחזה המסייעים להנגשה של הסיפורים.

באילו דרכים ניתן לספר סיפור? *

יש לתת את הדעת למקום שבו קוראים בקול את הסיפור. רצוי ליצור מרחב שמאפשר הקשבה ונראות טובה של הספר, למשל, להושיב את התלמידים על שטיח, להושיבם במעגל.

לשימושכם דרכים מגוונות:

קריאת הסיפור באוני הילדים מתוך הספר – לאיורים המקוריים בספר נודעת משמעות הנוגעת להבנת הטקסט ולפיתוח הדמיון של התלמידים.

סיפור בהמשכים – סיפור אשר יסופר לילדים בכמה מפגשים. הכוונה בעיקר לסיפור ארוך או לספר מותחן. יתרון – המשכיות הפעולה, יצירת סקרנות אצל התלמידים, יצירת מחויבות לנושא.

סיפור בעזרת תיאטרון בובות – בחרו דמויות מתוך הסיפור, צלמו, ציירו או הכינו אותן בדו-ממד או בתלת-ממד, לדוגמה: בובות אצבע, בובות כפפה, בובות צלליות, או דמויות על שיפוד. לשיטה זו יתרון בולט מאחר שהיא מאפשרת לשתף את התלמידים בהכנת הדמויות. בדרך זו הסיפור הופך מוחשי יותר.

סיפור רצפה – חלקו את הסיפור לכרטיסיות, כאשר בכל כרטיסייה יירשם משפט אחד או שניים מהסיפור שילווה בציור רלוונטי. במהלך הקריאה הניחו על הרצפה את הכרטיסיות, זו ליד זו, באופן שבו יוכלו כל חברי הקבוצה לראות אותן. יתרונן הבולט של סיפור הרצפה הוא בנראות של כולו, מתחילתו ועד סופו.

סיפור בשקפים או בעזרת מצגת – צלמו את הסיפור על גבי שקפים או עבדו אותו למצגת במחשב והציגו אותו לחניכים באמצעות מטול שקפים או מקרן מולטימדיה. יתרונה של מתודה זו הוא בנראות ברורה של חלקי הסיפור השונים לכל חברי הקבוצה.

כובע מספר – חבשו כובע על הראש כשבכל צד שלו רשום שמה של דמות המופיעה בסיפור. בכל פעם שמזכירים את הדמות מסובבים את הכובע, כך שהפתק שעליו רשום שמה של הדמות יוצג מול הקהל.

עצות לפעילות מוצלחת *

1. **רב-גונית** - פעילות מגוונת שתיתן מענה לכלל התלמידים המשתתפים בתוכנית ותיצור אצלם עניין.
2. **גמישות מבנית** - תוכנית הניתנת לבחירה ולשינוי.
3. **דאגו תמיד לפעילויות חלופיות** - לעיתים אילוץ כמו מזג אוויר גשום או שרב מונעים פעילות כלשהי, והתלמידים אינם רגועים ואינם קשובים. איננו יכולים לחזות מראש את כל התרחישים, ולכן נישא תמיד באמתחתנו 'בנק פעילות'.
4. **בחירה חופשית** - מבחר פעילויות המאפשרות בחירה על-פי נטיות לב וכישורים. בחרו תמיד בנושא שמעניין אתכם. אם מוכתב לכם מערך פעילות, בחרו את סגנון ההפעלה שאתם מתחברים אליו: דרך סיפור, משחק, ציור, יצירה, ואפשר שילוב של כמה הפעלות.
5. **מוכנות** - נסו בבית. הגיעו מוכנים וידאו כי לא חסר שום דבר לצורך הפעילות. אל תפתיעו את עצמכם ואת התלמידים. חשוב שתקדישו זמן מבעוד מועד לתכנים.

מתן סיוע בשיעורי בית לתלמידי הצהרון בבית הספר *

שיעורי הבית הם אחת מהמשימות השוטפות שהתלמיד מקבל בבית-הספר.

אם הם נעשים באופן הנכון, הם מפתחים מיומנויות ללמידה, לקבלת החלטות, לפתרון בעיות, להבנת הוראות - ולפיתוח לומד עצמאי.

צוות הצהרון אחראי על יצירת סביבת הלמידה ועל אווירת למידה המותאמת להכנת שיעורי הבית ולמתן סיוע לתלמידים הזקוקים לכך, כמו תיווך או הנחייה, סיוע בקידום מיומנויות כהתארגנות בזמן ובמרחב, וכקביעת סדר עדיפויות והבנת הוראות.

הסיוע בשיעורי הבית יינתן בהתאם לגילם וליכולתם של הילדים.

הזמן המוקדש להכנת שיעורי בית בקרב תלמידי כיתות א-ב בצהרון הוא עד 20 דקות .

באחריות רכז בית-הספר ומוביל/ת הצהרון להביא לידיעת ההורים את פרק הזמן המוקצה להכנת שיעורי הבית ואת סדר היום בצהרון. וכל זאת, על מנת להשיג הבנות בנושא.

אחת המטרות העיקריות בסיוע בהכנת שיעורי בית על-ידי צוות הצהרון היא יצירת מרחב לחיזוק הקשר האישי. דרך הסיוע יוכל הצוות ללמוד על עולמו של הילד. למשל, מהן החוזקות ו/או החולשות שלו מבחינה לימודית ובכלל. מידע זה יכול לשמש את הצוות בהקשרים אחרים של פעילות בצהרון. לדוגמה, אם במסגרת המענה הלימודי התגלה שהתלמיד מוכשר בכתיבה, אפשר למשל לבקש ממנו לכתוב סיפור ובהמשך לקרוא אותו בפני חבריו לצהרון.

* הצעות לניהול שיח אישי-רגשי עם הילד/ה

הצעות אלו נועדו לסייע למובילה לערוך מפגש אישי עם הילד/ה בצהרון.

היעד הוא ליצור נתיב לליבו של הילד/ה, להעמיק את ההיכרות עימו ולהכיר בייחודו.

חשוב לערוך את המפגש במקום שקט ורגוע, לשמור על קשר עין, לשתף 'בגובה העיניים' וליצור תחושה של אינטימיות ושל קרבה ולגלות אמפתיה.

לפניכם מגוון אמצעים שבעזרתם יוכלו המובילים לנהל שיח עם הילדים:

< כרטיסיות רגשות

< כרטיסיות אימוג'י

< גלגל שאלות

< שאלות

לבחירתם במה לעשות שימוש וכיצד.

דוגמאות לנרטיסים

איך את/ה מרגיש/ה היום?

שמחה

כעס

עצב

עייפות

פחד

התלהבו

תסכול

מבוכה

סיפוק

אכזבה

בושה

גאווה

www.ToPrint.co.il

דוגמאות לשאלות

מה שלומך? מה נשמע?

באיזה משחק או צעצוע את/ה אוהב/ת לשחק?

עם מי את/ה אוהב/ת לשחק?

מהו המאכל האהוב עליך?

מהי משמעות השם שלך, למה נתנו לך אותו?

כמה אחים ואחיות יש במשפחה שלך? פירוט השמות

מהם התחביבים שלך בשעות הפנאי?

מה את/ה אוהב/ת לעשות אחר הצהריים?

איזה ספר או סרט אהבת במיוחד?

מה תרצה/י להיות כשתגדל/י?

מה הדבר שהכי משמח אותך?

מה הדבר שהכי מפחיד אותך?

איזו מתנה תרצה/י לקבל ליום הולדתך? למה?

מה גרם לך להתרגש בשבוע האחרון?

מהו הדבר הראשון שחולף בראשך כשאת/ה מתעורר/ת בבוקר?

איזה חלום תרצה/י להגשים?

אמור/אמרי לי או שיר/י קטע משיר שאת/ה אוהב/ת

באילו מקומות את/ה אוהב/ת לטייל?

מה הכי מרגיע אותך?

מה את/ה הכי אוהב/ת בצהרון?

האם יש מקצוע / תחום / נושא שאת/ה מתקשה בו? מהו?

תוכנית ליווי למרכזי התוכנית בבתי-הספר *

הצעות למפגשים

מנהלים יקרים,

כחלק מתפקידכם כמנהלי התוכנית ברשות הנכם נדרשים ללוות ולהדריך את הצוות המוביל את תוכנית 'ניצנים' בבתי-הספר. אנו מייחסים חשיבות רבה לליווי האישי של מרכזי התוכנית בבתי-הספר. לפיכך יחידות תוכן לליווי המרכזים הבית-ספריים במפגשים סדורים. תוכנית בת שבעה מפגשים שהיא בסיס לעבודת המרכז. אנו מזמינים אתכם לערוך התאמות לצוותים שאתם מובילים. זכרו שאתם משמשים מודל למרכזי בתי-הספר בהובלת התוכנית.

מטרות המפגשים

1. היכרות ויצירת קבוצה לשיתוף ולהיוועצות.
2. היכרות עם מרכיבי התפקיד ויצירת מחויבות.
3. טיפוח המוטיבציה והמסוגלות האישית.
4. דיון בדילמות ומציאת פתרונות משותפים.
5. העמקה במסמכי המדיניות של התוכנית: קול קורא, חוזר מנכ"ל, חשיבות סדר היום וכד'.
6. שיח סביב נושאים העולים מהשטח.

מפגש מס' 1 ← היכרות, בניית קבוצה

מטרות המפגש

- < היכרות במטרה ליצור קבוצה מקצועית מגובשת.
- < היכרות עם מרכיבי התפקיד ויצירת מחויבות.

מהלך המפגש

א. פתיחה: משחקי היכרות וגיבוש – מומלצים שניים לבחירה.

- < **שעון פגישות** - כל משתתף יקבל שעון מנייר. יוקצה זמן למשתתפים להסתובב ולקבוע פגישות עם אנשים אחרים בחדר. המנחה יכריז מדי פעם על מועד ועל נושא לשיחה, ולפי השעון יתיישבו המשתתפים בזוגות כמה דקות וישוחחו ביניהם. נושאים לדוגמה: הכרת משפחה, הכרת תחביבים, ה'אני מאמין' שלי וכד'.
- < **קרוסלה** - שני מעגלים, זה בתוך זה, כשהמשתתפים ישבו עם הפנים זה אל זה. כל משתתף ישב מול משתתף אחר. המנחה יכריז על נושא לשיחה, וכל זוג יתחיל לשוחח. אחר כך יכריז המנחה למשל "מעגל חיצוני לזז שני כיסאות ימינה", כך שיווצרו זוגות חדשים. לאחר התזוזה יכריז המנחה על נושא חדש לשיחה. אפשר 'לבחון' בסוף את המשתתפים בהתייחס לכמות המידע שצברו בני זוג זה על זה. הנושאים המוצעים: הצהרון בשבילי הוא..., הצהרון בעבור הילדים הוא... וכד'.
- < **התחברתי** - בוחרים מתנדב שיתחיל לספר על עצמו בהתייחס לפן המקצועי (חזון, אני מאמין, ניסיון...). ברגע שמישהו מהמשתתפים יזהה דבר משותף הוא יכריז "התחברתי" וימשיך לספר על עצמו מהמקום שבו הוא התחבר לחבר הקודם, עד שמשתתף אחר יכריז "התחברתי" וימשיך את חברו, וכך הלאה עד ש'יתחברו' כולם.
- < **זיכרון אנשי** - בוחרים עם הקבוצה נושא לפעילות הקשור לתוכנית, כגון "תוכנית 'ניצנים' בשבילי היא", "בעבודתי הכי חשוב לי...", "לעסוק בחינוך זה...". מזמינים 16 אנשים ומחלקים אותם לזוגות. כל זוג יבחר במילה או בהיגד השייכים לנושא הנבחר, יציג אותם למנחה בלחש וימתין לאישורו (המנחה צריך לוודא שאין הזוגות בוחרים את אותה מילה או אותו מושג). לאחר האישור ירשום כל אחד מבני הזוג את המילה על דף וידיבק על גבו. הזוגות יתערבבו ביניהם וישכבו בחדר בצורת קלפי זיכרון (ניתן לבצע זאת גם בעמידה תוך הקפדה על הסתרת הפתקים). שאר חברי הקבוצה יוזמנו לשחק במשחק הזיכרון ולגלות את הזוגות. ניתן לבקש בסיום מכל זוג לספר מדוע בחר דווקא במילה או במושג שבחרו.

< **אמת ושקר** - על כל אחד בתורו לספר על דבר אמת אחד ועל דבר אחד שהוא שקר, הקושר אותו באופן אישי לתוכנית 'ניצנים'. על חברי הקבוצה לגלות מהו דבר האמת ומהו הדבר השקר.

< **זואט** - הכנה למשחק - יש להכין צמדי מילים השייכים לתוכנית כמספר המשתתפים (תוכנית עבודה, מנחה פדגוגי, מנהל רשותי, סדר יום וכו'). יש לרשום כל מילה על פתק נפרד. הפעילות - בתחילת המשחק יש להדביק פתק שרשומה בו מילה על גבו של כל משתתף. על המשתתפים להסתובב בחדר, ובעזרת שאלות שהתשובה עליהן היא 'כן' ו'לא', עליהם לגלות מה רשום להם על הגב ומי בן הזוג שלהם. לאחר מכן יתיישבו בזוגות ויחברו יחד משפט המכיל את המילים שעל גבם.

ב. דיון בהגדרת תפקיד מרכזי התוכנית בבית הספר - מהו לדעתכם התפקיד שלכם? מה מזמן התפקיד הזה?

ג. כתיבת הדברים על הלוח או על רצועות.

ניתן להרחיב ולדבר על כל אחד מהתפקידים שהועלו בהתבוננות מעשית- מה התפקיד דורש ממני כמרכז

ד. סיכום

לתשומת הלב! במידה וטרם הסתיים תהליך כתיבת התוכנית המוסדית מומלץ להקדיש זמן במפגש הנוכחי לתהליך זה.

מפגש מס' 2 ← מרכז התוכנית בבית הספר - תפיסת תפקיד

מטרות המפגש

- < גיבוש תפיסת התפקיד של מרכז התוכנית בבית-הספר.
- < עיון ודיון במשימות המרכז כפי שהן מוגדרות בחוזר מנכ"ל.

תפקידו של מרכז התוכנית בבית-הספר – מידע למנחה

המשימות הנדרשות מהמרכז הבית-ספרי הן בתחום הפדגוגי-ארגוני במוסד - החל מכתיבת תוכנית פדגוגית מוסדית בבית-הספר, ליווי והדרכת הצוות המוביל את המסגרות, ועד למעקב ולבקרה על הפעלת התוכנית במוסד. (כלי להתבוננות).

מהלך הפעילות

חלק א: עיון ודיון בהגדרת תפקיד המרכז הבית-ספרי

הצגת תפקיד המרכז הבית-ספרי כפי שמופיע בחוזר מנכ"ל ובאוגדן זה.

חלק ב: תפיסת התפקיד

הצעות לפעילות עם הקבוצה

פעילות מס' 1

מנהל התוכנית ברשות יפרוס על השולחן תמונות של כלי מטבח שונים (מיקסר, מערוך, מצקת, סכין, מסננת וכו') ויבקש מכל אחד מהרכזים לציין את הכלים שבהם הוא משתמש כדי לנהל את הצהרון. סבב קצר של שיתוף שבו יציין כל אחד במה בחר ומדוע.

מומלץ לעורר שיח סביב הבחירות, מה הן אומרות עלי, הבוחר, עד כמה הוא מרוצה מהבחירה או שהוא מבקש לשנות אותה, ומה צריך לקרות כדי שהבחירה תשתנה?

פעילות מס' 2

חשבו על דמות (מפורסמת או לא) שהשפיעה על האופן שבאמצעותו אתם מנהלים. תארו את התכונות הבולטות שלה ששכנעו אתכם לראות בה מנהיג/ה.

מהן התכונות שמגדירות מנהל לדעתכם? (לכתוב תשובות על הלוח).

לפניכם רשימת התכונות החשובות ביותר המאפיינות מנהל מצליח:

מתן דוגמה אישית, גישה חיובית, ניהול זמן ומשימות, יחסי אנוש חמים, אמפתיה, נשיאה באחריות, כנות ואמינות, סבלנות, חוסר היסוס לדרוש, גמישות, קבלת החלטות ויכולת בקרה.

שאלה: האם חשוב שהמנהל יתפס בעיני העובדים שלו כמנהיג?

פעילות מס' 3

מנהלים ורכזים רבים מובילים לעיתים את העובדים שלהם מתוקף העובדה שקיבלו את התואר המחייב 'מנהל' או 'רכז' ולא דווקא מפני שהעובדים מאמינים באותו אדם וביכולותיו להוביל את צוות העובדים קדימה.

מונהגים מייחסים משקל רב לשלושה גורמים עיקריים אצל המנהיגים:

האחד, ביטחון עצמי של המנהיג, המקרין על תחושת הביטחון של המונהגים.

השני, אופטימיות המוקרנת על-ידי המנהיג ביחס לעתיד. מנהיגות מעצם מהותה והגדרתה כרוכה בהובלת אנשים ממצבים קיימים אל מצבים ואתגרים חדשים.

הגורם השלישי מתייחס ליכולת של המנהיגים להפגין התייחסות אישית, לפתח ולטפח את המונהגים.

נקודות שוני ודמיון בין מנהיג למנהל/מרכז

- מתן דוגמה אישית** – מנהיג וגם מנהל או רכז נדרשים לתת דוגמה אישית. על מנת שילכו אחריו על המנהיג והמנהל או הרכז להוביל, לשמש דוגמה, להראות לאחרים שניתן לעשות זאת.
- חזון** – מנהיג ינהיג וינחיל חזון לעובדיו. מנהל/רכז טוב ידע לממש את החזון בשטח. מנהיגים רבים יודעים להנחיל חזון מסוים לעובדים אך אינם יודעים לממש אותו.
- דמיון** – על המנהיג להיות תמיד בעל דמיון רחב. כלומר, לגרום לעוקבים אחריו לדמיין דברים בעתיד ולצייר עתיד טוב יותר ושונה. באמצעות הדמיון ניתן לכוון חזון. על המנהיג לראות את הדרך למימוש החזון. המנהל ידאג לבצע את המהלכים הנכונים כדי ליצור דרך נכונה.
- חשיבה מופשטת מול נתונים ומספרים** – המנהיג יכול לנאום ולדבר על אירועים או לפרוס מידע מסוים כדי לרתום אליו את קהל היעד. המנהל מחויב להשתמש במספרים אמיתיים. שכן, אם יציין נתונים משוערים עלול הדבר בסופו של עניין להתגלות ולפגוע באמינותו.

5. **מכירה מול למידה** – מנהיג טוב ידע תמיד 'למכור' את עצמו ואת החזון שלו. מנהל/רכז ישאף תמיד להעניק את הידע הנדרש לביצוע המשימה.
6. **כריזמה** – תכונה נדרשת אצל מרבית המנהיגים. המנהיג יעביר לרוב את המסר בהתלהבות ויסחף אחריו את האנשים. לחלק מהמנהלים יש כריזמה ולחלקם אין. מנהלים/רכזים בעלי כריזמה מצליחים לרוב לשווק את עצמם ואת התוכניות שלהם לעובדים, אך אין זה אומר שהם מנהלים/רכזים טובים יותר.
7. **הבנת הסביבה** – מנהיגים יודעים 'לקרוא' את הסביבה החיצונית. הצרכים והרצונות של הרוב ידועים לו והוא משתמש בהם על מנת לרתום את האנשים לחזון המשותף. מנהלים/רכזים רבים ניחנים בכישרון לזיהוי צורכי הסביבה, אך יש בהם שאינם ניחנים בו.
8. **נטילת סיכונים** – מנהיגים נתפסים לרוב כנוטלי סיכונים רבים יותר ממנהלים.
9. **חוסר ודאות** – המנהיג ירגיע את אנשיו ויכין אותם לתקופות של אי-ודאות.
10. **נאמנות** – מנהיג יהיה נאמן קודם כול לצהרון, גם אם אינו מסכים תמיד עם ההחלטות של הממונים עליו.

פעילות מס' 4 – סגנונות ניהול

- הצגה במליאה של ארבעת סגנונות הניהול על-פי המודל של אדיג'ס וחלוקה לעבודה בחמש קבוצות.
- כל קבוצה תקבל דף מידע על אחד מהסגנונות, תערוך בהם דיון ותציין דוגמאות ודרכים מעשיות שאותן ינקוט לדעתה מנהל בסגנון זה (כרטיסיות בנספח 1).
- לאחר העבודה בקבוצות יחזרו המשתתפים למליאה ויסכמו את הדברים עם שימת דגשים של המשתתפים, כפי שצוין בחלק זה של המפגש – כיצד לעבוד נכון ולהגביר השפעה – על-פי הטיפוסים השונים של המנהלים.
- הסגנון היצירני** – מנהל שחותר להשיג יעדים / תוצאות. אלה הדברים שמעניינים אותו, וההחלטות שלו מכוונות לתוצאה ולא לאנשים.
- הסגנון המינהלני** – מנהל מחושב יותר, איטי, בודק כל הזמן אם כל צעד מתאים לנהלים, עובד על-פי הספר. רשמי בהתייחסותו, עובד על-פי השלבים שנקבעו.
- סגנון היזם** – מנהל היפראקטיבי, בעל רעיונות, שואף לשנות ולחדש. 'זוחף' קדימה למימוש רעיונות שונים על-ידי הצוות.
- סגנון המתכלל** – מנהל ששואף שההחלטות תתקבלנה בצורה שיתופית, דמוקרטית, ומסוגל לראות את המכלול. ההחלטות שלו הן שיתופיות בסגנון, בראייה אינטגרטיבית.
- ענף העץ היבש** – סגנון של מנהל שחוק לגמרי שהיה יצירני בעבר. הכוונה לאדם ששירת שנים רבות בארגון וכילה את כל מאמציו, נשחק, וכרגע משמש חותמת גומי ולא יותר.

חלק ג: סיכום ותובנות.

נספח לפעילות 4 – כרטיסיות לעבודה בקבוצות

היצרני - 'הזאב הבודד' P

הביצועיסט, שהתקדם למשרה בכירה בשל עבודתו הקשה. הוא מגיע לעבודה לפני כולם, עוזב אחרי כולם ועובד כל הזמן (גם בבית). השולחן שלו תמיד עמוס ולעולם אינו מתרוקן. הוא אינו מתכנן לטווח ארוך (אין לו זמן) ולא מאמן את הכפופים לו (מחוסר זמן ומכיוון שאינו סומך על איש). עובדיו של הזאב הבודד רגילים להוראה "לך תביא" (שליחים) הבאים לעבודה ומחכים להוראות באשר למהות העבודה שעליהם לעשות. עם סיומה של כל מטלה הם מחכים לבאה אחריה. הזאב הבודד 'מנהל משברים', דהיינו – מאציל סמכויות ברגע האחרון, כאשר ברור לו שעל בעיה מסוימת להיפתר במהירות רבה והוא אינו יכול לעשות זאת.

שיטת הניהול האופיינית לו היא של 'כיבוי שריפות' – טיפול במשברים כאשר הם קורים מבלי לנסות למנוע אותם מראש. כאשר אין לו מה לעשות – הוא מוצא משהו (בדרך כלל מתערב בעשיית הכפופים לו – אפילו אם הוא מזיק ומציק).

המינהלי - 'הביורוקרט' A

מנהל 'לפי הספר' על-פי הכללים והחוקים. מגיע לעבודה בזמן ועוזב בזמן, השולחן שלו תמיד נקי ומסודר. מקיים ישיבות מטה רבות, סדר יום וזיכרון דברים ונוטה לבלבל צורה עם תוכן.

בזמנו החופשי מנסח חוקים חדשים, ובכך מגדיל את הספר וגם את החריגות מן הכתוב בו (דבר שיחייב הרחבה נוספת). עובדיו של ה'ביורוקרט' באים לעבודה בזמן ועוזבים בזמן – ולא כל כך חשוב מה הם עושים בינתיים. הכפופים לו הם 'פקידונים' ש'אינם עושים גלים', המחביאים שגיאות 'מתחת לשטיח' והטוענים כל הזמן "שהכול בסדר".

היזם - 'מבעיר השרפות' E

לא ידוע מתי הוא בא לעבודה ומתי הוא עוזב אותה, הנכופים לו צריכים לבוא לפניו ולעזוב אחריו (כדי שלא יחשוד בהם שהם אינם עובדים). אין לו סדר יום. הוא עורך ישיבות אך אינו יודע מתי הן תתקיימנה ומה יהיו הנושאים שיידונו בהן (מכיוון שכך, על המשתתפים לבוא לדיון מוכנים בכל נושא). בזמן העבודה מעלה 'מבעיר השרפות' אין-סוף נושאים ורעיונות (במיוחד אחרי שהיה בחופשה והיה לו פנאי 'לחשוב על דברים', שאיש אינו מתייחס אליהם ברצינות, מתוך ידיעה שלא יעבור זמן רב עד שהם ישתנו. עובדיו של 'מבעיר השרפות' הם 'מוחי כפיים בשכר' - הם מריעים לו על רעיונותיו, מבלי להקשיב להם ומבלי לדעת מה בדיוק עליהם לעשות בעקבותיהם.

המתכלל - 'העל מונהג' I

הסיסמה שלו "להיכן הייתם רוצים ללכת - אני אוביל אתכם לשם!". התנהגותו האופיינית באה לידי ביטוי בישיבות שבהן הוא שותק בעת שהאחרים מדברים - מקשיב למה שנאמר ומפריח 'בלוני ניסוי' באוויר - לבדוק את תגובות האחרים, מבלי להתחייב לדברים שאותם אמר. משפטים אופייניים לו הם, למשל, "האם אנחנו מסכימים ש...", או "יש לי רעיון, אבל אינני בטוח שהוא נכון", או "יש לי רעיון אבל רגשותיי לגביו אינם כה חזקים". כאשר מייחסים לו דברים שאותם אמר בעבר, מתחמק בטיעונים כמו "לא לזה התכוונתי".

'העל מונהג' יודע היטב מה מתרחש בצהרון, היכן ה'מוקשים' והיכן 'הפרות הקדושות' - ומתנהג בהתאם. העובדים שלו נשפטים על-פי כמות וטיב האינפורמציה שאותה הם יכולים לספק לו (מה קרה, מי אמר מה, וכו').

'בול העץ המת' S

כל מה שמעניין אותו הוא הישרדות. מאפייניו: מטבוליזם נמוך והיעדר תלונות (כל זמן ש'הכול בסדר'). בניגוד לטיפוסים האחרים - לעולם לא יתנגד להכנסת שינוי, מכיוון שירגיש שהתנגדות תפיל אותו. כשיוצע לו להנהיג שינוי - יסכים מיד, ימנה ועדות, יאסוף אין-סוף חומר - אך לא יעשה דבר מעשי. מכיוון שעשה כל מה שעשה - הוא מוגן.

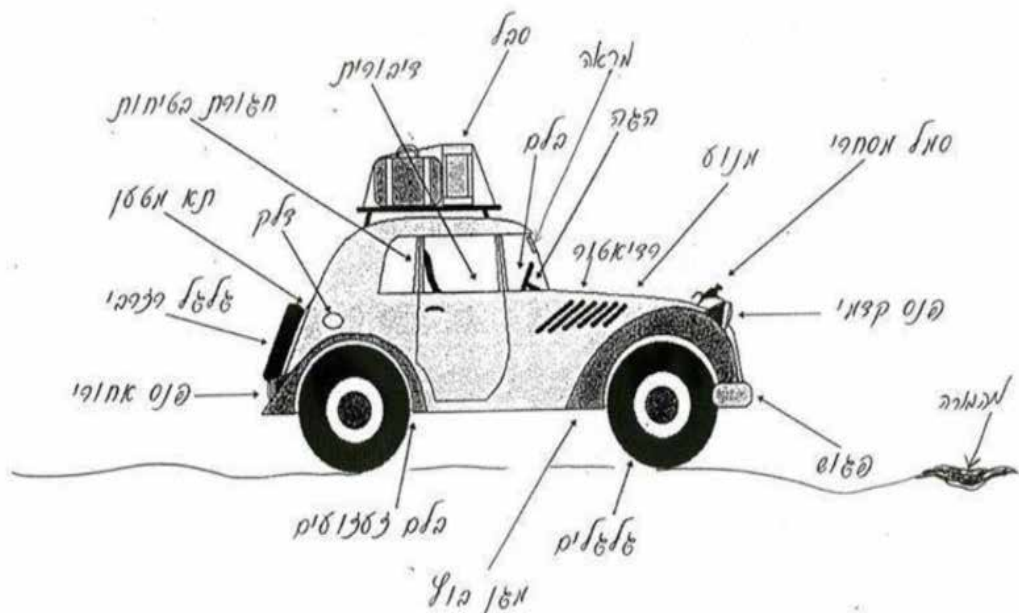
מפגש מס' 3 ← יחסי צוות והנעת עובדים

מטרות המפגש

- < הגדרת המושג צוות.
- < הבנת החשיבות של עבודה בצוות.
- < דיון בסוגיה: כיצד מניעים עובדים לעבודה יעילה ומשמעותית?

מהלך המפגש

- א. פתיחה: הצגת ההגדרה של צוות או סיעור מוחות בנושא 'מה הופך קבוצה לצוות'.
1. להקמת צוות יש סיבה - מטרה לעבודה משותפת.
  2. תלות הדדית בין חברי הצוות. הם זקוקים האחד לניסיון ולכישורים של האחר, ליכולת ולמחויבות ההדדית להגיע למטרות המשותפות.
  3. ישנה מחויבות לרעיון, שעבודת צוות מובילה לתוצאות גבוהות אפקטיביות יותר מאשר עבודה של יחידים.
  4. קיימים מנגנונים ותהליכים מובנים המבטיחים תיאום ואפקטיביות.
  5. לצוות דרושה הכרה חיצונית שהחברים בו יוצרים קבוצת תפקוד מובחנת בתוך המערכת הארגונית הכוללת.
- ב. הצגת התמונה המופיעה בהמשך ובקשה מהקבוצה להתבונן בתמונה ולעלות מחשבות, הרהורים ואסוציאציות.

משימה אישית: על המשתתף להתבונן בתמונה ולכתוב לאיזה חלק מן המכונית אפשר לדמות את התפקיד שהוא ממלא בקבוצה, איזה חלק מן המכונית היה רוצה להיות, איזה חלק מן המכונית הוא לא רוצה להיות.

איזה חלק אני משמש כעת	איזה חלק הייתי רוצה להיות	איזה חלק אני לא רוצה להיות

- ג. לשרטט על הלוח טבלה בעלת שלוש עמודות ולאסוף את הנתונים על כל אחד בטבלה.
- ד. לשאול את המשתתפים: איך אתם מרגישים עם הדימוי לחלק שלכם? מדוע אתם חושבים שהחלק שבחרתם מתאים לכם?
- ה. לבדוק עם המשתתפים אם המכונית נוסעת, אילו חלקים חסרים בה? כיצד הדבר משפיע על תפקודה של המכונית?
- ו. סיכום ותובנות.

מפגש מס' 4 ← חשיבות עבודת צוות

מטרות המפגש

- < הכרה בחשיבות עבודת הצוות.
- < הכרת כלים לזיהוי דפוסי העבודה בצוות הצהרון.

מהלך המפגש

חיבור למפגש הקודם - להזכיר מה הופך קבוצת אנשים לצוות.

1. להקמת צוות יש סיבה - מטרה לעבודה משותפת.
  2. תלות הדדית בין חברי הצוות. הם זקוקים האחד לניסיון ולכישורים של האחר, ליכולת ולמחויבות ההדדית להגיע למטרות המשותפות.
  3. ישנה מחויבות לרעיון, שעבודת צוות מובילה לתוצאות גבוהות, בעלת אפקטיביות גבוהה יותר מאשר עבודת יחידים.
  4. קיימים מנגנונים ותהליכים מובנים המבטיחים תיאום ואפקטיביות.
  5. לצוות דרושה הכרה חיצונית שהחברים בו יוצרים קבוצת תפקוד מובחנת בתוך המערכת הארגונית הכוללת.
- משתתפים נוספים המשפיעים על עבודת צוות: לחץ ואישיות.
- לחץ** - במסגרות הצהרונים מתנהלות פעילויות רבות במהלך פרקי זמן קצרים, כמו קבלת הילדים, ארוחת צהריים, חוג, פעילות, מפגש סיכום, משחק חופשי וכדומה ומעברים רבים. אלה מגבירים את מדדי הלחץ.

קטע קריאה אפשרי

הכי חשוב זו עבודת צוות / יאיר לפיד

נכון, לכל אחד יש את הקצב שלו.

אני למשל קצת איטי. הבוקר אשתי סירקה את הגדולה ביד אחת, הכינה ארוחות בוקר ושני כריכים לבית-הספר, ביד השנייה ערבבה את החלב לתינוק (כנראה בעזרת הסנטר), ענתה לאיזו שאלה ביחס לשיעורי הבית, והזכירה לנן הגדול לצחצח שיניים.

בינתיים אני הרתחתי מים לקפה.

אחר כך אשתי הכינה קפה עם המים שהרתחתי, אספיה את השיער של הגדולה לקוקייה ביד אחת (איך בכלל היא מצליחה לעשות קוקייה ביד אחת?), שמה את החלב בקערת מים קרים כדי שיתקרר קצת, סידרה את הפרוסות בילקוטים והוסיפה בקבוקי מים (עם הכתף?).

בו-בזמן אני הוצאתי את הקטן מהמיטה.

אשתי החליפה לו טיטול, שלחה את אחיו להחליף בגדים (הוא בוחר בגדים כמו אבא שלו), בדקה שכל מה שנדרש למערכת נמצא בשני הילקוטים, הפעילה את המדיח, העבירה את הבגדים ממכונת הכביסה למייבש, והכניסה בגדים למחזור נוסף של כביסה.

אני בזמן הזה הספקתי ללחוץ על כפתור ההפעלה של המייבש.

האמת היא, שהתכוונתי ללחוץ גם על כפתור ההפעלה של המדיח, אבל בזמן שעשיתי את המסע בן שני הצעדים מהמייבש למדיח, ראיתי איך אשתי בתנופה אחת מכניסה מלח למדיח, סוגרת אותו ומפעילה אותו, כשביד השנייה היא מאכילה את התינוק מהבקבוק. שאלתי הבוקר במשרד. מסתבר דווקא, שלהרבה גברים יש נשים מהירות נורא. מנחם אומר, שהדבר הכי חשוב שהגבר צריך לדעת בבוקר זה לא להפריע (למשל לא לעמוד בדרך בין המייבש למדיח).

כי זה פוגע בעבודת הצוות (פורום יאיר לפיד בתפוז, 1087).

אם נבין את חיפוש המשמעות של העובד במקום העבודה שלו נדע לאן לכוון...

יותר מכך, אם צוות יחווה במהלך עבודתו נראות והערכה מצד הארגון, יוכלו החברים בו ליצור במסגרת חוויה דומה בעבור התלמידים.

מה אדם שואף לקבל ממקום עבודתו?

לשאול את הרכזים ולערוך עימם שיח.

< מה אתם מצפים לקבל ממקום העבודה?

< מה לדעתכם מצפים העובדים ממקום העבודה?

לאחר השיח לתלות או להניח את הכרטיסיות על השולחן, וכל משתתף ישב ליד הבחירה שלו.

בקבוצה יערך שיח על הסיבה לבחירה הזו וכיצד היא מסייעת/תסייע לי בעבודתי בצהרון.

סיכום נקודות עיקריות על-ידי המנחה על הלוח.

**להתפתח ולהרחיב
יכולות**

להשפיע ולתרום

**לזכות בהכרה
ובהערכה**

להשתייך ולהתחבר

ליצור עתיד משגשג

לבטא את עצמי

מפגש מס' 5 ← תקשורת מקרבת

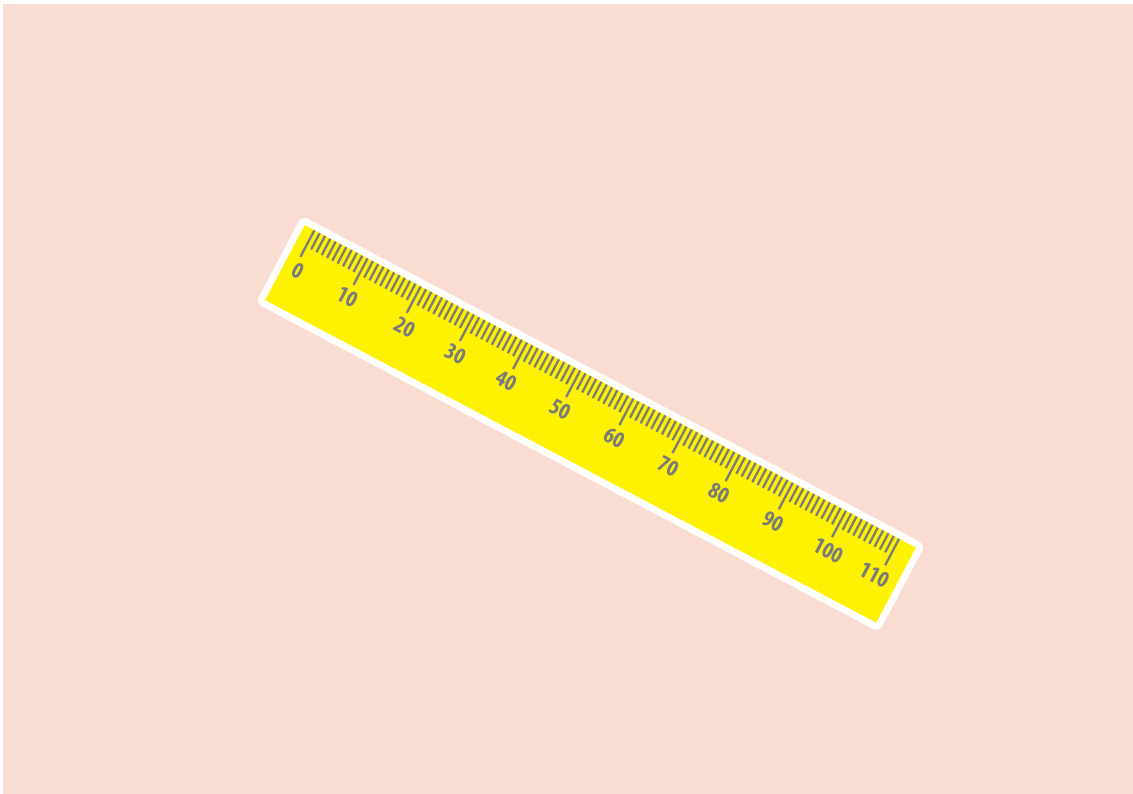
מטרות המפגש

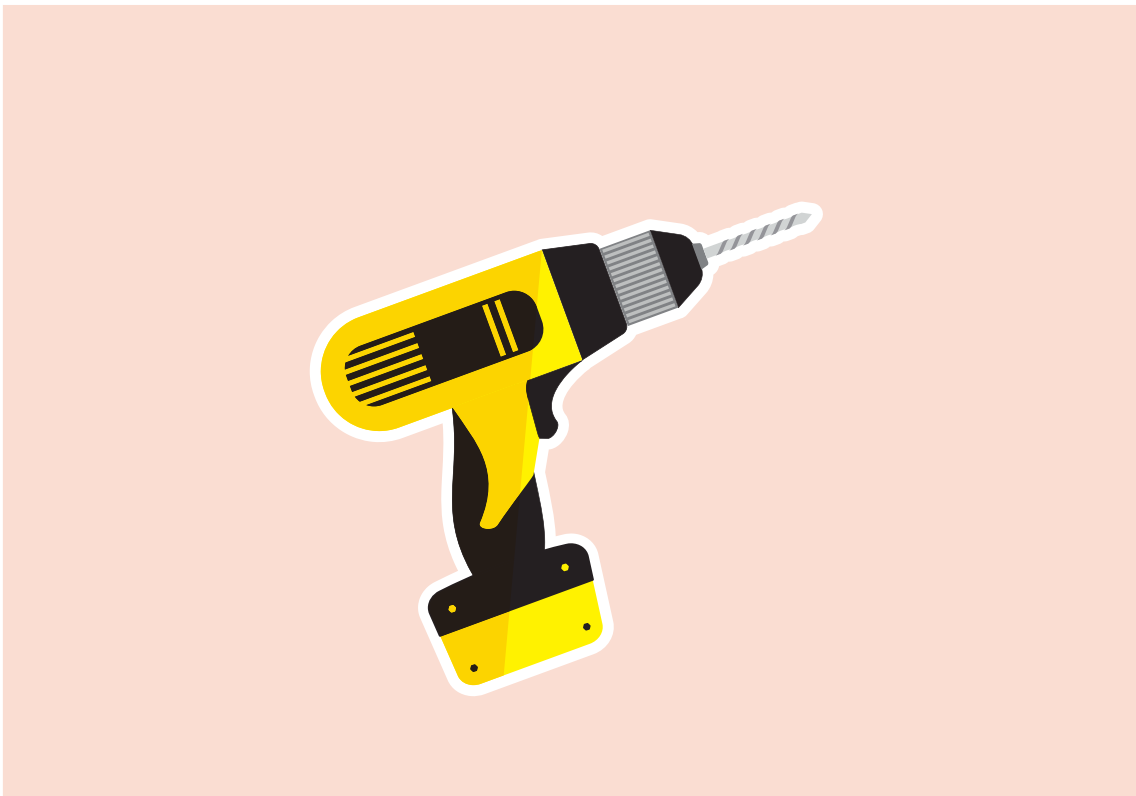
- < הכרה בחשיבות של תקשורת מקרבת.
- < הכרת הכלים לזיהוי דפוסי העבודה בצוות הצהרון - תקשורת מקרבת.

מהלך המפגש

חלוקת כרטיסיות הכלים המצורפות, או לחלופין כלים מוחשיים מחיי היום-יום (מספריים, מקצף, מרית, סכו"ם, נייר טואלט וכו').

הנחיה למשתתפים: בחרו את הכלי המתאים ביותר בעבורכם ליצירת ולבנייה של תקשורת מכבדת ומקרבת בצוות שלכם. נמקו את בחירתכם ושתפו את חברי הקבוצה.

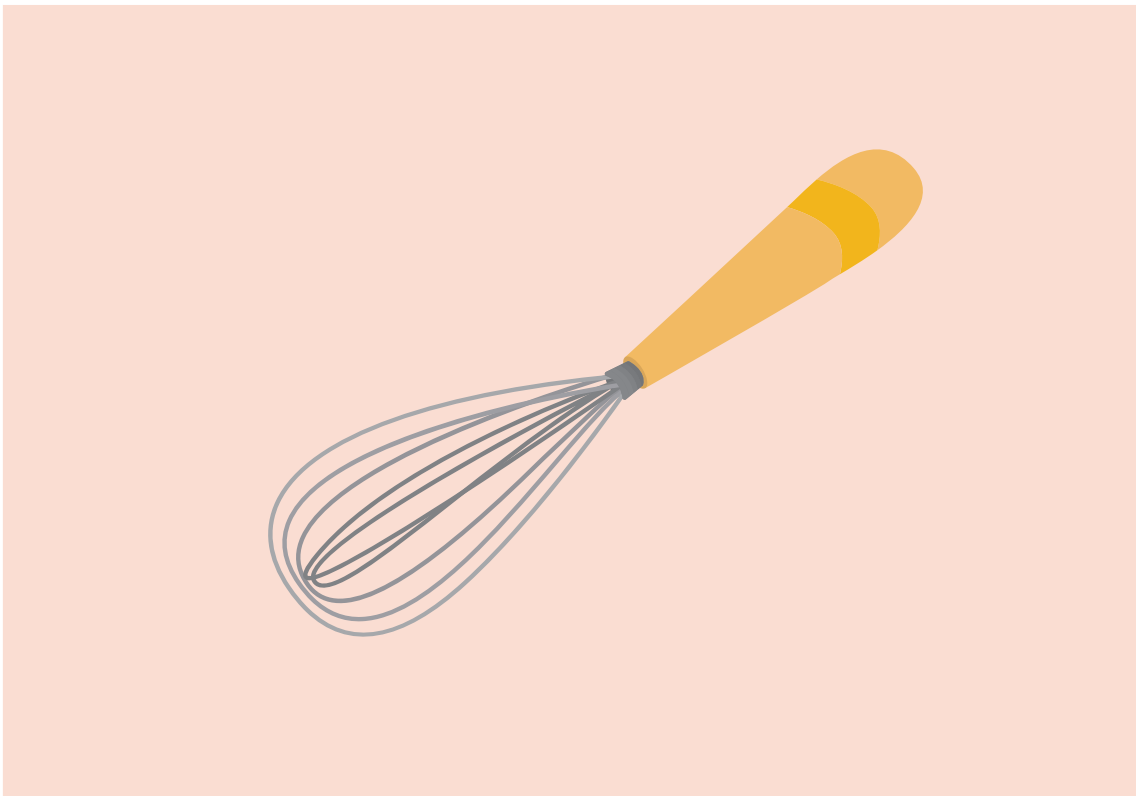

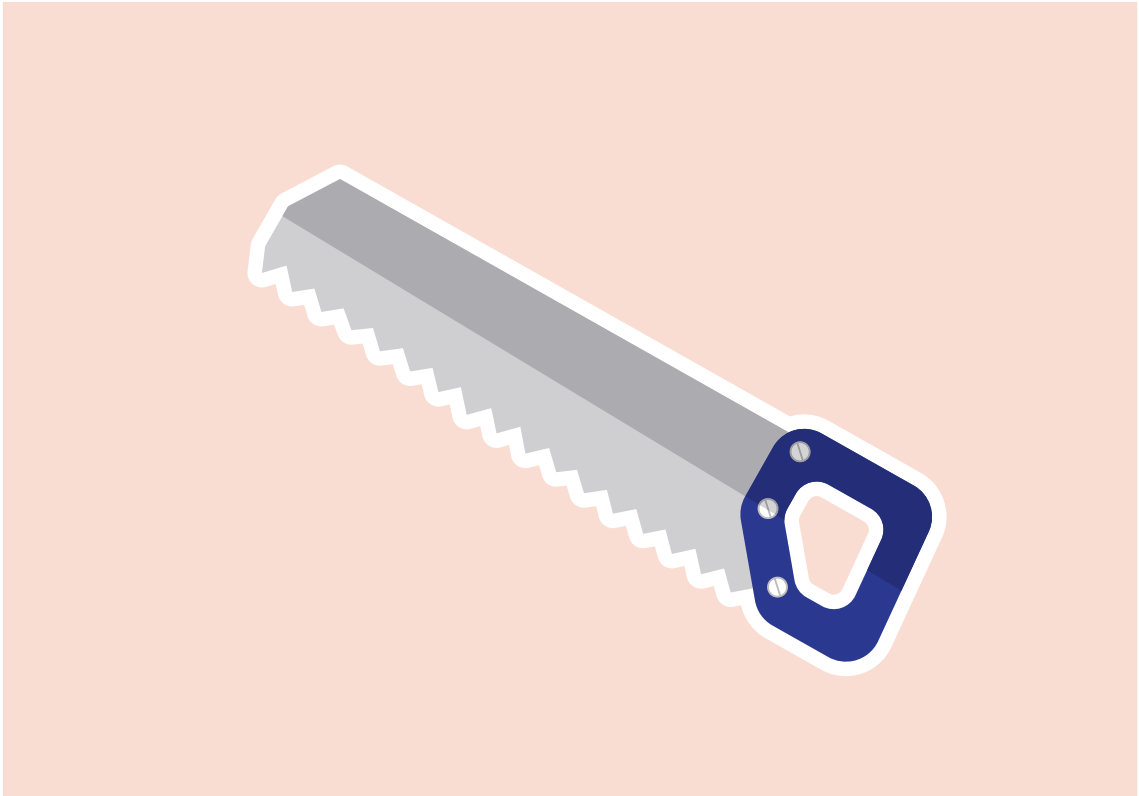

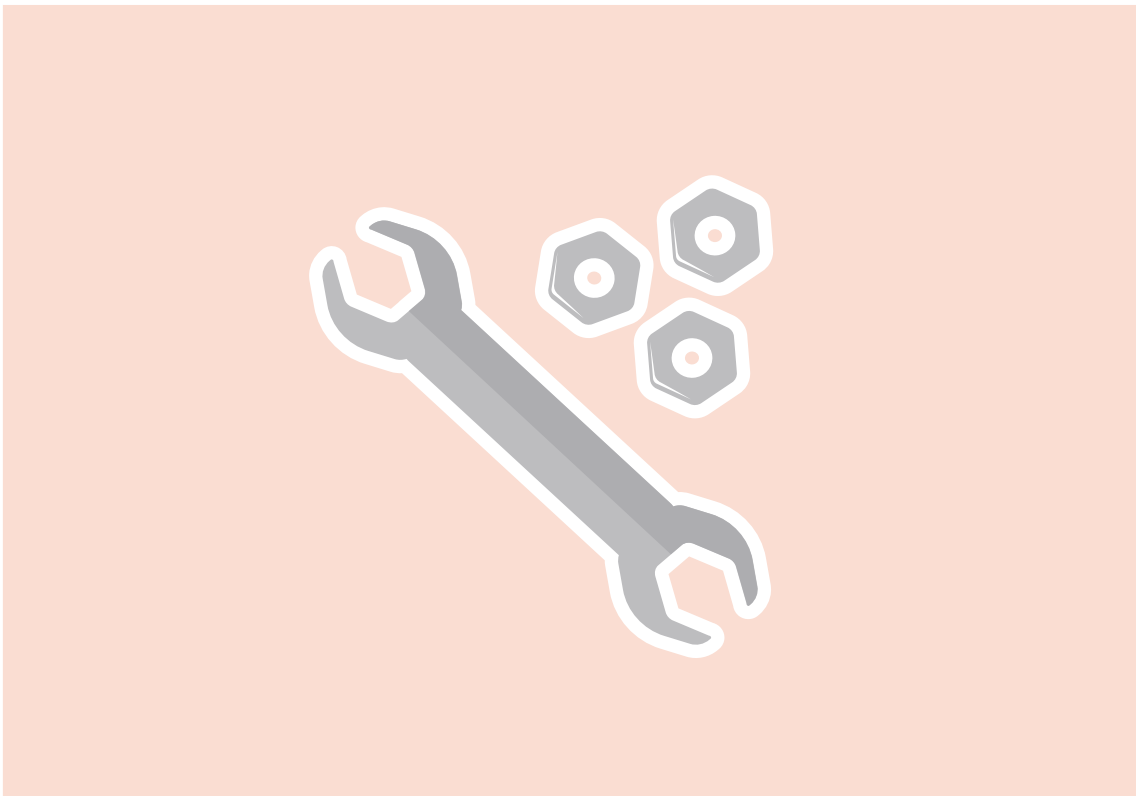
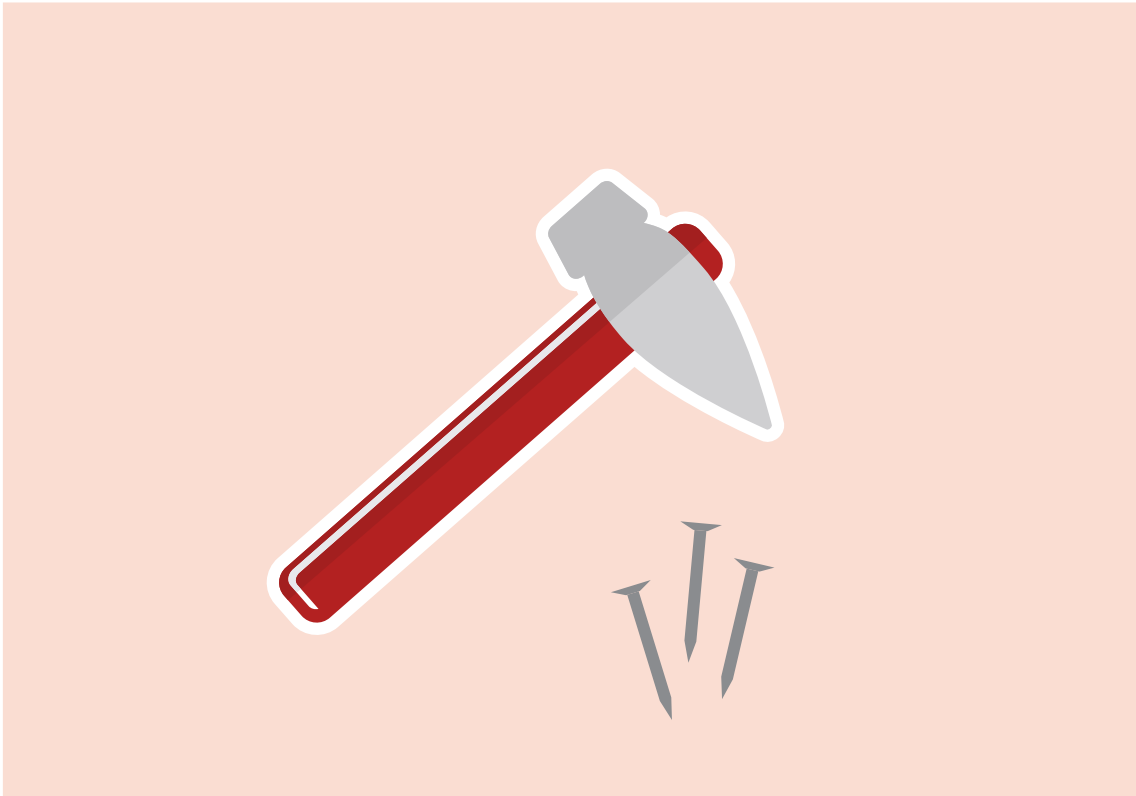

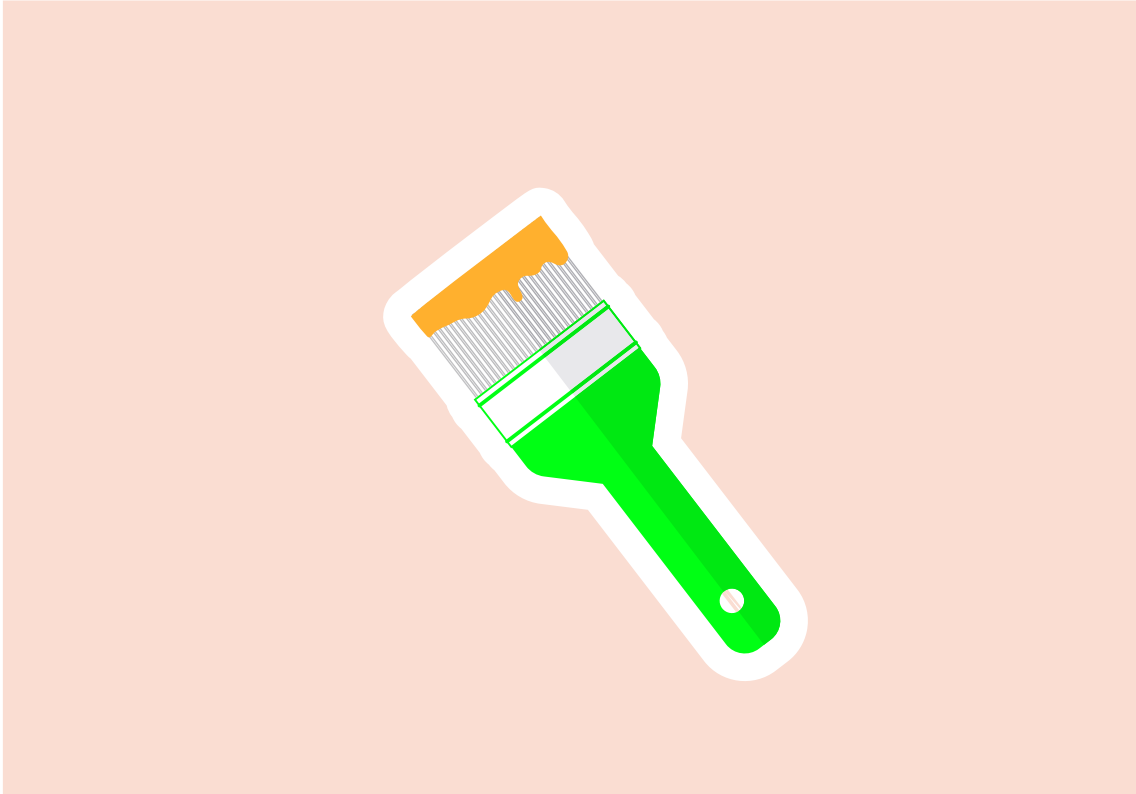

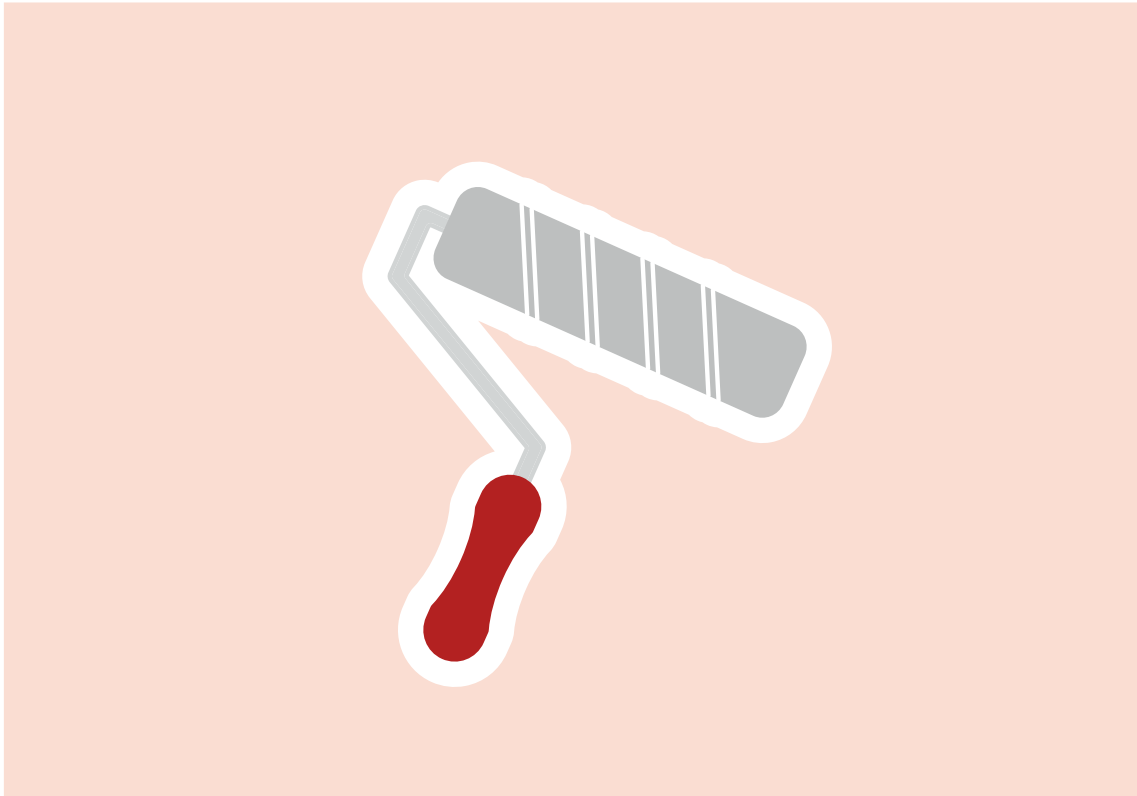

לחלק למשתתפים או לקרוא באוזניהם.

תקשורת – ד"ר מרשאל רוזנברג, פסיכולוג אמריקאי, פיתח גישה בשם 'תקשורת מקרבת'. מטרתה ליצור יחסים באמצעות דיבור והקשבה המובילים אותנו לנתינה מהלב, לאנטשיות ולחיבור משמעותי וחומל עם עצמנו ועם אחרים. תקשורת מקרבת מסייעת לנו להתבונן ברגשות ובצרכים העמוקים שלנו ושל אחרים. מכאן ניתן לומר, שבעזרת תקשורת מקרבת ניתן לבנות יחסי עבודה בכלל ועבודת צוות בפרט.

סיום הפעילות: סיכום ותובנות.

מפגש מס' 6 ← ניהול קונפליקטים

מטרות המפגש

- < קידום תקשורת מיטבית בין הרכז לצוותים ובין הרכז להורים.
- < מתן כלים לתקשורת מיטבית ולניהול קונפליקטים.

מהלך המפגש

פתיחה בסרטון

סרטון המציג שיחת טלפון הורה-מורה <https://www.youtube.com/watch?v=aDZdPOZrYUM>

- < האם החוויה מוכרת לי?
- < מה אני נוטה לעשות במצבים כאלה?
- < מה קורה לי אחרי שסיטואציה כזו או דומה לה מתרחשת?

שיח במליאה

שאלה - מהו קונפליקט? (לכתוב תשובות על הלוח)

סקסן: או [בלע](#) קונפליקט - "התנגשות בין שני צדדים בעלי מגמות, מטרות או ערכים שאינם מתיישבים אלו עם אלו, או בין תביעות למעמד, לתפקיד, לנכסים או למשאבים שאין אפשרות לספקם לכל הצדדים בעת ובעונה אחת, וכשהשגת מבוקשו של צד אחד פוגמת או מונעת את מבוקשו של הצד האחר" (מתוך האנציקלופדיה למדעי החברה).

שאלה - מהי דילמה? (לכתוב תשובות על הלוח)

מונח המתייחס למצב שבו קיימות שתי חלופות שהן אטרקטיביות באותה מידה יש לבחור ביניהן. כיום התרחב השימוש במונח, ולעיתים קרובות הוא משמש במשמעות של בעיה או של התלבטות גרידא.

שאלה - מהן הסיבות האפשריות לקונפליקט? (לכתוב תשובות על הלוח)

- < ניגודים בין מטרות או בין ערכים.
- < ניגודי אינטרסים.
- < ניגוד ציפיות.
- < ניגודים בין דרישות.

< תקשורת לקייה.

< הפגנת חוסר סבלנות וסובלנות.

< ניגודים הקשורים לאופי האנשים.

שאלה - באילו קונפליקטים אנחנו נתקלים בצהרון? (לכתוב תשובות על הלוח)

< בין ילדים לילדים.

< בין רצונותיי לרצונות הרכז/מפעיל.

< בין הצהרון לבית-הספר.

< בין הצהרון להורים.

< בין אנשי הצוות.

שאלה - האם קונפליקטים מזמנים למידה חברתית?

קונפליקטים כהזדמנויות ללמידה חברתית:

ישנה כיום הבנה, שקונפליקטים בגיל הרך משמשים הזדמנויות ללמידה חברתית, וכי הם עשויים לתרום בצורה משמעותית להתפתחותם החברתית של ילדים.

איזו הזדמנות חינוכית מאפשרת המעורבות בקונפליקט?

< להבין שאני שונה, מובחן, מהאחר.

< לרכוש הבנה רגשית.

< ללמוד לצפות מראש תוצאות התנהגות.

< לשכלל מיומנויות תקשורת חברתית.

< להתמודד עם אתגרים ולחזק את תחושת היכולת.

שתפו בקונפליקטים שבהם נתקלתם בצהרון ושימשו הזדמנות ללמידה חברתית.

חלק א

פעילות

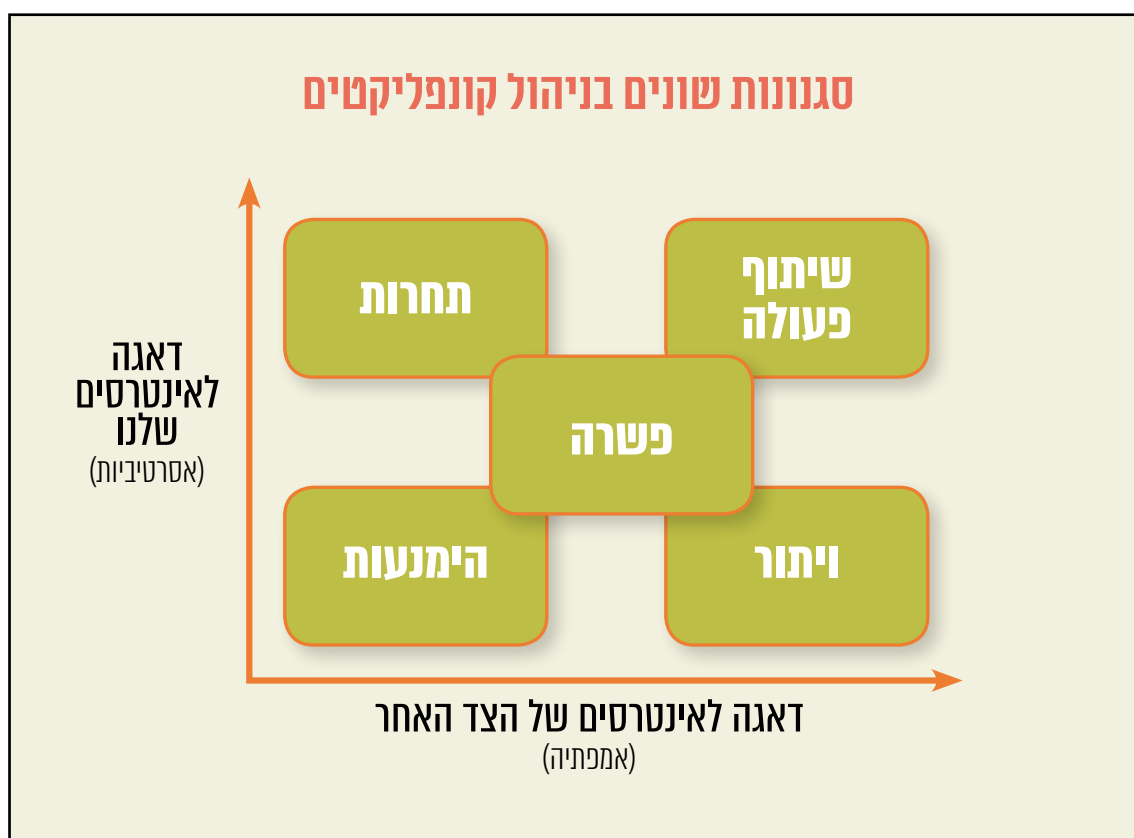
חלקו את המידע על סגנונות ניהול קונפליקטים המופיע בהמשך, תנו למשתתפים לעיין

בהם. כל אחד מהם יבחר סגנון ניהול שמאפיין אותו מתוך סגנונות הניהול שהכרנו, ויבחר סגנון ניהול נוסף שהיה רוצה לאמץ לעצמו (יש להגדיל ולניילן את קלפי החיות המתארים סגנונות ניהול שונים).

קיימים חמישה סגנונות לניהול קונפליקטים הניתנים לתיאור על-ידי שני פרמטרים: מידת העניין שיש לי בהשגת האינטרסים שלי לעומת מידת העניין שיש לי בהשגת יעדי הצד האחר.

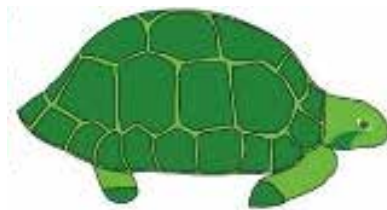

מיכאל שורק, ניהול בגובה העיניים

הימנעות

לעיתים, אנו נוטים במצבי קונפליקט להפחית מהחשיבות שאנו מייחסים להשגת היעדים שלנו וגם להשגת היעדים של הצד האחר. או לחלופין, אנחנו נמנעים מהקונפליקט בשל חוסר נעימות להתעמת. הצדדים השונים מחכים שהקונפליקט ייפתר מאליו. כשמדובר בקונפליקט קטן וחוסר חשיבות – זוהי אפשרות מקובלת. הבעיה מתגברת במקרים של קונפליקטים מהותיים. גישת ההימנעות רק תדחה את ההתמודדות עם הקונפליקט לשלב מאוחר יותר, ותיווצר סכנה שמרחב הפתרונות יצטמצם.

סגנון הצב – הימנעות ובריחה

נכנס לתוך השריון ונמנע ממצבי קונפליקט.

מוותר על השגת מטרות אישיות וגם על קשר בין-אישי כדי להימנע מקונפליקט.

מתרחק פיזית ומנטאלית מנושא הקונפליקט ומן האנשים שעימם הוא עלול להימצא בקונפליקט.

מערכת יחסיו עם הזולת אינה אישית, והוא אינו חש מחויבות לגבי ההחלטות שמתקבלות.

ויתור

סגנון זה מתאפיין בשימת דגש על השגת יעדי האחר על חשבון השגת היעדים שלנו. כיצד זה ייתכן שנוותר על האינטרסים שלנו למען האחר? לעיתים, אנחנו מבינים שבסיטואציה מסוימת חשוב שהצד האחר יהיה מרוצה יותר מאשר השגת המטרה שלנו על מנת לשמור על יחסי עבודה תקינים, או מתוך מחשבה שבפעם הבאה יבוא הצד האחר לקראתנו. לעיתים נבחין מראש שאין לנו סיכוי ולכן נוותר.

סגנון הדב - המטייח

מייחס חשיבות גבוהה יותר למערכות יחסים מאשר ליעדיו האישיים.

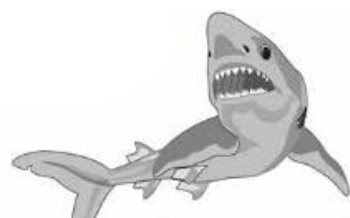
מוותר על רצונותיו כאשר הם עומדים בניגוד לרצון האחרים.

סבור כי הקונפליקט הוא הרסני ויש לטשטשו ולפעול לקיום מערכת יחסים הרמונית.

תחרות

כאשר אנחנו מעניקים חשיבות ניכרת לאינטרסים שלנו על פני האינטרסים של הצד האחר אנחנו מציבים את עצמנו במצב של תחרות. אנחנו משקיעים את כל מה שאנחנו יכולים על מנת לדאוג לאינטרסים שלנו, ללא התחשבות באינטרסים של הצד האחר. מבחינתנו זהו מצב של ניצחון או של הפסד. סגנון זה מלווה בדרך כלל באווירה לא נעימה שנוצרת בין הצדדים.

סגנון הכריש - הלוחם

ינסה להשיג את מטרותיו האישיות בכל מחיר.

לשם השגת מטרותיו ייאבק על עמדותיו ואף יכפה אותן.

בעיניו, הקונפליקט הינו סיטואציה של תחרות שיש בה מנצח ומפסיד, והוא יעשה הכל כדי להיות בצד המנצח.

כדי לנצח, הלוחם יתקיף, יתריס ואף יפגע בזולת כי... "המטרה מקדשת את האמצעים".

שיתוף פעולה

סגנון זה מאפיין מצב שבו האינטרסים של כל הצדדים (כולל אלו שלנו) חשובים לנו באותה מידה. החשיבות המוענקת לאינטרס של האחר יכולה לנבוע מקשר אישי משמעותי (חברים או משפחה) או מתוך אינטרס לשמור על קשר תקין לאורך זמן שמאפיין סביבה ארגונית. במצב כזה מוקדש המאמץ של הצדדים למציאת פתרון של 'win-win', המשרת את כל הצדדים. כדי לנקוט סגנון כזה נדרשת תקשורת טובה להבנת הצרכים השונים וגיוס יצירתיות למציאת הפתרונות האפשריים. מיותר לציין, שסגנון כזה הוא המועדף מבחינת ההשפעה שלו על כל צד ועל היחסים בטווח הארוך.

סגנון הנישוף - המתמודד - פתרון בעיות

מייחס חשיבות גבוהה הן להשגת המטרות, והן לשמירת מערכות יחסים.

מתייחס לקונפליקט כאל בעיה שיש לפתור באופן שיקדם את מטרות כל הצדדים.

סבור כי הקונפליקט הוא בלתי-נמנע במצבים אנושיים, ומצריך עימות ופתרון בעיות באופן אובייקטיבי.

פשרה

נקיטת סגנון כזה היא מעין מצב ביניים, כשמיוחסת מידה בינונית של דאגה לאינטרסים של כל הצדדים. נקיטתו נובעת לרוב מתוך תחושה שלכל צד מגיעה הזכות לממש חלק מהאינטרסים שלו ומהרצון להימנע מההשפעות השליליות של התחרות. הפשרה מושגת על-ידי ויתורים הדדיים. לעיתים פשרה היא הפתרון הארגוני הקל ביותר להתמודדות עם קונפליקטים. על-אף שפשרה נתפסת כפתרון הוגן לשני הצדדים, היא יכולה ליצור תחושת תסכול, מאחר שאף צד לא הצליח באמת להשיג את האינטרסים שלו (וייתכן שבדרך זו מפסיד הארגון בטווח הארוך).

סגנון השועל - המתפשר

מחפש את הדרך שתאפשר לו להרוויח משהו-
לטובת מטרותיו האישיות ולטובת מערכות יחסים
עם בני אדם.

מנסה באופן אקטיבי למצוא את דרך הפשרה- שלא
בהכרח פותרת את הקונפליקט לעומק, אבל יוצרת
פתרון אופרטיבי "שאפשר לחיות איתו" למחלוקת.

כל אחד מאיתנו נוקט סגנונות התנהגות שנובעים ממנו בטבעיות הרבה יותר. אך עם זאת, רצוי לדעת להבחין בין הסגנונות ולבחור באופן מודע את הסגנון הנכון במקרה ספציפי. שיקולים שיש להביא בחשבון בהחלטה:

- < כמות האנרגיה שהמנהל מוכן להשקיע בניהול הקונפליקט לנוכח התועלת שבהשגת האינטרס.
- < יחסי הכוחות בין הצדדים: כשלצד השני כוח רב יותר – לא נבחר בסגנון תחרותי.
- < סוג היחסים בין הצדדים: האם יש חשיבות ליחסים ארוכי טווח? האם ישנם קשרים בין-אישיים בין הצדדים?
- < פרק הזמן העומד לניהול הקונפליקט: במידה שנדרשת הכרעה מהירה ייתכן שננקוט סגנונות שהם חד-צדדיים יותר במהותם.

שימו לב, שניגוד אינטרסים הוא לא דבר אובייקטיבי! הוא תלוי באופן שבו הצדדים השונים תופסים את המציאות. לפעמים אנחנו חושבים שהאינטרסים שלנו מנוגדים, אך בפועל הם אינם מנוגדים.

חלק ב של המפגש

מה עלי לעשות כדי למצוא פתרון טוב לקונפליקט?

כדי למצוא פתרון טוב לקונפליקט, יש לשאול שלוש שאלות מהותיות שבעזרתן ניתן לזהות מהו הקונפליקט:

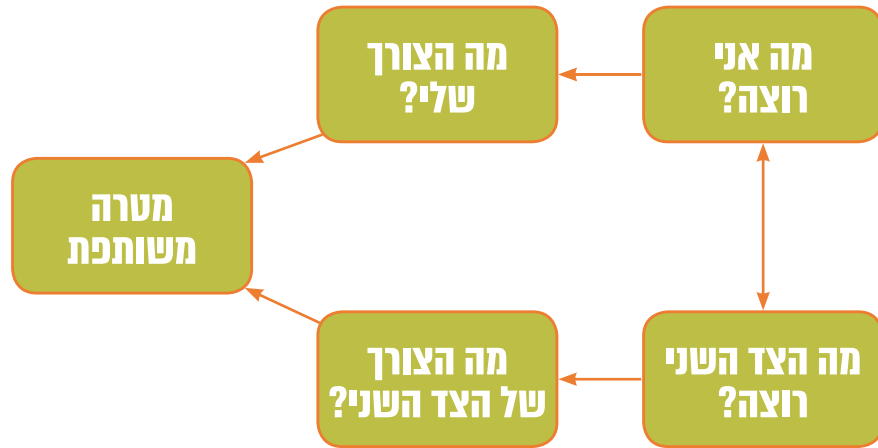
1. מהו הרצון של כל צד בקונפליקט?
2. מהו הצורך של כל צד בקונפליקט?
3. מהי המטרה המשותפת ששני הצדדים מסכימים עליה?

שאלה - מהן הנקודות המרכזיות שיש לחשוב עליהן לקראת פתרון:

- < כבוד - הבסיס לכל תקשורת חיובית.
- < הקשבה - נקטיב לצד השני. נגדיר את המטרה יחד.
- < ויתור - נכונות שלא לעמוד על דעה או על זכות לטובת האחר.
- < פשרה - הסכם מתוך ויתורים (מתוך מילון ספיר).
- < שני צדדים ואף יותר - נבין שיש כמה צדדים והם לא בהכרח מנוגדים.
- < נכריד בין האנשים לבעיה - נתמקד בבעיה. בהתאם לרעיון שאיננו שני צדדים יריבים, אלא שנינו ניצבים באותו צד לנוכח בעיה שנדרש לה פתרון. נוצרת עבודת צוות אפקטיבית המתרכזת בפתרון הבעיה.
- < גמישות מחשבתית תיצור פתרונות אחדים.
- < גישור - עזרה בפתרון קונפליקט בעזרת צד שלישי.

תרשים - כיצד נפתור קונפליקט?

ניהול קונפליקטים – כך תבצעו זאת נכון

תפקידו של המנהל הוא לסייע לצדדים להגיע לנקודת איזון שתאפשר להם להיות מרוצים מההסכם שהושג. הנה כמה צעדים שעליכם לנקוט כמנהלים או כרכזים לצורך ניהול קונפליקט בצורה נכונה:

- < **התחילו מ'מקום נקי'** – עמדה שאין בה שיפוטיזם, אלא מתוך הקשבה לשני הצדדים והבנה של הדברים החשובים לכל צד, מה מפריע לכל צד, מהם הערכים המרכזיים בעיניו וחשוב שלא ייפגעו במהלך ניהול הקונפליקט.
- < **משיחות אישיות לשיחות משותפות** – עברו מניהול שיחות בנפרד עם כל צד לשיחות בנוכחות שני הצדדים כדי לחבר ביניהם, להקנות להם במה לתקשורת טובה ולניהולה כך שאף אחד מהצדדים לא יפגע בצד האחר. כאן אתם נדרשים למעורבות ולהכוונה.
- < **שתפו את כל הצדדים** – לעיתים תידרשו לקיים שיחה עם שני אנשים בלבד, ולעיתים עם צוות העובדים כולו, הכול בהתאם לנסיבות.
- < **דיאלוג מכבד** – יש להקפיד לציין בפני כל הצדדים מהם הדברים החשובים לצד האחר, במהלך יצירת דיאלוג מכבד ביניהם.
- < **נהלו שאלות ממוקדות** – בעזרת השאלות יהיה ניתן להוביל את הצדדים להסכמות תוך הבנה של הצד האחר. למשל, ניתן לשאול את העובד הבודד "מה בכל זאת יאפשר לך שמירה על ערך העצמאות ויחד עם זאת עבודה בשיתוף עם הצוות?". באמצעות השאלות האלה יבין העובד את הבעייתיות ויעלה בעצמו פתרונות. במקרים מסוימים יהיה עליכם גם להציע פתרונות משלכם.

- < **אל תהיו עקשנים** – ישנם מנהלים או רכזים עקשנים שמושכים לצד אחד ומתבצרים בעמדותיהם. מנהלים או רכזים אלו מונעים פעמים רבות על-ידי האגו. ניהול טוב הוא ניהול שיש בו איזון לאגו, והוא אינו מנהל אותנו כמנהלים.
- < **סכמו את הנקודות החשובות** – לאחר שהבאתם את הצדדים לפשרות תוך שמירה על הערכים החשובים להם, סכמו את הנקודות החשובות לקראת ההמשך.

סרטון הגשר https://www.youtube.com/watch?v=_X_AfRk9F9w

בסיום סיכום ותובנות.

מפגש מס' 7 ← סיום ופרידה כיצד?

מטרת המפגש

< היכרות עם דרכים לסיכום ולסיום שנה מעמדה מעצימה.

מהלך המפגש

הקדמה

ניכרים הבדלים בין-אישיים בדפוסי ההתמודדות עם סיום ופרידה. ישנם אנשים שפרידה תעורר בהם תחושות קשות וחזקות בעוצמתן כמו עצב, כאב, חוסר אונים, ייאוש, חרדה ופחד. וכאלה שפרידה תעורר בהם רגשות חיוביים כמו הקלה, תקווה, שמחה והתחלה חדשה.

פרידה מקבוצת השווים (קבוצה, כיתה, שכבה, בית-ספר) מסמלת סיום של תהליך חברתי מתמשך בעל משמעות עמוקה. פעמים רבות הפרידה מעוררת חרדה, המובילה להכחשת המציאות של הסיום. במקביל לכך, עשויה להתפתח הכרה בסוכיות והתגברות הנכונות להשלים עימה.

רצוי לערוך פרידה מקבוצה בצורה מסודרת והדרגתית שתאפשר מתן ביטוי לרגשות ולמחשבות שונים המתלווים לה. בין הרגשות המתעוררים בתהליך פרידה ניתן לזהות הכחשה, כעס, אובדן, אבל, תחושת נטישה והתנגדות.

פעילות 1

מטרה

< להעלות למודעות מרכזי התוכנית בבית הספר את הרגשות השונים שיכולים להתעורר בעת פרידה וסיום השנה. הפעילות מכוונת לרעיון, שפרידה היא תהליך מורכב לתלמידים, למדריכים וגם לרכזים.

< להציג את הפנים האחרות של הפרידה – התחלה חדשה, צמיחה, נקודת עצירה למחשבה על "מה התרחש אצלי" ועוד.

< לתת להם דוגמה למודל עבודה עם הצוותים בצהרון כדי שישתמשו בו לפעילות עם התלמידים.

עזרים

< היגדים כמספר המשתתפים.

רשימת היגדים (ניתן להוסיף כמובן):

- < פרידה שבעבר ריגשה אותי במיוחד ...
- < אני שמח שהסתיימה שנת הלימודים כי ...
- < אני עצוב שהסתיימה שנת הלימודים כי ...
- < הכי קשה לי עם סיום השנה זה ש ...
- < הכי ריגש אותי השנה ...
- < הכי טוב היה לי ...
- < בכלל לא אנכפת לי ש ...
- < אילו יכולתי להתחיל מחדש את שנת הלימודים אז ...
- < לסיום אני רוצה להגיד שאני מאוד מאוכזב מ ...
- < אני אזכור במיוחד את ה ...
- < חיכיתי לפרידה הזו כי אחריה אני כבר מצפה ...

מהלך הפעילות

לתלות בחדר את כרטיסי ההיגדים - ומתחתם מעטפה גדולה.

* אפשרות נוספת: לחלק לכל משתתף רשימה של כל ההיגדים (במקום תליית ההיגדים בחדר).

כל משתתף יסתובב בחדר בין ההיגדים ישלים על דף קטן את המשפט ויכניס אותו למעטפה.

לבסוף - מומלץ לקרוא בקול את תוכן הפתקים שבמעטפות, או לחלופין לתת לרכזים לקרוא את מה שכתבו בדף האישי שלהם.

לערוך דיון שבמהלכו התייחסות לשאלות הבאות:

1. אילו רגשות כרוכים בפרידה?
2. מה לדעתכם הרגיש הצד האחר לנוכח המקרה שהצגתם?
3. מהי משמעות הפרידה עבורכם?
4. מה לדעתכם עשויה להיות משמעות הפרידה עבור המורה שלכם?
5. מה אפשר לעשות כדי להפוך את חוויית הפרידה לטובה, למצמיחה?

פעילות 2

מטרה

לכל אחד מהמשתתפים תישאר מזכרת נעימה מהקבוצה.
לכל אחד מהמשתתפים תהיה הזדמנות להגיד לשאר חברי הכיתה דברים שטרם אמר להם, כחלק מתהליך הפרידה.

עזרים נדרשים לפעילות

1. מעטפות כמספר רכזי בתי-הספר.
2. יש לרשום מראש על כל מעטפה את שמם של הרכזים.
3. לכל רכז כמה פתקיות ריקות כמספר הרכזים.

מהלך הפעילות

מחלקים את המעטפות, כאשר כל רכז יקבל את המעטפה עם שמו ויתלה אותה על גבו.
המשתתפים יעברו בחדר, ויכתבו איחולים ו'ציידה לדרך' לרכזים אחרים - ויכניסו את הפתקית למעטפה של חברם.
אפשר לרשום: ברכה לעתיד, מהי נקודת החוזק שלך בעיניי (מה למדתי ממך), מחמאה, תודה לך על ... ועוד (להתמקד בחיובי ובטוב).
לבסוף, יתיישבו כולם במקום ויפתחו את המעטפות שלהם.

אפשרויות נוספת:

1. כל אחד יגיד בקול רם ברכה, מחמאה וכדומה לחבר שמימינו.
2. להכין לכל אחד מהמשתתפים אלבום פרידה או ספר זיכרונות שבו יכתוב כל אחד או יצייר משהו כמזכרת לחבריו לקבוצה.

דיון

- < איך הרגשת כאשר כתבת לחבריך?
- < ממה הופתעת כאשר פתחת את המעטפה שלך?
- < מה גילית על עצמך מתוך הדברים שנאמרו לך?

בסיום, סיכום ותובנות.

כלי להתבוננות למרכזי התוכנית בבית הספר *

כלי זה מאפשר לקיים התבוננות אישית או צוותית.

באמצעות ההתבוננות, ניתן לזמן בחינה של ציר הפעולה בו המרכז רוצה להשתפר. מטרת הכלי היא לעודד למידה אישית, שיפור תהליכי ביצוע ושיח עמיתים הממוקד במטרות ההתבוננות.

משימות שעלי למלא כדי לקדם את הנושא	איני מבצע	לעיתים	בדרך כלל	באופן קבוע	פעולות המצופות ממרכז התוכנית בבית-הספר
היבט פדגוגי - מתווים ותוכניות					
					מוביל בשיתוף פעולה מלא עם הצוות בניית תוכנית חינוכית במסגרות
					מלווה את הצוות הפועל במסגרת ומסייע לו מן ההיבט החינוכי
					פועל על-כפי מתווה סדר היום של משרד החינוך הכולל מבנים ברורים ותכנים נדרשים
					יוצר קשר ורצף בין פעילות הבוקר לפעילות בצהריים
היבט ארגוני- סדירויות					
					מלווה את הצוות הפועל במסגרת ומסייע לו מן ההיבט הארגוני
					מנהל אירועים חריגים המתרחשים במסגרת - כולל תיעוד מרגע ההתרחשות ועד לסיומה, עדכון ההורים, מנהל התוכנית ברשות ומנהל בית-הספר
					מנהל תיק בית-ספרי הכולל: 1. נהלים והנחיות. 2. פרטי התקשרות עם תלמידי 'ניצנים' והוריהם. 3. תוכניות פדגוגיות בהלימה למתווה של המשרד. 4. דיווח על אירועים חריגים. 5. לוח מפגשי צוות, מנחה (תאריך ונושא המפגש) מועדי הכשרות ונושאייהם.

פעולות המצופות ממרכז התוכנית בית-הספר	באופן קבוע	בדרך כלל	לעיתים	איני מבצע	משימות שעלי למלא כדי לקדם את הנושא
משתף פעולה עם צוותי הבקרה וההערכה של התוכנית - בעת הבקרה מתלווה לבקר ומאשר בחתימה את מספר התלמידים הנוכחים בפועל בזמן הבקרה בכל אחת מקבוצות הפעילות					
היבט רגשי - אקלים					
בונה מערכת יחסים ותקשורת עם ההורים - קשר המבוסס על הקשבה, על אמפתיה ועל יצירת אמון. כחלק מהתקשורת עימם עליו להביא לידיעתם באופן שוטף את תוכנית הפעילות במסגרות					
מנכיח את תוכנית 'ניצנים' לקהילת באי הצהרון - יוצר מבנה קבוע ועקבי שבו משתף את ההורים בנעשה במסגרת. כיום ישנן דרכים רבות ומגוונות להציג את העשייה, למשל: לוח קבוע או נייד בכניסה המיועד לצהרון, עלון להורים שיפורסם אחת לתקופה, חבירה לעיתון בית-הספר ופרסום דרכו באופן עקבי על אודות הנעשה בצהרון והמתנהל בו					
התפתחות מקצועית					
משתתף בפיתוח המקצועי שנקבע על-ידי משרד החינוך בהתאם לנדרש					

* כלי להתבוננות למובילים במסגרות

כלי זה מאפשר לקיים התבוננות אישית או צוותית.

באמצעות ההתבוננות, ניתן לזמן בחינה של ציר הפעולה בו המוביל/ה רוצה להשתפר. מטרת הכלי היא לעודד למידה אישית, שיפור תהליכי ביצוע ושיח עמיתים הממוקד במטרות ההתבוננות.

פעולות המצופות מהמובילים	באופן קבוע	בדרך כלל	לעיתים	איני מבצע	משימות שעלי למלא כדי לקדם את הנושא
היבט פדגוגי - מתווים ותוכניות					
עובד על-פי תוכנית עבודה הכוללת פעילויות בהתאם לגיל הילדים					
מפעיל תוכניות העשרה, הפגה וחוויה בהתאם להתפתחות של הילדים וצורכיהם					
פועל על-פי מתווה סדר היום של משרד החינוך הכולל מבנים ברורים ותכנים נדרשים					
יוצר קשר ורצף בין פעילות הבוקר לפעילות בצהריים - יום לימודים כיחידה הרמונית. קיום חפיפה					
היבט ארגוני- סדיריות					
בודק נוכחות של הילדים - מדי יום עם תחילת הפעילות עורך בדיקת נוכחות בעזרת יומן נוכחות					
משחרר ילדים מהמסגרת אך ורק לידי האחראי על הילדים, כפי שרשום בטופס הבאת/החזרת תלמידים על-ידי ההורה					
אם אין שמירה, עורך סריקת מבנה בתחילת פעילות ובסופה					
מוודא כי מספר מנות המזון שהגיעו תואם את מספר הילדים המשתתפים					
נותן מענה לילדים אלרגיים					
מקיים נהלים הקשורים להיגיינה אישית					
משתף את הילדים בהגשת מזון כחלק מקידום כישורי חיים בחלק מהארוחה					

משימות שעלי למלא כדי לקדם את הנושא	איני מבצע	לעיתים	בדרך כלל	באופן קבוע	פעולות המצופות מהמובילים
היבט רגשי - אקלים תלמידים					
					מקדם את תחושת המוגנות של הילדים במסגרת - למשל: הילדים מרגישים שלצידם מבוגר שמקשיב להם, שמבין אותם, שמנסה לסייע להם
					מקדם את תחושת השייכות של הילדים במסגרת על-ידי יצירת קשר אישי עם הילד עצמו ובינו לבין הקבוצה
					ערני למצבים רגשיים של הילדים - במידת הצורך מערב את המוביל/ה, האם, ההורים והגורמים הרלוונטיים
					משתף את הילדים בהגשת מזון כחלק מקידום כישורי חיים בחלק מהארוחה
התפתחות מקצועית					
					משתתף בפיתוח המקצועי שנקבע על-ידי משרד החינוך בהתאם לנדרש

* כלי להתבוננות לסייעות בגן הילדים

כלי זה מאפשר לקיים התבוננות אישית או צוותית.

באמצעות ההתבוננות, ניתן לזמן בחינה של ציר הפעולה בו הסייע/ת רוצה להשתפר. מטרת הכלי היא לעודד למידה אישית, שיפור תהליכי ביצוע ושיח עמיתים הממוקד במטרות ההתבוננות.

פעולות המצופות מהסייעת	באופן קבוע	בדרך כלל	לעיתים	לא מתבצע	משימות שעל הסייעת למלא כדי לקדם את הנושא
היבט פדגוגי					
שותפה בהפעלת הפעילויות בהתאם לסדר היום					
היבט ארגוני					
אחראית על מימוש נוהלי הביטחון והבטיחות במסגרת					
נערכת לקראת הארוחה: מסדרת, מנקה ומארגנת את מקום הארוחה - עושה זאת יחד עם הילדים					
במהלך הארוחה ממנה תורנים ומוודאת את התנהלות התקינה של חלוקת המזון בהגשה עצמית של הילדים					
בסיום הארוחה מארגנת לשם הפעילות הבאה					
דואגת לסביבת למידה נקייה ומסודרת לכל אורך שעות הפעילות - לרבות חדרי השירותים בהתאם לזמנים המיועדים לכך, ולא בזמן פעילויות הילדים וניקיון הגן בסוף היום					
היבט רגשי					
בונה קשר אישי עם הילדים - היכרות אישית עם הילדים					
מנהלת תקשורת עם הורים - הסברת פנים					

חלק ד

מתווה סדר היום בצהרון וחשיבותו

רציונל *

תוכנית 'ניצנים' שמה דגש על תכנון מוקדם ועל ביצוע עקבי של סדר יום בצהרון. ההבנה מבוססת על הדרישה, שתכנון סדר היום בצהרון ייערך מבעוד מועד, כמו גם האחזקה שלו והשמירה עליו מדי יום. אלה יכולים לקדם אקלים חינוכי המאפשר שגרה נוחה ורגועה יותר לעשייה, ולטיפוח ולשיפור היכולת המקצועית של הצוותים. סדר יום מאפשר לצוותים לתכנן את מבנה היום בהתאמה לתנאים הייחודיים של מסגרות 'ניצנים' תוך כדי התחשבות מרבית בצורכי התלמידים.

יחידת הזמן במסגרת 'ניצנים' היא בת 20 - 25 דקות.

פעילות הנוגעת לסדר היום יכולה לכלול עד שתי יחידות זמן.

למה צריך סדר יום בתוכנית?

- א. סדר היום יוצר תחושה של יציבות ושל קביעות לתלמידים. סדר יום מובנה וקבוע מקנה לילדים שגרה שיוצרת ביטחון אישי ומקדמת תחושת מוגנות.
- ב. סדר היום מאפשר ליצור איזון עבור התלמיד בין מצבים שנדרש בהם מאמץ מוגבר לבין מצבים של הרפיה.
- ג. סדר היום מזמן פעילויות בחירה ופעילויות מתוכננות - נודעת חשיבות לשילוב של כל אחד מסוגי הפעילויות להתפתחותו של הילד.
- ד. סדר היום מזמן לתלמידים פעילות בקבוצות מגוונות כדי לענות על צרכים שונים. כך למשל, פעילות משותפת במליאה יוצרת תחושת 'יחד' בקרב התלמידים הפועלים בקבוצה אחת וחווים חוויות משותפות. לעומתה, פעילות בקבוצה קטנה יכולה לאפשר לתלמידים למידת עמיתים וטיפוח מיומנות של שיתוף פעולה ויצירת קשר קרוב בין המבוגר לילד שהוא הכרחי בכל תהליך צמיחה.
- ה. סדר היום מקשר בין יכולת הריכוז של התלמידים לבין משך זמן הפעילות - בכל רכיב מרכיבי הזמן נדרש מהתלמידים מאמץ מסוג אחר ובמידה שונה.

מתווה סדר יום בצהרון *

רביי סדר היום	למה הנועה?	מה עלי לארגן בסביבה החינוכית?	מה נוללת הפעילות?	דוגמאות לביצוע	אופן הפעילות: איר נעשה זאת?
פתיחה התכנסות	פתיחה המזמנת מעבר טמ, רציף וסדור בין פעילות הבוקר לצהריים.	התכנסות בסביבה נעימה ומאפשרת והתאמת סביבת הלמידה לפעילות.	בדיקת נכונות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע?"	<p>* לשאל על חוויה מהבוקר שאני רוצה לשחק</p> <p>* משוה נעים שאמרו לי היום</p> <p>* מהו הדבר החדש שלמדתי היום?</p> <p>* עם מי היה לי נעים לשחק היום?</p> <p>* מעשה טוב שעשיתי היום</p> <p>* שיר שפיתח את היום (מומלץ לקיים שיר סביב השיר)</p> <p>* מוזיקה שמתנגנת</p>	<p>* איסוף במליאה</p> <p>* מפגש</p> <p>* שירה</p> <p>* מוזיקה</p> <p>* משחק חברתי</p> <p>* פעילות גופנית</p>
פעילות מובנית או חוג חיצוני	פעילות חינוכית-העוררת בעלת אופי הפנאי, פעיל וחיונית. על הפעילות להיות מתוכננת מראש, תחומה בזמן, באחריות מובלת הצהרון ונכונות של מובג מאוות הצהרון. יש לגלות רגשות וגמישות לצורכי התלמידים. לדוגמה: תלידי המתקשה להשתתף בפעילות, לאפשר לו לעסוק בפעילות מתאימה לו.	הפעילות יכולה להתקיים במוד המבנה או מחוצה לו במללס ובמצר המסגרת החינוכית.	חוג חיצוני – לפחות פעם בשבוע. ופעילות ממגוון תחומים: חברתי, ערכי, העשרתי, אומנותי, גופני או רגשי לדוגמה: "שיר של יום", "שעת סיפור", "פתח הלז", פעילות ביקוד ותנועה וכדומה. פעילות נבחרת במגוון תחומים: חברתי, העשרתי, אומנותי, גופני, רגשי. בבתי הספר מתן שיעור בהכנת שעורי הבית יש לסייע בהכנת שיעורי הבית במשך 20-30 דקות	<p>* קריאת סיפור/ שיר/ דקלום סביב נושא</p> <p>* המחזה של טקסט</p> <p>* יצירה בחומרים מגוונים</p> <p>* שיר חברתי בנושאים רלוונטיים לחייו</p> <p>* הלמידה</p> <p>* משחקי קופסה המתאמים לפיל</p> <p>* משחקי כרוז</p> <p>* משחקים 'של פעם'</p> <p>* פעילות מפתח יזומה - אפשרות לשימוש באביזרי נופש פעיל</p> <p>* משחק חצר מכוון ומשחק חצר חופשי</p> <p>* חוגים בתחומי האומנויות</p> <p>* מתן ביטוי לעיסוק בתחביבים</p> <p>* סיוע בהכנת שיעורי בית בבית הספר.</p>	<p>* מרחבי בחירה</p> <p>* מפגש קבוצתי</p> <p>* מפגש פרטי</p> <p>* משחק אישי-זוגי-קבוצתי</p> <p>* איסוף במליאה</p> <p>* משחק מכוון במצר</p>
פתיחה	פתיחה המזמנת מעבר טמ, רציף וסדור בין פעילות הבוקר לצהריים.	התכנסות בסביבה נעימה ומאפשרת והתאמת סביבת הלמידה לפעילות.	בדיקת נכונות סיכום היום.	<p>* סיכום של המובילה בשיתוף התלמידים</p> <p>* "מה היה לנו היום?"</p> <p>* "מה נהייתי? לא נהייתי היום בצהרון?"</p> <p>* "מה אעשה היום בבית?"</p> <p>* "למי אצד היום תודה?"</p> <p>* מתן ביטוי לתוצרים</p> <p>* מתן ביטוי לזכירת סיכום היום על-ידי התלמידים.</p>	<p>* איסוף במליאה</p> <p>* מפגש</p> <p>* משחק חברתי</p> <p>* המחזה</p> <p>* פעילות גופנית</p> <p>* הצגת תוצר אישי או קבוצתי</p>

דוגמאות והצעות לפתיחת היום בגן הילדים

פעילות של מגע ופרגון בעת קבלת הפנים וההתכנסות

טרום פעילות

לתלות סמלילים על קיר מתאים בגן או על לוח נייד המיועד רק לצהרון.

לפניכם מפת מקרא של סמלילים למחוות גוף:

- < לחיצת יד
- < כיף
- < אגרוף לאגרוף
- < חיבוק

< בועת דיבור - של מחווה ופרגון במילים

מומלץ להוסיף רעיונות נוספים העוסקים בתנועה שיציעו ילדי הצהרון לאורך הזמן.

הצעה א

כל ילד יצביע על סמליל המחווה המתאים לו בזמן קבלת הפנים והמפגש האישי שלו עם מוביל/ת הצהרון.

הצעה ב

הילדים יעשו שימוש במפת הסמלילים בינם לבין עצמם, לדוגמה: כאשר ילד יום ההולדת או כוכב השבוע של הצהרון מכנס את החברים או אחראי על ההודעה ליציאה לחצר ועוד.

הצעה ג

הילדים יצרו מפת סמלילים חדשה שתכלול רעיונות מקוריים שלהם. ניתן אף להכין כרטיסיות מצולמות של כל אחד מילדי הצהרון המדגים את הרעיון שהגה והחביב עליו.

פעילות להיכרות וליצירת קשרים חברתיים

בובת יד מצטרפת לקבוצה

להכניס את הבובה לתוך קופסה ולעורר סקרנות בקרב הילדים – מה יש בקופסה? ניתן לנער ולהאזין לרעש, למשש ועוד. ניתן לדקלם: "בואו ילדים לראות את קופסת ההפתעות, מי רוצה פה לנחש – בקופסה שלי מה יש?", ולאפשר לילדים לשער מה בקופסה.

רצוי להוציא את הבובה במשחק דרמטי (הבובה רוצה להכיר את הילדים).

כדאי להמציא שם קליט לבובה ולהציגה בפני הילדים.

ניתן לומר לילדים, כי הבובה מבקשת לברך אותם לשלום, ולהזמין את הילדים לומר את שמם ולברך חזרה לשלום, ובהמשך לברך חברה/תוך אמירת שמם. כך שחבר מברך חבר/ה אחר/ת לשלום.

< אפשר לשיר עם הילדים את השיר 'שלום לכם' מאת דתיה בן דור.

שלום לכם, שלום לכם, שלום לכם, שלום לכם.

ומה שלומכם, ומה שלומכם, ומה שלומכם, ומה שלומכם היום?

נחמד לי מאוד לפגוש אתכם,

נחמד לי מאוד לומר לכם:

שלום לכם, שלום לכם, שלום לכם, שלום לכם.

< למחוא כף בכל פעם ששומעים את המילה 'שלום'.

< להזמין את הילדים להציע תנועה משלהם למילה 'שלום', לשיר את השיר ולבצע תנועה שהציעו הילדים.

בסוף המפגש: הבובה תחזור לקופסה ותברך "שלום ולהתראות".

שירו שיר

חבשתי כובע

מילים ולחן: דתיה בן-דור

חבשתי כובע
 הרגשתי על הגובה.
 הרפבתי משקפיים
 המראתי לשמיים.
 פתאום, פתאום
 צמח לי אף אדום.
 ציירתי לי שפם ואמרתי:
 "שלום!"

הצעות לפעילויות

- < ניתן לדקלם את השיר במהלך צירוף תנועות מתאימות של הילדים לכל שורה.
- < כדאי לבקש מהילדים להציע תנועה למילה 'שלום', ובכל חזרה על הדקלום לבצע תנועה אחרת בהתאם להצעות הילדים.
- < ניתן לדקלם את השיר בתורות לסירוגין – שורה אחת תדקלם המובילה ואת השורה הבאה ידקלמו הילדים, בכל פעם קבוצת ילדים אחרת, אך את המילה 'שלום' יאמרו יחדיו.
- < אפשר לדקלם את השיר בליווי אביזרים להמחשה: כובע, משקפיים, אף אדום, שפם להדגשת ההומור. הילדים ישתמשו באביזרים וידקלמו בעצמם.

דוגמאות והצעות לפתיחת היום בבית-הספר

שיר של יום

התוכנית 'שיר של יום' מציעה לתלמידים להתחיל את צוהרי היום במשך 15 דקות המוקדשות לחוויה מוזיקלית ולשיח המחזק את התקשורת הבין-אישית בין המוביל/ה לתלמידים. החוויה עשויה לקדם את הבנת עולמם הפנימי של התלמידים ולפתח בקרבם מיזמניות של הקשבה ושל אמפתיה.

המפגש יכלול:

- < שיר מתוך רשימת השירים המוצעת. מומלץ לפתוח באותו שיר בכל יום במהלך שבוע פעילות.
- < לאחר השמעת השיר, כדאי לערוך שיחת פתיחת מפגש קצרה, שתאפשר לתלמידים לבטא את מה שהשיר מעורר בהם.
- < במהלך השבוע יוכלו הצוותים להרחיב את העיסוק בנושאים ובערכים שמזמן השיר.

מטרות התוכנית:

- א. פתיחת המפגש באווירה נעימה.
- ב. זימון שיח על נושאים שונים מחיי הילדים, כמו אקטואליה, ערכים הנרמזים בשירים.
- ג. חשיפה ולימוד של שירים מהתרבות ומהמורשת.
- ד. זימון חוויות מוזיקליות.

חשוב לדעת

- < ניתן להשתמש בכל ההצעות וההפעלות או רק בחלקן.
- < ניתן לחלק את ההפעלות במהלך מפגשים אחדים במשך שבוע.
- < ניתן לגוון ולהוסיף כראות עיניכם.
- < ניתן להשתמש ברעיונות ההפעלה ולהתאימם לשירים נוספים המוצעים בהמשך וגם לשירים שאינם מצורפים לחוברת זו.
- < את השירים בביצוע הזמרים ניתן למצוא באתר YouTube
- < [/https://www.youtube.com](https://www.youtube.com)
- < לכל שיר יצורף הקישור המתאים.

קישור למדריך למורה <http://mag.calltext.co.il/magazine/47?article=3>

* הצעות לשירים ולהפעלות

השירים נבחרו בהתאמה לערכים של תוכנית מפתח ה"ב

לתשומת לב!

בקובץ זה מובאות דוגמאות.

את הקובץ המלא ניתן למצוא בפורטל

תשרי	חשוון	כסלו	טבת	שבט	אדר	ניסן	אייר	סיוון	תמוז
שיתוף והשתתפות	מעורבות חברתית	שונות	ניהול קונפליקטים	אחריות	נתינה	אחדות ושונות	כבוד	עבודה בצוות	ביטחון ובטיחות
יד ביד	חברים	ניצוץ האהבה	יותר	צל ומי באר	אנשים טובים	שיר השיירה	חברים	אני ואתה	המשפחה שלי
חברים טובים	אני ואתה	שיר ישראלי	מילה טובה	אני ואתה	חברים	שווים	מילה טובה	יד ביד	צל ומי באר
אני ואתה	קום והתהלך בארץ	חברים בכל מיני צבעים	שיר ישראלי	צל ומי באר	צל ומי באר	שיר ישראלי	יותר	שירו של שפשיף	תודה
	המשפחה שלי	שיר השיירה	יא ליל	לתת	לתת	אנשים טובים	אח יא ראב		פתחו את השער
	חברים בכל מיני צבעים	שווים		האורח	האורח	יא ליל	אין לי ארץ אחרת		הלואי
	אין לי ארץ אחרת								

חודש תשרי - שיתוף והשתתפות

יד ביד

מילים: תלמה אליגון רז

לחן: רוני וייס

<https://www.youtube.com/watch?v=cHMHI7vT6l0>

כל אחד יישא קולו,
יחד לעולם כולו.
ונשירה פה אחד,
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב...

כל אחד ייתן מעט,
כל אחד יושיט רק יד.
יחד יחד לא לבד,
אל האור נצעד.

יד ביד ולב אל לב...

את ידי כך בידך,
יחד כל המשפחה.
איש אחד בלב אחד,
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב...

פה אחד שירנו רם,
יחד יחד כאן כולם.
ונשירה פה אחד,
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב
יחד כל דבר הולך.
יד ביד כך בשרשרת
והדרך מתקצרת.

יחד יחד לעולם,
ברוגז ברוגז אף פעם.
יד ביד מול כל מכשול,
יחד במחול.

יד ביד ולב אל לב...

פה אחד שירנו רם,
איש לאיש ואיש זה עם.
יד ביד שלום נאמר,
יחד למחר.

יד ביד ולב אל לב...

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מזמן שיח על אודות הכוח והעוצמה הנובעים מהליכה 'יד ביד', מתוך אחדות ושיתוף פעולה, כאשר כל פרט תורם את חלקו הקטן ושותף ליצירת הייחוד.

עבודת הכנה לשיר

שחקו עם התלמידים משחקים במעגל, שבהם התלמידים נותנים ידיים זה לזה: התלמידים יעמדו במעגל עם הפנים לתוך המעגל ויתנו ידיים זה לזה. המשימה: כל התלמידים יפנו את הגב למעגל מבלי לעזוב ידיים.

דיון ושיח במליאה

- < האם היה קל/קשה לבצע את המשימה?
- < איך הרגשנו כשנתנו ידיים זה לזה?
- < מה התאפשר לנו בזכות נתינת הידיים?
- < מה נדרש מכל אחד ואחת מאיתנו כשאנו נותנים ידיים?
- < מה הרגשתם כשהצלחתם במשימה?

הפעלה

הכינו מראש חומרי יצירה: גזרי עיתונים ומגזינים, דפים צבעוניים, מדבקות, צבעים, דבק וכו'.

- < כל תלמיד יקבל 1/4 בריסטול.
  - < על הבריסטול יצייר התלמיד את כף ידו והזרוע שלו ויעטר אותן בעזרת חומרי יצירה.
  - < בִּמְצָבֵעַ (טוש) בולט יכתוב התלמיד על הזרוע שצייר מילה או ביטוי המציינים דבר-מה אשר מתאפשר בזכות נתינת ידיים ותחושת הייחוד.
- דוגמאות: כוח, אכפתיות, הגשת עזרה, עוצמה, חברות, שלום, ערבות, קרבה, שיתוף פעולה, תמיכה, לא לבדנו, אהבה, הכול אפשרי, וכד'.
- < על בריסטול גדול הדביקו את כל הזרועות במעגל ובמרכזו כתבו כותרת כגון: "יד ביד ולב אל לב", "יחד יד ביד", "יחד כל דבר הולך" וכד'..

חודש חשוון - מעורבות חברתית

חברים

מילים: דודו ברק

לחן: יוני חוּעה

<https://www.youtube.com/watch?v=RT39VXfx80o>

חבר אחד לימד אותי לשיר,
חבר אחד לימד אותי לשמוח.
גם חברתי הציעה לי לקחת קצת אוויר,
ואת הרע מהר מאוד לשכוח.

היה מי שלימד אותי לבכות
היה מי שעזר לי גם לסלוח.
מכל הלטיפות, העלבונות והמכות,
נשאר לי רק אל תוך עצמי לברוח.

מכל החברים שלי קיבלתי את הטוב,
את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב.

קיבלתי מכולם את המיטב,
את הכנות ואת מגע האושר.
קיבלתי קרן שמש וירח וכוכב,
את קו הרחמים, את קו היושר.

עכשיו אני פוסע לי לאט,
ומעלי זורחת לי השמש.
חשבתי לי לתת פה, לכולכם, אחד אחד,
את מה שחבריי נתנו לי אמש.

מכל החברים שלי קיבלתי את הטוב,
את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב.

חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם

(מסכת אבות, ג': י"ד)

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיח והפעלות בכיתה

שיר זה מזמן שיח על אודות ערכה של החברות ועל המתנות שאנו מקבלים בזכות חברות טובה ואמיתית.

פעילות הכנה לשיר

1. ספרו לתלמידים שהם עומדים לעסוק בשיר שנקרא 'חברים'.
2. קיימו דיון בכיתה:
  - < מה זאת חברות?
  - < מה היא נותנת לנו?
  - < אילו מתנות מעניקה לנו החברות?
  - < מה אנו אוהבים לקבל מחברים?
  - < מה אנו אוהבים לתת לחברים?
3. רשמו על הלוח את רשימת המתנות שהתלמידים ציינו שהם אוהבים לקבל ולתת.

דיון בקבוצה

1. קראו לילדים בקול את השיר.
תוך כדי קריאה בקשו מהילדים לשים לב לרשימת המתנות שהדובר קיבל מחבריו.
2. שאלו את הילדים:
  - < אילו מתנות קיבל הדובר?
  - < האם אלה מתנות שקונים בכסף?
  - < מה נדרש מהחבר הנותן כדי לתת מתנות כאלה?
  - < מה מעניקות המתנות הללו לחבר שמקבל אותן?
3. א. "חבר אחד לימד אותי לשיר,
חבר אחד לימד אותי לשמוח.
גם חברתי הציעה לי לקחת קצת אוויר,
ואת הרע מהר מאוד לשכוח".

< מדוע חשוב לנו לשיר?

< מדוע כדאי לשכוח את הרע?

ב. "היה מי שלימד אותי לבכות,

היה מי שעזר לי גם לסלוח.

מכל הלטיפות העלבונות והמכות,
נשאר לי רק אל תוך עצמי לברוח".

בקשו מהתלמידים להשלים את המשפטים האלה:

< כשאנו בוכים אנו...

< הבכי מאפשר לנו...

< לאחר הבכי אנו מרגישים...

< חשוב לבכות ליד חבר טוב כי...

< כשאני רואה חבר בוכה אני...

ג. "היה מי שעזר לי גם לסלוח"

< מדוע חשוב לסלוח?

< מתי קל לנו לסלוח ומתי קשה יותר לסלוח?

< האם קל יותר לבקש סליחה או לסלוח?

< ספרו על חוויה שבה היה קל לסלוח וחוויה שבה היה קשה לסלוח.

< מה קל יותר, לסלוח לעצמנו או לאחרים?

< אילו רגשות אנו חשים כשאנו מבקשים סליחה?

< אילו רגשות אנו חשים כשמבקשים מאיתנו סליחה?

ד. "את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב"

< מדוע החיוך ניתן דווקא מחבר קרוב?

< איזו הרגשה מעורר חיוך?

ה. "חשבתי לי לתת פה לכולכם אחד אחד

את מה שחברי נתנו לי אמש"

< בקשו מהתלמידים לציין שתי מתנות שהיה רוצה לקבל מבין המתנות המופיעות בשיר.

< מדוע דווקא מתנות אלה משמעותיות בעיניו? מדוע הן נבחרו? מה תרצו לומר למי שהעניק אותן?

הפעלה

"מכל החברים שלי קיבלתי את הטוב"

(הכינו מראש חומרי יצירה: עיתונים, דפים צבעוניים, צבעים, בדים וכד').

- < חלקו לכל תלמיד פתק ובו שם של חבר מהכיתה.
- < על גבי שמינית בריסטול יכין כל תלמיד מתנה (ברוח המתנות שבשיר) שהוא רוצה להעניק לחברו ויכתוב לו הקדשה אישית.
- < התלמידים יעניקו זה לזה את המתנות.

קיימו דיון:

- < על-פי מה החליט כל תלמיד מה כדאי לתת?
- < מה הייתה ההרגשה בשעת הענקת המתנה?
- < מה הייתה ההרגשה ברגע קבלת המתנה?

חודש כסלו - שונות

ניצוץ האהבה

מילים: אהוד בנאי

לחן: עממי

מה שבשבילך חלום
 לי זו האַימה.
 מה שבשבילך חלום
 לי זו האַימה.
 מה שבשבילי שלום
 לך זו מלחמה.
 מה שבשבילי שלום
 לך זו מלחמה.

למקום אליו אני הולך
 הן גם אתה תגיע.
 למקום אליו אני הולך
 הן גם אתה תגיע
 כל הדרכים הרי עולות
 אל אותן הרקיע.
 כל הדרכים הרי עולות
 אל אותן הרקיע.

אל המקום אליו אתה הולך
 הן גם אני אגיע.
 אל המקום אליו אתה הולך
 הן גם אני אגיע.
 אך בלי ניצוץ האהבה
 שום דבר לא יתניע.
 אך בלי ניצוץ האהבה
 שום דבר לא יתניע.

כל אחד חי בעולם אחר,
 כל כך גדול השוני.
 כל אחד חי בעולם אחר,
 כל כך גדול השוני.
 את מה שאני מרגיש בפנים
 איש לא מרגיש כמוני.
 את מה שאני מרגיש בפנים
 איש לא מרגיש כמוני.

את מה שאתה חושב עמוק
 אני חושב שטוח.
 את מה שאתה חושב עמוק
 אני חושב שטוח.
 מה שאתה רואה סגור
 אני רואה פתוח.
 מה שאתה רואה סגור
 אני רואה פתוח.

את מה שאני רואה לבן
 אתה רואה שחור.
 את מה שאני רואה לבן
 אתה רואה שחור
 כשירדת עלי החשיכה
 עליך זורח אור.
 כשירדת עלי החשיכה
 עליך זורח אור.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'ניצוץ האהבה' מזמן שיח על אודות אנשים שונים, דעות שונות, מחשבות ועמדות שונות וניצוץ אחד שמגשר ומאפשר דמיון והסכמה.

שיח במליאה

"כל אחד חי בעולם אחר כל כך גדול השוני"

- < מדוע עולמות שונים?
- < האם העולמות של כולנו שונים/דומים?
- < באיזה עולם אני חי?
- < מה מיוחד בעולם שלי?
- < אני מרוצה מהמקום שבו אני נמצא?
- < הייתי רוצה לשנות משהו בעולם שלי? שלנו?

"את מה שאני מרגיש בפנים

איש לא מרגיש כמוני"

- < האם יש לי מחשבה על אודות משהו שרק אני מרגיש/ה בפנים?
- < מי יודע מה אני מרגיש/ה בפנים?
- < את מי אני בוחר/ת לשתף?
- < האם מה שאני מרגיש/ה בפנים הוא רק שלי? ייחודי לי?
- < אולי ישנם עוד אנשים שמרגישים כך? איך אדע מה מרגישים בפנים החברים/החברות?
- < האם בחרתי לשתף במשהו שאני מרגיש/ה בפנים?
- < איך הייתה ההרגשה? הייתה לי הקלה? הקשבה? אולי חיזוק? או שהצטערתי שבחרתי לשתף?
- < מה קורה לנו אחרי שיתוף אישי? מה קורה לנו בלב ובהרגשה שאנחנו מגלים שעוד מישהו מרגיש או הרגיש כמונו?

"את מה שאני רואה לבן

אתה רואה שחור.

כשיורדת עלי החשיכה

עליך זורח אור.

מה שבשבילך חלום
לי זו האַימה.
מה שבשבילי שלום
לך זו מלחמה"

- < האם ניכר יופי בשונות בין בני האדם?
- < האם שני תלמידים שחושבים באופן שונה זה מזה יכולים להיות חברים?
- < מה יכולים בני אדם לתרום זה לזה?
- < מה היה מתרחש לו כולנו הינו חושבים ומרגישים אותו הדבר?
- < האם אני מקבל/ת חברים וחברות שחושבים באופן שונה ממני?
- < כמה חשוב לי שחבריי יחשבו וינהגו כמוני?

"אך בלי ניצוץ האהבה
שום דבר לא יתניע"

- < האם יש לאהבה כוח לחולל שינוי?
- < מה קורה לי שאני עושה משהו מתוך אהבה?
- < מה קורה ליחסים שבהם יש ניצוץ של אהבה?
- < האם ייתכן ניצוץ של אהבה בין אנשים המחזיקים בדעות שונות? אנשים שונים?

הפעלות

ניצוץ האהבה שלנו - "אל המקום אליו אתה הולך, הן גם אני אגיע"

כל ילד מקבל פתק "מהו ניצוץ האהבה שלי?" (מצורף בהמשך)

- < בקשו מהתלמידים למלא אותו בפרטיות, מבלי לציין את שמם.
- < לאחר מכן, אוספים את הפתקים לתוך שקית.
- < קראו את הכתוב בקול בכיתה, ובקשו מתלמידים להקשיב, ובהמשך לחשוב מיהו או מיהי הכותב או הכותבת.

בתום המשחק שואלים את התלמידים:

- < כמה תשובות אפשריות היו לכל שאלה? הרבה, מעט, דומות, שונות?

- < מה אנו יכולים ללמוד מכך על דעותיהם של תלמידים? לכל אחד דעה שונה? אנחנו שונים זה מזה? כל אחד/אחת חושב/ת אחרת? או שיש דמיון בינינו?
- < אילו מן האהבות שלי משותפות לאהבות של התלמידים האחרים בכיתה?
- < אילו אהבות אני יכול לאמץ לעצמי בעתיד?

ניצוץ האהבה שלי

- < הדבר שאני הכי אוהב/ת _____
- < התחביב האהוב עלי _____
- < הזמרת/ת האהוב/ה עלי _____
- < השחקן/נית האהוב/ה עלי _____
- < מקצוע הלימוד האהוב עלי _____
- < הבילוי האהוב עלי _____
- < המאכל האהוב עלי _____

חודש טבת - ניהול קונפליקטים

יותר

מילים: יהונתן גפן

לחן: יצחק קלפטר

<https://www.youtube.com/watch?v=aYUv0YH40xk>

נלמד לחיות עם מה שיש,
לא נחפש דבר אחר.
אבל נמשיך ונבקש
מילת תפילה אחת יותר.
מתי נהיה יותר קרובים
עד שנרגיש ונוותר?
כולם רוצים להיות טובים,
אבל אפשר היה יותר:

יותר אהבה,
יותר הקשבה,
יותר אמונה בין אדם לאדם,
יותר שלום, יותר תקווה,
פחות קנאה ושנאת חנם,
יותר נשמה,
יותר אלוהים,
יותר הבנה ביני לבינך,
יותר שמחה, יותר חיים,
פחות לבד, יותר איתך.

נלמד לחיות עם מה שיש,
לא נחפש דבר אחר,
אבל נמשיך ונבקש
מילת תפילה אחת יותר.
יותר שמחה, שלי, שלך,
הרבה יותר מילים חמות,
פחות שקרים, פחות דמעות,
פחות למות, יותר לחיות.

יותר אהבה...

איזהו עשיר? השמח בחלקו

(מסכת אבות, ד': א')

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מאפשר לשוחח על ההבדל בין קבלת המציאות כפי שהיא, גם ביחס לדברים שאין ביכולתנו לשנות, לבין הרצון להשתדל לשנות את מה שניתן ותלוי בנו.

דיון במליאה

"נלמד לחיות עם מה שיש,
לא נחפש דבר אחר.
אבל נמשיך ונבקש
מילת תפילה אחת יותר".

1. שיחה עם התלמידים:

< מהו הניגוד בין שתי השורות הראשונות לבין השורות הבאות אחריהן? (נחיה עם מה שיש אבל נמשיך לחפש).

< אילו דוגמאות ניתן לתת למצבים שבהם אנחנו אמורים 'להסתפק במה שיש'?

"מתי נהיה יותר קרובים?
עד שנרגיש ונוותר?
כולם רוצים להיות טובים
אבל אפשר היה יותר".

2. שוחחו עם התלמידים:

< מה עלינו לעשות כדי להיות יותר קרובים זה לזה?

< איך נרגיש כשנהיה קרובים יותר? מה נרוויח?

פעילות כיתתית

הניחו על שולחנכם שתי תיבות גדולות:

< תיבה אחת בצבע ורוד שעליה כתוב 'יותר'.

< תיבה אחת בצבע אפור שעליה כתוב 'פחות'.

כל תלמיד יכתוב פתק שבו יירשמו שני דברים שמהם לדעתו כדאי שיהיה 'יותר' בכיתה, ושני דברים שמהם לדעתו כדאי שיהיה 'פחות'.

חשוב להדגיש, שמדובר בהתנהלות, בערכים או במצבים שבין אדם לחברו.

המורה יפתח את הפתקים ויעתיק ללוח את הכתוב בהם.

לאחר הפעילות נערוך דיון על מה שהתקבל.

חודש שבט - אחריות

צל ומי באר

מילים: יורם טהרלב

לחן: לוי שער

במדרון מעל הנאדי
עץ השקדיה פורח.
באור ניחוח הדסים
זה הזמן לפני הקיץ
שערוי הלב פותח,
ותמיד ברוכים הנכנסים.

במים אשר פאלה
מחכים עד בא הליל.
מחכים לצעדים קרבים,
לא סוגרים את הבריח,
לא עוצמים את העינים.
במים פאלה מקשיבים.

מי שרעב ימצא אצלנו פת של לחם,
מי שעייף ימצא פה צל ומי באר,
מי שספכתו נופלת
חרש יכנס בדלת,
חרש יכנס ועד עולם יוכל להשאיר.

"יהי ביתך פתוח לרוחה...."

(מסכת אבות, א': ה)

מדרון - שיפוע, מורד, ירידה תלולה

נאדי - ערוץ נחל

ניחוח - ריח טוב

בריים - מנעול

פת - פרוסת לחם

באר - בור שעומקו מגיע עד שכבת מים במעמקי האדמה

חרש - בשקט

יסב - יצטרף

מי שרעב ימצא אצלנו פת של לחם
מי שעייף ימצא פה צל ומי באר
מי שספכתו נופלת
חרש יכנס בדלת,
ותמיד יוכל להשאיר.

זה הבית שבנינו,
זה הארץ שננטענו,
זה השביל וזוהי הבאר.
מי שבא לפה - אחינו.
מי שבא - יסב אתנו.
והשער שוב לא יסגר.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'צל ומי באר' מזמן שיח על אודות ערבות הדדית והקשבה לצרכים של עצמנו ושל זולתנו:

< מהם 'מי באר'? ומה הוא 'הצל'?

מי באר - מהם מקורות הכוח שלי, התמיכה שלי?

מה ממלא אותי? מה מרענן אותי?

אותנו כקבוצה, ככיתה?

הצל - מי מגן עלי?

איפה נוח לי לנוח?

האם אני/אנחנו יכולים לדאוג לעצמנו לצל?

< איך אני/אנחנו מרגיש כשאין בנמצא **מי באר** או **צל**?

"תמיד ברוכים הנכנסים"

< מי הם הנכנסים?

< האם תמיד נוח לי להכניס אורחים למרחב האישי שלי?

< האם אני תמיד פנוי להכנסת אורחים?

< מהי חשיבותה של הכנסת האורחים?

< כיצד אני מרגיש כשאני מארח בביתי, בכיתה?

"לא עוצמים את העיניים, בימים כאלה מקשיבים"

< מה אני בוחר לראות וממה אני מתעלם, עוצם עניים בכדי לא לראות.

< למה לפעמים אנחנו בוחרים שלא לראות?

< באילו ימים ומצבים אנו אכן מקשיבים?

< יש לי חברה/ה לכיתה שקשה ל/ה - כיצד אני יכול להקשיב ולעזור, האם אני נושא/ת באחריות לכך?

הפעלות

משחק ערכים ומושגים

המורה תציג כרטיסיות שעליהן מצוינים ערכים ומושגים שונים:

- < התלמידים יבחרו יחד רק את הערכים/מושגים שלהם נותן השיר ביטוי!
- < ניתן לחלק לקבוצות, וכל קבוצה תציג את הערך/המושג שבו בחרה.
- < ניתן לערוך תחרות בין הערכים, ולבחור את חמשת הערכים/המושגים החשובים לכיתה כתוצאה מהשיח על אודות השיר.

בנק ערכים ומושגים: ערך החברות, הנתינה, הכנסת אורחים, אדיבות.

אהבה, אהבת המולדת, אחדות, אחריות, אמונה, בחירה, ביטחון, בין אדם לחברו, בריאות, הגינות, הגנה, הגשמה, הוקרת תודה, הזדהות, הישגיות, החלטיות, הנאה, הסתגלות, הסתפקות במועט, הערכה, הצלחה, הקשבה, התמדה, התנדבות, ויתור, זיכרון, חופש בחירה, חריצות, חשיבה, ידע, יוזמה, ישר, ייחודיות, יסודיות, יעילות, יציבות, יצירתיות, כבוד, כיבוד האדם, כנות, למידה, מחויבות, מחילה, מנהיגות, מסורת, מסירות, מעורבות, משמעת עצמית, משפחה, נאמנות, נדיבות, נתינה, סבלנות, סובלנות, סליחה, עזרה לזולת, ענווה, עצמאות, עקביות, פשטות, פתיחות, צדק, צניעות, קבלה, שותפות, שייכות, שלום, תמימות, תקווה, תרומה חברתית.

חודש אדר - נתינה

אנשים טובים

מילים ולחן: נעמי שמר

<https://www.youtube.com/watch?v=sLcXXijEsyQ>

איש אחד יבנה לי גשר כדי לחצות נהר,
איש אחר יצמיח יער במורדות ההר.
ואישה טובה אחרת אם יהיה קשה
רק תצביע אל האופק ותבטיח ש -

אנשים טובים...

וממש כמו צמחי הבר הבודדים,
הם עוצרים תמיד את החולות הנודדים.
הרקיע מתבהר, וכבר אפשר לראות
אנשים על אם הדרך מחכים לאות.

אנשים טובים...

תפקחו את העיניים, תסתכלו סביב,
פה ושם נגמר החורף ונכנס אביב.
בשדה ליד הדרך יש כבר דגניות,
אל תגידו לי שכל זה לא יכול להיות.

אנשים טובים באמצע הדרך,
אנשים טובים מאוד.
אנשים טובים יודעים את הדרך,
ואיתם אפשר לצעוד.

איש אחד קנה לי ספר בן מאה שנה,
איש אחר בנה כינור שיש בו מנגינה.
ואישה טובה אחרת לי נתנה את שמה,
ומאז אני בדרך שרה במקומה.

אנשים טובים...

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מזמן שיח על אודות הסביבה האנושית החיובית שאנו חיים בה, ומזמין אותנו לפקוח עיניים, להביט סביב ולהבחין באנשים הטובים שאנו פוגשים בדרכנו.

עבודת הכנה לשיר (לפני שמשמיעים)

נהלו שיח במליאה סביב הנקודות האלה:

- < מיהם בעיניכם 'אנשים טובים'?
- < מהו מעשה טוב?
- < האם גם אתם אנשים טובים?
- < ספרו על מעשה טוב שראיתם.
- < ספרו על מעשה טוב שעשיתם.

לאחר השמעת השיר

דיון ושיח במליאה

"אֲנָשִׁים טוֹבִים בְּאִמְצַע הַדֶּרֶךְ
 אֲנָשִׁים טוֹבִים מְאֹד.
 אֲנָשִׁים טוֹבִים יוֹדְעִים אֶת הַדֶּרֶךְ
 וְאַתֶּם אֲפֹשֶׁר לְעֵוֹד".

- < על איזו דרך מדברת המשוררת?
- < ספרו על חוויה שבה אדם טוב עזר לכם להתמודד עם קושי שנתקלתם בו בדרך?
- < ספרו כיצד עזר אדם זה? מה נתן לכם? מה אמר לכם?
- < לו פגשתם אותו היום מה הייתם רוצים לומר לו?

"אִישׁ אַחַד קָנָה לִי סֵפֶר בֵּן מֵאָה שָׁנָה
 אִישׁ אַחַר בָּנָה פְּנֹר שֵׁישׁ בּוֹ מְנַגֵּנָה"

- < איזו מתנה היית רוצה לקבל? מדוע? (עודדו את הילדים לחשוב על מתנות שאינן דווקא חומריות).
- < כיצד תעזור לך מתנה זו לצעוד בדרך?

הפעלות

חלקו לתלמידים בריסטול/קרטון ביצוע בצורת לב.

- < בקשו מכל תלמיד לבחור שורה מהשיר שהוא אוהב ביותר, לכתוב אותה על הלב ולקשט.
- < בקשו מכל תלמיד להקדיש את הלב שהכין למכר או לבן משפחה היקר לליבו.
- < אם המדריכה תחליט שכל תלמיד יקדיש את הלב לאחד מחבריו בכיתה, יש לערוך הגרלה כדי שכל תלמיד בכיתה יקבל לב מקושט.

חודש ניסן - אחדות ושונות

שיר השיירה

מילים: עלי מוהר

לחן: עממי יווני

<https://www.youtube.com/watch?v=qElqp7mNc8g>

בלשונות רבות מספור דיברנו,
וזה את זה כמעט בכלל שלא הכרנו.
ומקומות רבים מאוד עזבנו,
ורק מקום אחד רצינו ואהבנו.
ומקומות רבים מאוד עזבנו
ואל הארץ, אל הארץ באנו.

ונמשכת שיירה
מן המאה שעברה,
רחוקים כבר היוצאים
איכרים וחלוצים,
שעמלו עבדו בפרך
בלי לראות את סוף הדרך.
ועכשיו עוברים אנחנו
לא שקטנו ולא נחנו,
לא ימשיכו בלעדינו,
זוהי הרפתקת חיינו.

מגטאות ומחנות הגחנו,
אל הביצות ואל הישימון הלכנו.
מקצות ערב, מרוסיה ופולנייה
הדלקנו אור גם בדימונה גם בדגניה.
מקצות ערב, מרוסיה ופולנייה,
הדלקנו אור גם בדימונה גם בדגניה.

ומכל הגלויות
ועם כל הבעיות,
עם נוצר וארץ קמה
ושפה אשר נרדמה
שוב התחילה מתעוררת
ומדברת ומדברת,
מסביב יהום הסער
רב הקושי והצער,
אבל יש על מה לשמוח
יש עוד אומץ, יש עוד כוח.

איך ישראל צומחת מסביבנו,
 היא חזקה יותר מכל חסרונותינו.
 וגם הנגב עוד יהיה פורח,
 ועוד נדאג שהזקן יהיה שמח.
 וגם הנגב עוד יהיה פורח,
 ועוד נדאג שהזקן יהיה שמח.

ומכל הגלויות
 ועם כל הבעיות,
 מסביב יהום הסער
 רב הקושי והצער,
 אבל יש על מה לשמוח
 יש עוד אומץ, יש עוד כוח.

ונמשכת שיירה
 מן המאה שעברה,
 רחוקים כבר היוצאים
 איכרים וחלוצים
 שעמלו עבדו בפרך
 בלי לראות את סוף הדרך.
 ועכשיו עוברים אנחנו
 לא שקטנו ולא נחנו,
 לא ימשיכו בלעדינו
 זוהי הרפתקת חיינו.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר מאפשר שיח על אודות השיבה לארץ ישראל מגלויות רבות ושונות, ועל ההתמודדות עם הקשיים והאתגרים שבדרך, לאורך כל דברי ימי ההתיישבות וההתבססות בארץ ועד ימינו אנו.

עבודת הכנה לשיר

1. "מקומות רבים מאוד עזבנו"

< בקשו מהתלמידים להכין דגלונים קטנים מקיסמים וממלבני נייר. על הדגלונים יכתבו התלמידים את שמות הארצות שמהם עלו משפחותיהם.

2. "ונמשכת שיירה מן המאה שעברה"

< בקשו מהתלמידים להביא מהבית פרטי לבוש המאפיינים את העדה/המקום שממנו עלתה משפחתם, (כגון: תרבוש, סינר, חולצה רקומה, גלבייה, צעיף, חליפה, נעלי בית, גרביים מיוחדים, מגבעת, שביס וכד'...). כמו כן, ניתן להביא תמונות של בני משפחה הלבושים בלבוש מסורת!

- < תלו עם התלמידים את כל המלבוסים, התמונות והדגלים על חבל בכיתה או על לוח, וכך תתקבל תמונה ססגונית המלמדת על השונות בין העדות המרכיבות את העם שלנו.
- < ניתן גם לערוך תערוכה מחפצים שונים האופייניים לעדות ישראל.
- < הגלובוס/המפה וחבל הכביסה עם אביזרי הלבוש והתמונות יישארו בכיתה במהלך השבוע וישמשו תפאורה ללימוד השיר.

דיון במליאה

בשיר מצוינים מגוון קשיים שעמם התמודדו העולים לארץ בתהליך העלייה והקמת המדינה:

"בלשונות רבות מספור דיברנו", "זה את זה כמעט בכלל שלא הכרנו", "מקומות רבים מאוד עזבנו", "עמלו עבדו בפרך, בלי לראות את סוף הדרך", "אל הביצות ואל הישימון הלכנו", "מכל הגלויות, עם כל הבעיות", "רב הקושי והצער".

< הסבירו במילים שלכם את הקשיים המתוארים.

3. "אבל יש על מה לשמוח, יש עוד אומץ, יש עוד כוח"

< אילו דברים עזרו לעולים להתגבר על כל הקשיים?

< מה הם הרגישו ביחס ליכולת שלהם להתגבר על הקשיים?

< מה הם צפו לעתיד?

4. "היא חזקה יותר מכל חסרונותינו"

< מי זו היא (המדינה שלנו)?

< מה אתם אוהבים בארץ שלנו? בעם שלנו?

הפעלות

1. ניתן להציע לילדים לצייר בעקבות העיסוק בשיר.

2. בקשו מהתלמידים לבחור לעצמם פריט לבוש מהתערוכה שהקימו בפעילות ההכנה לשיר ולהצטלם עם פריטי הלבוש.

< התלמידים יקבלו מסגרת לתמונה שאותה יעטרו ויקשטו.

< התמונות יתלו בכיתה סביב הכותרת "לא ימשיכו בלעדינו זוהי הרפתקת חיינו".

חודש אייר - נבון

מְלָה טוֹבָה

מילים: יעקב גלעד

לחן: יהודית רביץ

<https://www.youtube.com/watch?v=eZYRNRFr1Kk>

אֶפְלוּ בְשָׂרְבִי הַכִּי כָבֵד
 יִדְעֵתִי שֶׁהִגֵּשְׁמִי עוֹד יָרַד.
 רְאִיתִי בְחֵלוֹם שְׁלִי צְפוּר,
 אֶפְלוּ בְמַשָּׁב סוּפָה וְקוֹר.
 לֹא פֶעַם זֶה קָשָׁה
 אֲבָל לָרוֹב מְלָה טוֹבָה
 מִיָּד עוֹשָׂה לִי טוֹב.
 רַק מְלָה טוֹבָה
 אִזְ שֶׁתִּיִּם לֹא יוֹתֵר מְזָה.

אֶפְלוּ בְרָחוֹב רְאִישֵׁי סוּאָן
 רְאִיתִי אִישׁ יוֹשֵׁב וּמְנַגֵּן.
 פָּגַשְׁתִּי אֲנָשִׁים מְאֻשָּׁרִים
 אֶפְלוּ בֵּין שְׂבִילֵי עֶפְרָצִים.
 תָּמִיד הִשְׁאַרְתִּי פֶתַח לְתַקְוָה,
 אֶפְלוּ כְשֶׁכָּבְתָה הָאֵהָבָה.
 חֲלַמְתִּי עַל יָמִים יוֹתֵר יָפִים
 אֶפְלוּ בְלִילוֹת שָׁנָה טְרוּפִים.

לֹא פֶעַם זֶה קָשָׁה,
 אֲבָל לָרוֹב מְלָה טוֹבָה
 מִיָּד עוֹשָׂה לִי טוֹב.
 רַק מְלָה טוֹבָה
 אִזְ שֶׁתִּיִּם לֹא יוֹתֵר מְזָה.

בְּשָׂרְבִי - מזג אוויר חם ויבש. חמסין

משב - רוח

סופה - רוח חזקה, סערה

סואן - רועש מאוד

טרופים - משוגעים, לא רגילים

”מְוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן”

(משלי, י"ח: כ"א)

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'מילה טובה' מזמן שיח על אודות כוחה וחשיבותה של המילה הטובה. בשיר מושם דגש על הבחירה לראות את הטוב, גם כאשר נדרשת התמודדות עם מצבים לא נעימים, קשים או מורכבים.

"אֶפְלוּ בְּשָׂרְבִי הַכִּי כְּבֹד,
יִדְעֵתִי שֶׁהַגֶּשֶׁם עוֹד יֵרֵד.
רְאִיתִי בְּחֵלוֹם שְׁלִי צְפוּר,
אֶפְלוּ בְּמִשָּׁב סוּפָה וְקוֹר".

אפילו.. וידעתי וראיתי..

אפילו שחוויתי קושי - ידעתי שיש בי היכולת להתמודד

אפילו שלא היה קל - ראיתי תקווה, כוח, התמודדות!

השיר מדגים ומנגיש לנו מצבי חיים שעמים ניתן להתמודד.

הדגש הוא בבחירה המרובה המתאפשרת לנו להתבונן באופן חיובי על כל קושי שאנט נתקלים בו.

דיון במליאה

מה 'עושה לי טוב' במצבים שבהם אני נדרשת להתמודד?

מה עוזר לנו כקבוצה/כיתה להתמודד בהצלחה רבה יותר?

"לא פעם זה קשה,
אבל לרוב מלה טובה
מִיד עוֹשֶׂה לִי טוֹב.
רק מלה טובה
או שתיים לא יותר מזה".

נקודות לדיון:

< מה קשה? מתי קשה לי?

< אילו כוחות יש לי כדי להתמודד?

< מי עוזר לי?

- < למי אני יכול לפנות?
- < מי יכול להקל עלי ובאיזה מצב אני מוכן לקבל עזרה?
- < מהי המילה הטובה?
- < מה 'עושה לי טוב' בלב?
- < מה עושה לכיתה 'טוב בלב'?
- < האם כש'טוב לנו בלב' נעים לנו יותר?
- < ממי אני רוצה/ אוהב לקבל מילה טובה?
- < האם כשמישהו אומר לי מילה טובה אני מצליח להתמודד ביתר-קלות?
- < מהו המועד המתאים למילה טובה? (כשטוב, כשעשיתי משהו טוב/ לא טוב, כשרע לנו, שעצובים/ כשמחים, כשכועסים, כשהצלחתי/ כשנכשלתי, כשאנ לבדי/ כשאנחנו יחד).
- < האם מילה טובה יכולה להיאמר על-ידי קרוב/מוכר או גם סתם כך, משהו שאיננו מכירים (בחוג, במשחק, בשכונה, בסופר, ברחוב, באוטובוס)?
- < מתי יש מקום למילה הטובה ומתי היא לא מתאימה?
- < כל אחד יכול להגיד מילה טובה?
- < למה רק מילה אחת או שתיים לא יותר מזה?
- < האם כדי 'לעשות טוב' למישהו צריך לעשות 'משהו גדול', או פשוט להקדיש רגע אחד מיוחד של תשומת לב?

הצעות לפעילות

מילה טובה אחת - יכולה לשנות גם את הבלתי אפשרי!

אפשרו לתלמידים לשתף במילה טובה אחת, שנאמרה להם וחוללה שינוי במחשבה, בהרגשה.

כתבו על לוח הכיתה את כל המילים הטובות שחוללו שינוי בתלמידי הכיתה.

מילה טובה כתובה וגלויה לכולם

הכינו פתקים קטנים בצבעים שונים, בשקית קטנה בפינת הכיתה.

בקשו במהלך השבוע / התקופה בזמן פנוי, מכל תלמיד שיש לו מילה טובה לחברו או לחברתו בכיתה, לכתוב את המילה הטובה

בספונטניות ולהצמיד ללוח הקיר.

אה יא רב

מילים: חיים חפר

לחן: נורית הירש

מה אני עושה פה לא יודע
מה זה פה בכלל, אני שואל.
מכל הצדדים אני שומע
סאלח, פה זה ארץ ישראל.
פה זה ארץ ישראל, יא סאלח,
פה היה דוד המלך חי,
פה אתה תחיה גם כן אינשאללה,
בארץ ציון כדבר אדוני.

אח יא ראב, יא ראב,
אח יא וול, יא וול'
איפה, איפה, איפה
ארץ ישראל.

איך עזבנו שמה את הבית,
את הכול שמנו במזוודה.
איך דיברו אלינו שמן זית,
אם תרצו אז אין זו אגדה.
באנו כמו ביציאת מצרים,
הילדים, המזוודה, אשתי.
מן הבוקר עד הצהריים
עברנו גם את ים הדי די טי.

אח יא ראב, יא ראב...

לקחו אותי באונייה,
לקחו אותי, לקחו אותי לכאן.
נתנו מיטה ופתילייה,
שמיעה קרועה וגם שולחן.
לקחו אותי חבובתי '
נתנו לי בית שכולו מפח.
לקחו אותי, לקחו אותי,
מתי כבר גם אני אקח.

אח יא ראב, יא ראב...

איך ראינו פעמי משיח,
איך שמענו את קול השופר,
איך אמרנו אלוהים משגיה,
לא יהא חסר פה שום דבר.
במקום המשיח אני באתי,
ועכשיו אין מי שיעזור,
אין משיח, רק סלאח שבתי,
את הגב נותן כמו חמור.

אח יא ראב, יא ראב...

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'אח יא ראב' מזמן שיח על אודות קשיי העלייה והקליטה במדינת ישראל, הגעה למקום חדש שאינו מוכר שבו החוקים, מנהגי בני המקום, כללי ההתנהגות, התנאים החדשים לא מוכרים, ונדרשת יכולת להסתגל ולהתמודד עימם.

"מה אני עושה פה לא יודע,
מה זה פה בכלל, אני שואל".

< הפתיחה מזמנת שיח על אודות המקומות החדשים שאליהם אנחנו מגיעים. לא תמיד אנו יודעים לאן הגענו ומה צפוי לנו במפגש עם המקום החדש. האם אנחנו מרשים לעצמנו לברר "מה זה פה בכלל?"

< מהו סגנון ההתמודדות שלי במקום חדש? אני שקט? מתבונן? מבקש ללמוד? שואל? מתבייש? משמיע את קולי? מבקש שלא יראו שהצטרפתי?

"מכל הצדדים אני שומע
סאלח, פה זה ארץ ישראל,
פה זה ארץ ישראל, יא סאלח".

< כמה נעים שמישהו מסביר לאן הגענו מנחה ומסביר מה קיים פה.

< כשאני מגיע/ה למקום חדש אני זקוק/ה להסבר? האם הוא מעניק לי תחושת ביטחון? או אולי אני מעדיף/ה ללמוד לבד, לאט לאט?

"איך עזבנו שמה את הבית,
את הכול שמנו במזוודה.
באנו כמו ביציאת מצרים,
הילדים, המזוודה, אשתי".

< מהי התחושה כאשר עוזבים מקום מוכר, עוזבים את הבית?

< מה השאירו מאחור? זיכרונות, חוויות, חברים, משפחה, אולי בעלי חיים, בתים, מקומות עבודה, האם אפשר להשאיר הכול מאחור ולהתחיל מחדש? או שחלק רגשי וממשי נשאר איתנו גם כשאנחנו עוזבים מקום?

< האם מישהו מכם עזב פעם מקום מוכר? מה לקחתם משם כפיזית ורגשית?

< מה קורה לנו כשאנחנו מגיעים למקום חדש שחשבנו שיהיה טוב בו יותר מאשר בקודמו? או שהבטיחו לנו הבטחות ואנו מתאכזבים מן התנאים החדשים. אילו כוחות יש בנו כדי להתמודד עם מצבי חיים כאלו?

< מה יכול לעזור לנו להתמודד בהצלחה רבה יותר במקום חדש? אילו כוחות אישיים יש לי כדי להתמודד?

< במי אנחנו יכולים להיעזר כשאנחנו מגיעים למקום חדש ולא מוכר? משפחה, חברים, צוות תומך, מדריכים, שכנים.

< מקרה שקרה לי - "מה אני עושה פה לא יודע - מה זה פה בכלל, אני שואל?"

קרה לכם אי-פעם שעזבתם מקום שאליו הייתם שייכים? בבחירה של ההורים או על דעת עצמכם (מעבר דירה, ארץ מגורים, בין ערים, מעבר בין בתי-ספר, מקבוצת חברים אחת לאחרת, מחוג, מלהיות בן/בת יחידים לאח/אחות חדשים שמצטרפים למשפחה, מהקבצה להקבצת לימוד חדשה, ממורה למורה וכד').

חודש סיוון - עבודה בצוות

אני ואתה

מילים: אריק איינשטיין

לחן: מיקי גבריאלוב

<https://www.youtube.com/watch?v=gP6PS-poyMg>

אני ואתה נשנה את העולם.
אני ואתה אז יבואו כבר כולם.
אמרו את זה קודם לפני,
לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

אני ואתה ננסה מהתחלה.
יהיה לנו רע, אין דבר זה לא נורא.
אמרו את זה קודם לפני,
זה לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

אני ואתה נשנה את העולם.
אני ואתה אז יבואו כבר כולם.
אמרו את זה קודם לפני,
לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'אני ואתה' מזמן שיח על אודות הכוח של ה'יחד' של אדם עם אדם נוסף שאחריהם יבואו כולם.

דיון בקבוצה

"אני ואתה נשנה את העולם"

מה קורה לי כשאני עם עוד מישהו, יחד? אני מרגיש/ה שיש לי כוח והשפעה רבים יותר?
האם שניים באמת יכולים לשנות את העולם?

"אני ואתה אז יבואו כבר כולם"

אם טוב לי ולך, אולי יראו אחרים ויצטרפו?
שניים - אני ואתה, יכולים לסחוף המונים? את כולם?
מה צריך להתרחש כדי שכולם יבחרו ללכת אחריי?

"אני ואתה ננסה מהתחלה"

כשאנחנו יחד, האם קל יותר להתחיל משימה חדשה? מדוע?

"יהיה לנו רע, אין דבר זה לא נורא"

אם יהיה לנו רע, מדוע זה לא נורא?

הפעלה

"אני ואתה נשנה את העולם"

(הכינו מראש חומרי יצירה: עיתונים צבעוניים, דפים צבעוניים, צבעים, בדים וכד').

- < חלקו את התלמידים לקבוצות.
- < כל קבוצה תקבל חצי בריסטול.
- < כל חברי הקבוצה יציירו יחד 'עולם' משלהם. עולם שהם רוצים שיהיה.

ערכו דיון:

- < כל קבוצה תציג את העולם שציירה.
- < מה הייתה ההרגשה כשציירתם יחדיו?

יד ביד

מילים: תלמה אליגון רוז

לחן: רוני וייס

<https://www.youtube.com/watch?v=cHMHI7vT6l0>

יד ביד ולב אל לב,
יחד כל דבר הולך.
יד ביד כך בשרשרת,
והדרך מתקצרת.

יחד יחד לעולם,
ברוגז ברוגז אף פעם.
יד ביד מול כל מכשול,
יחד במחול.

יד ביד ולב אל לב...

פה אחד שירנו רם,
איש לאיש ואיש זה עם.
יד ביד שלום נאמר
יחד למחר.

יד ביד ולב אל לב...

כל אחד יישא קולו,
יחד לעולם כולו.
ונשירה פה אחד
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב...

כל אחד ייתן מעט,
כל אחד יושיט רק יד.
יחד יחד לא לבד,
אל האור נצעד.

יד ביד ולב אל לב...

את ידי כך בידך,
יחד כל המשפחה.
איש אחד בלב אחד
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב...

פה אחד שירנו רם,
יחד יחד כאן כולם.
ונשירה פה אחד
יחד יד ביד.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מזמן שיח על אודות הכוח והעוצמה שיוצרת ההליכה 'יד ביד', מתוך אחדות ושיתוף פעולה, כאשר כל פרט תורם את חלקו הקטן ושותף ליצירת ה'יחד'.

עבודת הכנה לשיר

שחקו עם התלמידים משחקים במעגל, שבהם יתנו התלמידים ידיים זה לזה:

התלמידים יעמדו במעגל עם הפנים לתוך המעגל ויתנו ידיים זה לזה. המשימה: כל התלמידים יפנו את הגב למעגל מבלי לעזוב ידיים.

דיון ושיח במליאה

< האם היה קל/קשה לבצע את המשימה?

< איך הרגשנו כשנתנו ידיים זה לזה?

< מה התאפשר לנו בזכות נתינת הידיים?

< מה נדרש מכל אחד ואחת מאיתנו כשאנו נותנים ידיים?

< מה הרגשתם כשהצלחתם במשימה?

הפעלה

הכינו מראש חומרי יצירה: גזרי עיתונים ומגזינים, דפים צבעוניים, מדבקות, צבעים, דבק וכו'.

< כל תלמיד יקבל 1/4 בריסטול.

< על הבריסטול יצייר התלמיד את כף ידו ואת הזרוע שלו, ויעטר אותן בעזרת חומרי יצירה.

< בִּמְצָבֶע (טוש) בולט יציין התלמיד על הזרוע שצייר מילה או ביטוי המבטא דבר-מה אשר מתאפשר בזכות נתינת הידיים וה'יחד'. דוגמאות: כוח, אכפתיות, הגשת עזרה, עוצמה, חברות, שלום, ערבות הדדית, קרבה, שיתוף פעולה, תמיכה, אינני לבדי, אהבה, הכול אפשרי, וכד'.

< על בריסטול גדול הדביקו את כל הזרועות במעגל, ובמרכזו כתבו כותרת כגון: 'יד ביד ולב אל לב', 'יחד יד ביד', 'יחד כל דבר הולך' וכד'.

חודש תמוז - ביטחון ובטיחות

המשפחה שלי

משורר: יורם טהרלב

לחן: נורית הירש

<https://www.youtube.com/watch?v=l6eBNeA98nk>

זה התחיל בשני הורים עליזים
וצעירים,
שהולידו בשבילי
את המשפחה שלי.
וכשיש לי מסיבה
רק תביטו מי שבא
רק תביטו מי שבא:

סבא בא, אבא בא,
אריה מכפר סבא בא,
בא ברוך, ברוך הבא,
עם דודה, דודה רבה,
סבא בא, אבא בא,
גם הסבתא יבאבא,
אהלן ומרחבא,
מי שבא ברוך הבא!

מביאים לי מתנות
גם גדולות וגם קטנות.
מניחים הם בפניה
ויוצאים אל הגינה.
מנשקים את אחותי
ובאים לצבוט אותי,
ובאים לצבוט אותי:

"וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בְּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תְּבִיאָה
אֶל הַתְּבָה לְהַחֲיִית אֶתְּךָ
זָכָר וְנִקְבָּה יְהִיוּ.."
(בראשית, ו': י"ט)

סבא בא...

ואחר כך בחצר
מתחילים הם לדבר.
מתווכחים בצעקות
וכמעט הולכים מכות.
אך כשהכיבוד מוכן
הם רצים אל השולחן,
הם רצים אל השולחן:

סבא בא...

ואחרי זה מבקשים
שאני אקום לשיר.
וקוראים, כשאני שר:
"איך שהקטן מוכשר!"
והיום למסיבה
רק תביטו מי שבא,
רק תביטו מי שבא:
סבא בא...

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'המשפחה שלי' מזמן שיח על אודות חשיבותו של התא המשפחתי שהוא מקור של כוח עבור בני המשפחה.

* יש לשים לב לתלמידים אשר חווים חוויה משפחתית פגועה או חסרה.

פעילות הכנה לפני הדיון בשיר

- < אספו מגוון תמונות כגון: עוגן, מצפן, קערת פירות, שמש, אנייה, משקפיים, אוזנה ואפרוחים, עץ, זר פרחים, כתר, סטטוסקופ, תמרור, לב, נחל, מגדלור, תווים, נורה, פנס, ארגז כלים, סלסלת לחם, שביל, ספר הזראות, צרור מפתחות, נשר, קטר, שרשרת צבעונית, שוקו, מפת דרכים, סיר, ערסל, וכד'... מומלץ להוסיף גם תמונות מופשטות. לתמונות שנבחרו הוסיפו כרטיסים ריקים אחדים.
- < הניחו את התמונות במרכז הכיתה. כל תלמיד יבחר תמונות אשר משקפות עבורו את משפחתו ויסביר, בתורו, מדוע בחר בתמונה זו.
- < תלמיד אשר לא מצא תמונה מתאימה, יוכל להביע באמצעות ציור על גבי אחד הכרטיסים הריקים אלמנט המסמל עבורו את הקשר עם משפחתו.
- < סכמו בקצרה את שעלה מדברי התלמידים.

נקודות לדיון ולשיח בקבוצה

"שהולידו בשבילי את המשפחה שלי..."

- < מה מיוחד במשפחה שלכם?
- < מה מעניקה לכם תחושת ההשתייכות למשפחה?

"וכשיש לי מסיבה רק תביטו מי שבא..."

- < בשיר 'המשפחה שלי', מי בא לחגוג עם הילד את יום הולדתו?
- < האם מוכרת לכם חוויה דומה שבה כולם נאספים ובאים לכבודכם? אילו מחשבות ורגשות מעוררת בקרבכם החוויה הזו?
- < אילו אירועים שמחים מתרחשים במסיבה המתוארת בשיר?

הפעלה

< בקשו מהתלמידים לבחור מישהו מבני המשפחה שהם מבקשים להודות לו על המקום החשוב שהוא ממלא בחייהם.
התלמידים יכתבו לבן או לבת המשפחה שבחרו כרטיס תודה.

תודה

מלים: עוזי חיטמן

לחן: יורגו דאלארס

<https://www.youtube.com/watch?v=B7Ax5Fu90do>

תודה על כל מה שבראת,
 תודה על מה שלי נתת,
 על אור עינים,
 חבר או שנים,
 על מה שיש לי בעולם,
 על שיר קולך,
 ולב סולך,
 שבזכותם אני קיים.

תודה על כל מה שבראת,
 תודה על מה שלי נתת,
 על צחוק של ילד,
 ושמי התכלת,
 על אדמה ובית חם,
 פנה לשבת,
 אשה אוהבת,
 שבזכותם אני קיים.

תודה על כל מה שבראת,
 תודה על מה שלי נתת,
 על יום של אשר,
 תמימות וישר
 על יום עצוב שנעלם,
 תשואות אלפים
 וכפים
 שבזכותם אני קיים.

... "שלא חסר בעולמו כלום,
 וברא בו בריות טובות ואילנות טובות,
 להנות בהן בני אדם"
 (ברכת האילנות)

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מזמן שיח על אודות חשיבות הכרת התודה, תוך התבוננות בדברים הפשוטים והיום-יומיים המרכיבים את חיינו, ומעניקים לנו את היכולת להתקיים.

לדיון ולשיח במליאה

1. "תודה על כל מה שבראת
תודה על מה שלי נתת"

תודה על כל מה שקיים, גם על מה שלא ניתן דווקא לנו.

< האם ומדוע חשוב להודות גם על דברים שנמצאים בסביבה ולא שייכים דווקא לי?

< מה נותנים לנו הבריאה והיקום כולו? מה הם מאפשרים לנו?

2. "תודה על מה שלי נתת"

< בהמשך השיר מפורטים הדברים שעליהם אנו אמורים להודות: על אור עיניים, חבר או שניים, שיר קולח ולב סולח.

< על אילו דברים, לדעת המשורר, עלינו להודות?

< מדוע אנו אמורים להודות על הדברים האלה?

3. "שבזכותם אני קיים"

< האמנם אנו קיימים בזכות דברים אלה? הסבירו את דבריכם.

4. "על יום של אושר

תמימות ויושר

על יום עצוב שנעלם"

< מה גורם ליום להפוך שמח או עצוב?

< מדוע אנו מודים על יום שמח ועל יום עצוב שנעלם?

< ספרו על יום שמח שהיה לכם ובזכות מה?

< ספרו על יום עצוב שהיה לכם ומדוע?

הפעלות

1. מזוודת 'הכרת תודה'

- < היערכו לפעילות: הביאו לכיתה קרטון בתבנית של מזוודה וקרטונים להכנת מזוודות (לשיקול המדריכה בהתאם לזמן העומד לרשותה), ניירות צבעוניים ופלטסלינה בצבעים שונים.
- < בקשו מהתלמידים ליצור מזוודה מקרטון (מומלץ גודל 15X8X8), שאותה יקשטו ועליה יכתבו 'הכרת תודה'.
- < בקשו מהם ליצור מפלטסלינה דברים שונים בחייהם - חומריים, רוחניים, רגשיים קטנים או גדולים - שעליהם הם רוצים להודות.
- < ניתן להוסיף פתקים מנייר לצורך כתיבת דברים שהילדים יתקשו לפסל מפלטסלינה.
- < בסיום העבודה בקשו מהתלמידים לשתף במליאה במה שהכינו, ולספר למי ברצונם לומר תודה על כל אחד מהדברים (אנשים, טבע, יקום, בעל חיים, חפץ וכד').
- < מה אתם מרגישים כשאתם נושאים מזוודה כזו?
- < אילו תחושות ומחשבות מתעוררות בכם על כל מה שזכיתם בו בחיים? (דברים פשוטים ושגרתיים ודברים מיוחדים יותר).

2. פנקס 'הכרת תודה'

חלקו לתלמידים פנקסים אישיים שאותם יעטפו ויקשטו. על כריכת הפנקסים יכתבו 'הכרת תודה'.

- < בכל דף בחלקו העליון ידביקו התלמידים ציור של שעון ועליו יסמנו 3 - 4 שעות במהלך היממה (למשל: 7:30 בבוקר, 13:00 בצהריים, 17:00 אחרי הצהריים, 20:00 בערב).
  - < בכל שעה שסומנה יכתבו למי/למה הם רוצים להודות בשעה זו ביום.
  - < כשתגיע השעה יגידו תודה למי שכתבו (בפגישה, בשיחה טלפונית, בכתיבה, בשיחה דמיונית וכד').
  - < בחלק התחתון של הדף יכתבו בכמה מילים למי הודו ומה היה תוכן השיחה.
  - < כך יעשו במשך שלושה ימים.
- הנחו את התלמידים כיצד לנהל את השיחה ומהם מרכיביה:
- < אני רוצה להודות לך על...
  - < העזרה/הדבר שנתת/שאתה נותן לי גורם לי להרגיש...
  - < בזכות העזרה/הנתינה הזו...

< זה משפיע עלי בכך ש...

< חשוב לי שתדע ש...

בקשו מהתלמידים לשתף זה את זה בחוויות אישיות, ולספר במה תרמה להם העצירה מהעשייה היום-יומית ואמירת התודה.

פלח הארוחה כהזדמנות חינוכית¹

¹ התוכנית מתאימה לילדים בחיטך הרגיל ובחיטך המיוחד.

קידום אורח חיים פעיל ובריא בצהרון *

בתקופת הילדות מונחת אבן היסוד לרכישת הרגלים נכונים ולאיומץ אורח חיים פעיל ובריא, שמלבד הרגלי האכילה הנכונים כולל פעילות גופנית ושמירה על הבריאות. הקניית הרגלים נכונים בגיל צעיר יש בה כדי לסגל דפוסיים של אורח חיים המקדם בריאות.

השהייה בצהרון הכוללת ארוחת צהריים מזמנת הקניית יסודות ערכיים וחינוכיים בנושא תזונה ובריאות הגוף והנפש.

תוכנית 'ניצנים' שמה לה למטרה לקדם אורח חיים בריא ופעיל. תוכנית זו כוללת **ארבעה תחומים עיקריים:**

1. תזונה
2. שגרה פעילה
3. היגיינה אישית וסביבתית
4. רווחה רגשית ומניעת סיכונים

תזונה - לתזונה תפקיד מרכזי בהתפתחות הילד ובשמירה על בריאותו.

בצהרון מספקים לילד ארוחה חמה במשך שעות הצהריים בכל ימות השבוע.

הארוחה מזמנת חשיפה לאוכל בריא, לעידוד אכילת פירות וירקות, להעדפה של שתיית מים על פני משקאות מתוקים, להפחתה עד כדי הימנעות ממאכלים עתירי שומן וסוכר.

בתחילת שנת הלימודים יש לפנות להורים ולברר אם ישנם בצהרון ילדים אלרגיים או ילדים המגלים רגישות כלשהי למזון מסוים (גלוטן, לקטוז, אגוזים, בוטנים וכו'). יש לגלות אחריות ולהיערך בהתאם עם ספק המזון.

במסגרת הארוחה - יש להקפיד על כללי היגיינה אישית: רחיצת ידיים במים ובסבון לפני הארוחה ואחריה. יש לעודד כישורי חיים שפעילות זו מזמנת: עריכת שולחן, הגשה עצמית, פינוי השולחן.

יש לאפשר שיח בין-אישי סביב השולחן. חשוב שהארוחה תתקיים באווירה שקטה ונעימה.

שגרה פעילה - הצורך בתנועה אצל ילדים בגיל הצעיר הוא בסיסי וטבעי! הילדים לומדים על עצמם ועל סביבתם תוך כדי תנועה. ההשתתפות בפעילות גופנית יש בה כדי לגרום הנאה, לתרום לשיפור הדימוי העצמי והביטחון העצמי, לקדם מיומנויות חברתיות ותקשורת בין-אישית ולסייע בהצבת כללים וגבולות.

המטרה המרכזית של הפעילות הגופנית בגיל הצעיר היא לאפשר לילדים להגיע לשכלול יכולתם ולניצול מרבי של הפוטנציאל שלהם, במהלך התנסות שמושם בה דגש על הייחודיות של כל אחד ואחת בהתאם לשלב ההתפתחות שבו הם נמצאים.

במסגרת הצהרון יש לקדם פעילויות המאפשרות לילד להיות שותף פעיל בהן.

היגינה אישית וסביבה אסתטית ונקייה - חשוב להקפיד לדרוש מהילדים רחיצת ידיים בסבון ושמירה על ניקיון הגוף. במידה שאתם חשופים למידע מטריד הקשור למצבו הבריאותי של הילד, יש ליידע את הוריו. חשוב לשמור על סביבה נקייה, מסודרת ואסתטית: ניקיון תכוף וסדיר של השירותים, אספקה סדירה של סבון, ניירות טואלט ומגבות ניגוב בשירותים.

אקלים מיטבי, מניעה והפחתה של מצבי סיכון

חשוב לתת את הדעת לטיפוח אקלים יציב ורגוע, מכבד, מכיל ואמפתי בצהרון:

1. לקבוע נהלים וכללי שגרה, להקפיד על סדר יום קבוע ולארגן סביבה חינוכית המתאימה לצהרון. נהלים והרגלים אלה יוצרים אצל הילד גבולות ברורים שיש בהם כדי לקדם תחושת ביטחון, מוגנות ותפקוד מיטבי.
2. לטפח קשר בין-אישי קרוב, אמפתי ומכיל עם ילדי הצהרון והוריהם. חשוב לתת תחושה שמקשיבים להם, שמבינים אותם ושנמנמים לסייע להם בעת הצורך.
3. כאנשי מקצוע תפקידכם להרגיע את הילדים ואת ההורים גם יחד. זכרו, אם ההורים יהיו רגועים ושבעי רצון אזי גם הילדים שלהם, ומכאן שגם אתם. להקשבה ולאמפתיה השפעה על הרגיעה. חשוב שלא להתווכח ולנהל מאבקי כוחות עם הילדים או עם ההורים. אין זה אומר שאתם אמורים להתנהל כרצונם. יש לכוון להכלה המוקצה בגבולות ברורים.
4. אם נחשפתם למידע מדאיג ומטריד הקשור לעולמו הפנימי-רגשי של הילד (למשל, ילד המרבה לבכות, עצוב, מכונס בעצמו, מגלה התפרצויות זעם, חסר שקט, מודאג וכו') יש ליידע גורמים נוספים במערכת (צוות הבוקר, יועצת חינוכית, הורי הילד וכו'). אל תישארו לבדכם עם המידע. חשוב לשתף גומרים רלוונטיים.

”הואיל והיות הגוף בריא ושלם - מדרכי ה' הוא... לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדים את הגוף, ולהנהיג עצמו בדברים המבריאים והמחלימים”
(הרמב"ם, יד החזקה, הלכות דעות, ד')

חשיבות ארוחת הצהריים

- < **נישורי חיים** שניתן לפתח בארוחה: עצמאות, התנסות, בחירה, שיתוף פעולה, שיפור מוטוריקה, נימוסי שולחן, שיום מאכלים - העשרת אוצר מילים, אחריות, התחשבות באחרים, מיומנויות קריאה, כתיבה, מתמטיקה, התאמה חד-חד ערכית ועוד.
- < **הרגלים חברתיים** - בישיבה ליד השולחן מתפתחת שיחה נעימה בין הילדים, קיימת הקשבה האחד לדברי האחר.
- < **תכנון** - מה אני בוחר לאכול? כמה מהתוספת ומהירקות אני מבקש להוסיף לצלחת? האם אני מסוגל לסיים את מה שלקחתי ולא לזרוק?
- < **הארוחה כהזדמנות חינוכית** - מרחב ללמידה משמעותית.

< **הארוחה כהזדמנות לחינוך אסתטי** - פיתוח טעם אישי ואסתטי באופן עריכת השולחן, העיצוב, בחירת הכלים, המצע והצבעים.

הארוחה מציעה הזדמנויות למעורבות הילדים

- < ההזדמנות לארגן ולהתארגן יחד לפני ארוחת הצהריים.
- < ההזדמנות ליהנות יחד במהלך הארוחה המשותפת.
- < ההזדמנות להתארגן ולארגן את המרחב לאחר הארוחה.

כל אלה מאפשרים את טיפוח מיומנויות המאה ה-21: יוזמה ויצירתיות, שיתוף פעולה ועבודת צוות, גמישות בסביבה משתנה, טיפוח אינטליגנציה רגשית (בין-אישית ותוך אישית).

הארוחה כאירוע חברתי

הארוחה מוגדרת כאירוע חברתי ומשמשת מסגרת לסיפוק צורך ביולוגי. אוכל הוא אחד הצרכים החיוניים ביותר לקיום האנושי. סביב אכילה והאכלה נבנה הקשר הראשוני בין האני לזולת שהוא בתשתית הקיום החברתי. סיפוק צורך אינדיבידואלי/ ביולוגי הופך לאמצעי ליצירת קשרים בתוך משפחות, בין חברים, בקבוצה ובקהילה. בראייה מעגלית ניתן לומר, שהקשרים שנרקמים סביב ארוחות משותפות ממלאים פונקציות משמעותיות עבור היחיד (פאסיק, 1997).

בראש ובראשונה הארוחה היא אירוע חברתי המספק מענה לצורך בסיסי קיומי, מלבד היותה פעילות עתירת קלט חושי ומוטיבציה רגשית.

הארוחה היא אירוע לימודי חינוכי שבאמצעותו רוכשים הילדים הרגלי למידה, ערכים, בניית ידע על העולם ועל עצמם, בניית ייצוגים פיזיים של חומרים, פיתוח אינטראקציות חברתיות, פיתוח עצמאות ושכלול מיומנויות ופעולות (גביש, 2005).

תפקידי הצוות החינוכי

למבוגר תפקיד חשוב ומהותי - הוא מעביר לילדים מסרים, ערכים ואף משמש מודל לחיקוי לשיבה ליד שולחן.

מומלץ, שצוות הצהרון ישמש דוגמה ויסייע לילדים ליהנות מהאכילה. **חשוב ביותר לשבת עם הילדים בזמן הארוחה.**

חשוב לבנות שפה מתאימה שתתייחס לתחושות הרעב והשובע של הילדים ולשליטה הפנימית שלהם בתהליך האכילה.

כדאי להקדיש זמן ומחשבה לטעימה - ילדים נרתעים מאוכל חדש. הדרך שבה נציג להם את האוכל תשפיע על בחירת המזון שלהם.

רצוי לארגן ולהתארגן יחד לפני ארוחת הצהריים.

חשוב לנצל את ההזדמנות בארוחה כדי **ללמד מיומנויות וליצור תרבות אכילה.**

ניתן לעשות שימוש בארוחה להפקת מידע, ליצירת ייצוגים, לפעולה על-פיהם ולפיתוחם בהמשך.
במסגרת הצהרון יש לקדם פעילויות המאפשרות לילד להיות שותף פעיל בהן.

לפני הארוחה

ניתן להציע לילדים להכין יחד את התפריט השבועי על מצע שיבחרו (לכתוב, לאייר ולקשט).
לשוחח על הגיון בסוגי המזון לאורך השבוע, על מרכיבי הארוחה: עיקרית, תוספת, ירקות.
לאפשר לתורני השבוע לבחור איך להגיש את התוספת: סלט ירקות חתוך דק או ירקות מסודרים בצלחת, סלט פירות.
לפני כל ארוחה יכולים תורני השבוע להכריז על המנות המוגשות, להציג ולחלק את התפריטים.

דוגמאות לתפריט שבועי: *

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	
שניצל	שוקיים	עדשים	רצועות נתחי עוף ברוטב	שעועית לבנה ברוטב	מנה עיקרית
שניצל מהצומח	המבורגר מהצומח	עדשים	קציצות קטניות	שעועית לבנה ברוטב	מנה לצמחוניים
פסטה 50% מלאה	בורגול	קוסקוס 50% מלא	תפוחי אדמה אפויים	אורז 30% מלא	פחמימות
אפונה ברוטב	גזר גמדי	ירק לקוסקוס ללא חומס	שעועית ירוקה	מארז ירקות	תוספת חמה
מארז ירקות	מארז ירקות	מארז ירקות	מארז ירקות	מארז ירקות	ירק טרי
פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי טרי
שניצל	שוקיים	שוקיים	שניצל	שעועית לבנה ברוטב	מנות ללא אלרגניים
לחם מלא	לחם מלא	לחם מלא		לחם מלא	לחם מלא

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	
שניצל	תבשיל שעועית לבנה	רצועות הודו גולמי	תבשיל עדשים	שוקיים	מנה עיקרית
שניצל צמחי	תבשיל שעועית לבנה	רצועות טבעוניות בתיבול עוף	תבשיל עדשים	בולונז צמחי	מנה לצמחוניים
פסטה מלאה 50%	אורז צהוב מלא 30%	פתיתים מלאים 30%	אורז מלא 30%	קוסקוס מלא 50%	פחמימות
תירס	קוביות גזר	שעועית צהובה	גזר גמדי	ירק לקוסקוס	תוספת חמה
שקית ירקות/מארז ירקות/שלמים לגנים	שקית ירקות/מארז ירקות/שלמים לגנים	שקית ירקות/מארז ירקות/שלמים לגנים	שקית ירקות/מארז ירקות/שלמים לגנים	שקית ירקות/מארז ירקות/שלמים לגנים	ירק טרי
אפרסק	תפוח עץ אדום	מלון לגנים/בננה לביה"ס	תפוז לגנים/אגס לביה"ס	נקטרינה	פרי טרי
שניצל	שעועית לבנה ברוטב	קציצות ברוטב	רצועות עוף סיני	שוקיים	מנות ללא אלרגניים

תורנים

- < ניתן להחליט יחד עם הילדים על תדירות החלפת התורנים מדי יום, שבוע וכד'.
- < ניתן לסמן על לוח את שמות התורנים ופירוט התפקידים שלהם בתורנות.
- < כדאי לבחור פריט אשר ייצג את התורן כמו למשל: סרט על הצואר, כובע מיוחד שנכין עם הילדים, סינרים מתאימים ועוד.

הצעות לתפקידי תורנים:

- < ביום ראשון של השבוע יכינו התורנים את התפריט לכל השבוע.
- < ניתן להציע לילדים לצייר על המַצְעֵי (place-mat) החד-פעמית – לקשט או לכתוב ברכה או מחמאה, אמירת תודה לכל ילד.
- < ניתן להציע לילדים לעצב את שולחנות האוכל בהקשר לנושא שבו עוסקים בצהרון או לפי הצעות חופשיות שלהם ועוד.
- < ביום התורנות ישתתפו הילדים בהכנת הסביבה לקראת הארוחה יחד עם הצוות החינוכי: כיסא לכל סועד, בחירת כלים להגשה, הנחת מצעיות לכל סועד.
- < בסיום הארוחה יפנה כל ילד את הכלים שלו. התורנים יסייעו בפינוי הכלים המרכזיים ובארגון הסביבה לאחר הארוחה.

ארגון הסביבה לקראת הארוחה

- < מומלץ לארגן את השולחנות בהתאמה לשייבה בקבוצות קטנות באופן שבו יוכל כל איש צוות להצטרף לקבוצת ילדים.
- < חשוב לאפשר לילדים לשאת את הכמות המתאימה של הצלחות לכל שולחן, על מנת שימנו באופן מסודר את הכלים בהתאמה למספר הסועדים.
- < התורנים אשר עורכים את השולחן יתאימו לכל סועד ספל וסכ"ם - סכין, מזלג וכף.
- < כדאי להציע לילדים להמציא דקלומים שונים שיאמרו לפני הארוחה, ובכל שבוע ניתן להחליף את הדקלום לפי בחירת הילדים.
- < במסגרות הממ"ד והמחוז החרדי יש להקפיד על הברכות המקובלות לפני ואחרי הארוחה בנוסף לדקלומי הילדים.
- < ניתן להכין קובץ ברכות המרכז בתוכו את הברכות לשימוש הילדים.

כללים למשחק האוכל

יהודה עמיחי

מי שאוכל קציצה
ישיג בכל ריצה.
ומי שאוכל תפוז ותפוח
יהיה מהיר כמו הרוח.
ומי שאוכל לחם בחמאה
ירוץ מהר אפילו מלטאה.

ומי ששותה חלב, ערב, בוקר וצהריים
אף פעם לא ילך לרופא שיניים.
חסה ועגבנייה ומלפפון
נותנים כוח שמשון.
ומי ששותה מיץ, כוס ועוד כוס
יהיה חזק ויטוס כמטוס.
ומי שאוכל גזר גדול וכתום,
עיניו יראו הכול בכל מקום.

ומי שלא יאכל תפוז ותפוח
יעוף כמו נייר ברוח.
ומי שלא יאכל חסה וצנון
לא יאכל גם שוקולד ושלגון.
ומי שלא ישתה חלב ומיץ
לא יאכל קציצה ואפילו לא קציץ
כל היום יתלונן ויבכה:
מדוע אני חלש כזה.

בזמן הארוחה

- < חשוב לאפשר לילדים למזוג מרק, לצקת את האוכל בעצמם מתוך כלי הגשה מרכזיים שיעמדו במרכז כל שולחן.
- < חשוב ללמד אותם ולעודד אותם להשתמש במזלג ובסכין. ילדים צעירים לומדים לחתוך, והדבר תורם רבות גם להתפתחות המוטורית שלהם.
- < לשוחח על הטעמים של המאכלים השונים.
- < כדאי לנצל את זמן הארוחה לשיחות חולין עם הילדים. להקשיב להם, להתעניין בנושאים המעניינים אותם.
- < **'שיר של יום'** - ניתן להשמיע שירים שהילדים אוהבים ובכל יום לבחור שיר אחד שנקשיב לו יחד.
- < **'הסיפור השבועי'** - ניתן להאזין לסיפור מוקלט אחת לשבוע במהלך הארוחה.
- < **'פרגון בדקה'** - בכל ארוחה כדאי לעודד את הילדים לומר מילים טובות ולפרגן לחבר בפני כולם על מעשה טוב, התנהגות חברית, עזרה ועוד.
- < **'במה לכל ילדה'** - אפשר שבכל ארוחה יספר ילד אחר על החוגים שלו, תחומי העניין שלו, ספרים שהוא אוהב ועוד.
- < **'חידה של יום'** - ראו נספח בסוף העלון הנוגע לחידות על תוספות המזון הבריאות.
- < הצוות החינוכי ישמש מודל וינהל שיח רגוע ונינוח עם הילדים.

לאחר הארוחה

- < פיניו וארגון השולחנות לאחר הארוחה.
- < הילדים יהיו שותפים בפינוי הצלחות האישיות שלהם, ובמידת הצורך ימיינו כלים.
- < ארגון וניקיון הסביבה - כדאי לאפשר לילדים להשתמש במטאטא ויעה ולסייע בניקיון.
- < ניתן להציע לילדים לנקות את השולחנות ולנגבם.
- < לארגן את התפריט ליום למחרת יחד עם הילדים.

ניצוד ניתן לשלב אורח חיים בריא? *

- < קריאת סיפורים וספרים העוסקים בנושא.
- < ייחוד מקום בספרייה לספרים העוסקים בנושא.
- < עריכת תצוגה - אפשר למיין את הספרים בנושא על-פי קריטריונים:
  - < ספרי קריאה/ ספרי מידע/ ספרי מתכונים
  - < דיוור למשפחה בנושאי בריאות בלוח הורים, בגן או בדוא"ל:
  - < שיר / ספר / כתבה מעיתון החודש העוסק בתחום הבריאות.
  - < שילוב מוטיבים מתחום הבריאות במרכזים השונים, כגון:
מסעדה בגן, מתכונים בריאים, אביזרי היגיינה, כרזות ואמרות בנושא.
  - < עריכת ארוחות בריאות וחגיגות בגן בראש חודש, בחגים ובחגיגות.
  - < התנסות בבישול בריא בגן.
  - < הכנת ספר מתכונים של הגן: בעקבות פעילויות הבישול.
  - < הקמת גינת ירק, גינת תבלינים, חממה.
  - < ניסויים מדעיים במזון לשם היכרות ולמידה.

הזדמנות לשחק ולחוד חידות *

עדשים

- < מי אני?
- < ניתן למצוא אותי בארבעה צבעים (כתום, ירוק, שחור, חום)
- < אוכלים אותי בעודי זרע.
- < מבשלים אותי.
- < אני תורם לתחושת שובע.

בורגול

- < מי אני?
- < אני עשוי מגרגרי חיטה מבושלת שיובשה ונגרסה לחתיכות קטנות.
- < מכינים אותי סלט ידוע בשם "טבולה".
- < קוראים לי בעברית ריפות.
- < אני משפר את תפקוד מערכת העיכול.

גזר גמדי

- < מי אני?
- < אני שורש.
- < צבעי כתום.
- < אני גם גדול וגם ננסי.
- < אפשר לאכול אותי חי, מאודה, מבושל, מטוגן, אפוי וצלוי.
- < ניתן לשתות את המיץ שלי.

אפונה

- < מי אני?

- < הצורה שלי עגולה אבל תמיד מגיעה בחבורה.
- < הזרעים שלי עגולים וירוקים וגדלים בתוך תרמיל.
- < ניתן לאכול אותי בתבשיל, משומרת, וחיה.

תירס

- < מי אני?
- < הצמח שעליו אני גדל מגיע לגובה של כשניים וחצי מטר.
- < אוכלים אותי בכל מיני צורות: פופקורן, קורנפלקס, בקלחים, בתפזורת.

שעועית

- < מי אני?
- < צורתי מורכבת מקו עקום סגור אבל אני לא עיגול.
- < אני גדלה בתוך....
- < יש לי נקודה שחורה אחת על....
- < אני מופיעה בחמישה צבעים - ירוקה, צהובה, לבנה, שחורה ואדומה.

הצעות נוספות:

- < כתבו עלי סיפור ילדים מוכרץ
- < המציאו חידות בעצמכם על הירקות, על הפירות ועל המאכלים על-פי התפריט השבועי.

האכילה במסגרת בית-הספר וגן הילדים היא אירוע חברתי. **הארוחה מזמנת שעת כושר להקניית הרגלי התנהגות בריאים ולהקניית מסרים חינוכיים משמעותיים.** היערכות לקראת הארוחה, שיח חינוכי על בריאות, התנהגות בעת האכילה, עמידה על יישומם של כללי היגיינה, נימוס, ניקיון וכיניי שאריות מזון, צמצום הפסולת וכינייה בתום הארוחה, שילוב הילד האלרגי בזמן הארוחה.

כל אלו מזמנים הקניית יסודות ערכיים-חינוכיים בנושא תזונה, בריאות הגוף והנפש. הארוחה מציבה אתגרים רבים שנדרשת להם אכפתיות, יצירתיות וחשיבה מחוץ לקופסה. במסגרת ההזנה נהנים התלמידים מארוחה חמה ובריאה בהתאם להמלצות משרד הבריאות.

לצוות החינוכי תפקיד משמעותי בהזנת הילדים ובחינוך לקידום בריאות

על מנת לסייע בידכם להיות שותפים בקידום בריאות הילדים, דאגה לביטחון התזונתי שלהם, מניעת השמנה והקניית הרגלים נכונים, אנו ממליצים:

ליצור אווירה של 'ארוחה מזמינה ובריאה' בעזרת עצות אלו:

הקצו זמן לארוחה (30 דקות לפחות).	שתפו את הילדים בהרכב הארוחה, ספרו להם מה בתפריט, מה אוכלים היום.
דאגו לשטיפת הידיים לפני הארוחה במים ובסבון – היגיינה	דאגו לסביבה נקייה. נקו את השולחנות לפני הגשת האוכל.
ברכות או דקלום לפני ואחרי הארוחה.	עודדו טעימה והתנסות במוצר חדש, הציגו בפני הילדים את האוכל החדש.
שוחחו על יתרונות המזון הבריא המוגש, העבירו מסר על חשיבות התזונה הבריאה ומקדמת הבריאות.	הגישו בתפזורת (הגשה מרכזית). דאגו שילד יבחר מזון לפי העדפותיו, עודדו בחירה באופן עצמאי של המזון.
הציעו שתיית מים בזמן הארוחה.	עודדו אכילה בסכין ובמזלג.
בימים מיוחדים (ראש חודש, ציון אירוע) דאגו לגוון ולארגן את הארוחה באופן שונה.	שלוו את נושאי הבריאות במהלך היום ברצף התכנים החינוכיים.
שוחחו על ערכים חברתיים, על חברות, על הכלה והתחשבות בפרט בילד האלרגי.	שתפו את הילדים בעריכת השולחן, בחלוקת כלי האוכל והמזון, בפינוי השולחן והפסולת ובשטיפת הכלים אם היא רלוונטית.
למדו מהי משמעותה של אלרגיה – אם הנושא רלוונטי!	אכלו יחד עם הילדים מהמזון המוגש. תנו דוגמה אישית.
חיתכו את הירקות והגישו בזמן הארוחה.	הגישו את הפרי באופן שראוי לאכילה, חיתכו את הפירות והגישו לאחר הארוחה או במשך היום.

פלח פעילות מובנית פעילות חינוכית העשרתית

דוגמאות לפעילות סביב ספרים ושירים בגן הילדים

1. מהו הסיפור?

שם הספר: ילד קטן הלך לגן

כריכה

שם הסופר י"ד קמזון

שם המאייר ה' הכטקופף

מטרות העשרה שפתית וטיפוח אהבת הספר והקריאה

משך הפעילות כ-20 דקות

ציוד ואביזרים אביזרים המסמלים את בעלי החיים המשתתפים בסיפור (אוזניים, זנבות, כנפיים ועוד).

תקציר הספר בספר מסופר על ילד קטן שהלך לגן וכל בעלי החיים שהוא פוגש בדרכו מאחלים לו שלום וברכה ודרך צלחה.

מהלך הפעילות

- < ניתן לקרוא את הסיפור במהלך התבוננות באיורים שבספר.
- < אפשר לקרוא את הסיפור בליווי המחשה, תוך התייחסות ושיום בעלי החיים שאותם פוגש הילד: תרנגול, ציפור, חתול, פרפר, כלבלב ועוד.
- < מאפשרים לילדים להפיק קולות של בעלי החיים המשתתפים בסיפור.
- < מזמינים קבוצות של ילדים להתקדם בתנועה במרחב המאפיינת את בעלי החיים.
- < מציעים לילדים להתחפש ולהתאפר על-פי מאפייני הדמויות.
- < הילדים ידקלמו את המשפטים החוזרים בסיפור:

"ילד קטן הלך לגן..."

"שלום, שלום וברכה ודרך צלחה"

2. משחקים במי אני ומה שמי?

בובת יד מצטרפת לקבוצה

- < כדאי לפתוח בשיר המוכר לילדים: 'שלום לכם' מאת דתיה בן דור. אפשר:
- < להמציא תנועות לכל שורה בשיר.
- < להזמין את הילדים למצוא תנועה המתאימה למילה 'שלום' ולבצע אותה בכל פעם שהיא חוזרת בשיר.
- < כדאי להעביר את הבובה בין הילדים. בכל פעם ילד יאמר שלום ויציג את שמו לבובה ולקבוצה ויעביר אותה לילד שלצידו.

3. משחקי שמות

בכל משחק רצוי להדגים את המשחק באמצעות הבובה, ואז להזמין את הילדים להצטרף.

- < כל אחד יאמר את שמו, ושאר הילדים יחזרו אחריו באותו האופן שבו השם נאמר (לאט, מהר, חזק, חלש, קטוע, עם חזרות וכו').
- < כל אחד יאמר את שמו בתוספת תנועה דרמטית. שאר הילדים יתבוננו בו או יחקו אותו.
- < מאזינים למוזיקה שקטה ורגועה. מעבירים סרט ארוך בין הילדים, כל ילד שהסרט יגיע אליו יאמר את שמו וימשיך להעבירו הלאה.

- < כל אחד יאמר את שמו בצורה מיוחדת. לכל ילד קול שונה. מקליטים את קולות הילדים ומאזינים להם.
- < לכל ילד זוג מקלות הקשה (או פקקים, קוביות עץ וכו'). כל אחד יקיש את שמו בצורה מיוחדת (מקל במקל, מקלות על הרצפה, על הכיסא) ושאר הילדים יחקו אותו. אפשר להחליט מראש על האופן שבו אנחנו מקישים את השם: לאט מאוד, מהר, עם הפסקות, עם חזרות, ועוד ועוד.
- < 'רוץ - רוץ שב': כל הילדים ישבו במעגל ואחד מהם יוזמן לצאת מהמעגל. הילד שהוזמן ירוץ מסביב לקבוצה, אך על-פי סימן מוסכם עליו להתיישב מהר בין שני חברים ולומר את שמם בקול רם.
- < **בסוף המפגש:** הבובה תחזור לקופסה ותברך את הילדים "שלום ולהתראות". כדאי להזמין את הילדים לברכה חזרה.

4. משחק התקבצות לקבוצות

מטרות המשחק: התארגנות בזריזות - מתאים לתחילת פעילות ולחימום האווירה.

מטרות לימודיות: שיתוף פעולה, עבודת צוות.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < הילדים ינועו במרחב התנועתי בצורה חופשית (הליכה, ריצה, דילוג, דהירה וכו'). המובילה תכריז על מספר. על כל הילדים להתקבץ בקבוצות בהתאם למספר שהוכרז על-ידי המובילה.

פעילויות אפשריות

1. כשהמובילה מכריזה על המספר 2 - על הילדים למצוא בן זוג, לעמוד פנים אל פנים ולתת ידיים לבן הזוג. אפשר גם לעמוד גב אל גב ולנסות לרדת ולקום יחד מבלי לנתק את אחיזת הידיים של בן הזוג.
2. כשהמובילה מכריזה על המספר 3 - יצרו הילדים קבוצות בנות שלושה משתתפים שעליהם להסתדר בטור, כאשר השני אוחז במותני הראשון, והשלישי במותני השני. לחלופין, ניתן להניח ידיים על כתפי החבר מלפנים ולנוע כרכבת. עליהם לנוע יחדיו מבלי לעזוב איש את רעהו.
3. כשהמובילה מכריזה על המספר 4 ומעלה, יצרו ארבעה ילדים מעגל כשפניהם למרכז. הילדים ינועו יחדיו עם כיוון השעון, ואחר כך כנגד השעון (לצד אחד ואחר כך לצד השני).

הנחיות למובילה

1. כדי להקל על הילדים להתקבץ רצוי להכריז בתחילת המשחק על שניים או על שלושה מספרים שיש ביניהם זיקה והם יכולים ל'התחבר' ול'התפרק' בצורה פשוטה כמו: 2, 4, 6, 8 או 3, 6, 9.
2. יש להנחות את הילדים ליזום פעילויות בתוך הקבוצה.

שם השיר: 'גינת נעליים' (מתוך הספר 'בובה על חוט', עמוד 9)

גינת נעליים

בגינה שלי
צמחו נעליים,
אדמות, ירקות וכחלות.
נעליים מעור,
נעליים מבד,
נעליים קטנות וגדולות.

עדרתי סביבן, צחצחתי אותן,
השקיתי כל יום פעמים
הייתי הכי מאושר בעולם
כי יש לי גנת נעליים.

כל ערב בחרתי זרעים ושתלתי,
כל בקר קטפתי עוד זוג - ונעלתי.

פעילויות סביב השיר 'גינת נעליים'

פעילות ראשונה

נשאל שאלות כגון:

1. מה אהבתם ביותר בשיר?
2. מה יש לכם לומר עליו?
3. למה לדעתכם הילד שתל נעליים?
4. האם הייתם רוצים גינה כזאת בגן?
5. מה אתם הייתם שותלים בגינה?

* לפעילות הבאה הביאו לגן נעליים ישנות או כאלה שאין בהן שימוש.

הצעה לפעילויות שנייה

נפזר את הנעליים במרחב. ניתן לילדים למיין לפי צבעים, גודל וכל סיווג שיציעו.

נתחיל לשחק במשחק התאמות: מזמינים כל פעם שישה ילדים למרחב. כל ילד יבחר נעל, ובהינתן האות/הסימן עליו למצוא בן/בת זוג שיש מן המשותף בנעליים שהם בחרו. למשל נעליים עם שרוכים/צמדן (סקוקס)/אותו צבע ועוד.

הצעה לפעילות שלישית

"בגינה שלי צמחו נעלים..." מה נצמיח בגינה שלנו בגן?

הילדים מוזמנים לצייר/ לגזור/ להניח את הרעיונות/להדביק/לבנות בחומרים בשימוש נוסף וחוזר.

ניצור את הגינה של ילדי הגן באמצעות הצגת מגוון הרעיונות שביטאו באמצעים שונים.

הצעה לפעילות רביעית

בואו נכין בכניסה לגן שלנו את שביל הנעליים.

בעבודת צוות בקבוצות קטנות יבחרו הילדים את הנעליים, ימלאו באדמה, יזרעו או ישתלו/ זרעים אמיתיים ויטפחו את הכניסה

לגן, או יצמיחו פרחים, שתילים מעשה ידיהם מהדמיון.

שם השיר: 'מכחול פלאים' (מתוך הספר 'בועה על חוט', עמוד 44)

מכחול פלאים

מכחול פלאים, מכחול פלאים,
רוקד סביבי, אוסף צבעים.

לוקח תכלת משמים,
לוקח חום מאדמה,
שחור מתוך החשך,
לבן מהלבנה.

מניח צבע על הדף, בוחש ומערבב,
טובל עצמו בים וממשיך להסתובב.

ירוק אוסף מהעצים,
צהוב מהזריחה,
שקוף מהאוויר,
סגל מהפריחה,

נגש אלי בשקט, עושה דגדוג נעים,
מביט בי ולוקח - עוד ארבעה צבעים

כתום מהשער שלי,
אדום מהלחיים,
כחול מהמבט שלי,
ורוד מהשפתים.

מורח צבע על הדף, עוצר ומתבונן,
בודק אם זה דומה לי, אני חושב שכן.

מכחול פלאים

מכחול פלאים, מכחול פלאים,
רוקד סביבי, אוסף צבעים.

לוקח תכלת משמים,
לוקח חום מאדמה,
שחור מתוך החשך,
לבן מהלבנה.

מניח צבע על הדף, בוחש ומערבב,
טובל עצמו בים וממשיך להסתובב.

ירוק אוסף מהעצים,
צהוב מהזריחה,
שקוף מהאוויר,
סגל מהפריחה,

נגש אלי בשקט, עושה דגדוג נעים,
מביט בי ולוקח - עוד ארבעה צבעים.

כתום מהשער שלי,
אדום מהלחיים,
כחול מהמבט שלי,
ורוד מהשפתים.

מורח צבע על הדף, עוצר ומתבונן,
בודק אם זה דומה לי, אני חושב שכן.

פעילויות סביב השיר 'מכחול פלאים'

פעילות ראשונה

< מה אהבתם ביותר בשיר?

< מה יש לכם לומר עליו?

נשחק במילים של השיר - המובילה תחוד חידות והילדים ימשיכו, למשל: לקחתי תכלת מ... לקחת חום מ... לקחתי ירוק מ.....
וכן הלאה.

ולהפך

מהשמיים לקחתי את הצבע? מהאדמה לקחתי את הצבע?

פעילות שנייה

הילדים ימציאו בית לשיר משלהם.

המובילה תשאל את הילדים אילו צבעים הם רוצים להוסיף לשיר ומהיכן נלקחו.

המובילה תכתוב והילדים יאיירו את הבית/הבתים הנוספים לשיר.

פעילות שלישית

ניתן ליצור פִּתְּכָה (פִּלְטָה) במרחב של הגן באמצעות סימון של חפצים / שאריות טקסטיל (בדים, מטפחות, סרטים, חוטים).

באמצעות מכחול אמיתי / דמיוני יטבלו הילדים כל אחד בתורו את המכחול בצבע שבחרו ולאחר מכן יזמינו הילד/ה שלושה ילדים לצאת לחפש במרחב בגן חפצים בצבע הנבחר שיונחו לצד הצבע בפִּתְּכָה.

שם השיר: 'חיקיתי את אימא' (מתוך הספר 'בועה על חוטי', עמוד 28)

חיקיתי את אמא

חיקיתי את אמא,
היא הלכה מהר - הלכתי מהר,
היא הלכה לאט - הלכתי לאט,
היא הרימה יד - הרמתי את היד,
היא הושיטה רגל - הושטתי מיד.

חיקיתי את אמא
היא צחקה בקול - גם אני צחקתי,
היא הסתרקה - גם אני הסתרקתי,
היא אכלה תפוח - אכלתי לצדה,
היא שכבה לנוח - שכבתי לידה.

חיקיתי את אמא
היא אמרה לי די - אני אמרתי די,
אמרה זה לא כדאי - אמרתי לא כדאי,
אז אמא לקחה מחברות וספרים,
וישבה במהירות להכין שיעורים.

ואני?
אני הלכתי לשחק עם חברים.

פעילויות סביב השיר 'חיקיתי את אמא'

פעילות ראשונה

< מה אהבתם במיוחד בשיר?

< מה יש לכם לומר עליו?

< מה קרה בשיר?

בואו נשחק במשחק החיקויים - מי רוצה להיות האימא ומי רוצה להיות הילד/ה?
כל פעם נזמין שלושה זוגות למליאה שיבחרו מי יעשה את התנועה ומי יחקה אותה ואחר כך יתחלפו.
כל פעם נזמין ילד/ה שימציאו תנועה וכל החברים בגן יחקו אותם.

פעילות שנייה

נשאל את הילדים:

< למה הילד הלך לשחק עם חברים ולא המשיך לחקות את אימו?

< אילו דברים נוספים הייתם מציעים שאימא תעשה והילד/הילדה לא ירצו לעשות?

המציאו סוף חדש לשיר.

פעילות סביב הספר 'שלושה דובים בחרוזים'

שם הספר שלושה דובים בחרוזים

שם הסופר רפאל ספורקה

שם המאייר/ת איזה

תקציר הספר בהשראת המעשייה זזהבה ושלושת הדובים

מטרות טיפוח השפה והדמיון

משך הפעילות 15 דקות

ציוד ואביזרים פריטים שכל אחד מהם בשלושה גדלים שונים כגון: כוסות, צלחות, קערות, כפות, כיסאות, וניתן גם ליצור מיטות. נאסוף את כולם אל תוך תיבה/ארגז/מזוודה של הסיפור.

פעילות ראשונה

נשאל שאלות כגון:

< מה אהבתם בסיפור?

< במה תרצו לשתף אותנו?

< איזה סיפור הוא מזכיר לכם?

פעילות שנייה

בואו נציג את הסיפור באמצעות חפצים שנמצא בגן.

נשאל את הילדים למה אנו זקוקים?

(פריטים בשלושה גדלים שונים כגון: כוסות, צלחות, קערות, כפות, כיסאות וניתן ליצור את המיטות) נאסוף את כולם אל תוך

תיבה/ארגז/מזוודה של הסיפור

נמשיך למחרת היום....

פעילות שלישית

כל פעם ייגש ילד אחר להוציא חפץ מתוך ארגז הסיפור שלנו.

נציג את כל החפצים שאספו הילדים ונאפשר לכל ילד בתורו לבחור חפץ שאיתו ירצה לשחק ולהמחיש את עלילת הסיפור.

אפשר בשתי קבוצות ואפשר לשחק בקבוצות קטנות.

אנו ממליצים לחלק את הסיפור והמחשתו לשני חלקים (חלק ראשון עד שלחדר נכנסה זהבית).

המובילה תקרא בקול את הסיפור ותוך כדי הקריאה יניחו הילדים את החפצים המתאימים במרחב.

פעילות רביעית

נהפוך לדמויות מתוך הסיפור

מי הן הדמויות?

ניתן לילדים לבחור דמות כלשהי כרצונם, והם יתחלקו על-פי הבחירה לקבוצות.

המובילה תזמין כל פעם קבוצת ילדים אחרת המגלמת דמות כלשהי לנוע במרחב בתנועות הגוף המאפיינות אותה בתוספת קול

מתאים. בהמשך יוסיפו משפט קצר המאפיין את משפחת הדובים "על כיסאי מי זה ישב?" "מי מדייסתי טעם?".

משפט המאפיין את זהבית "כמה עייפה אני, כמה רעבה אני".

פעילויות סביב הספר 'אוגבו'

שם הספר	אוגבו
שם הסופרת	אורה איל
שם המאיירת	אורה איל
תקציר הספר	נועה כל כך רצתה שיהיה לה כלב. בוקר אחד אמרה נועה תראו יש לי כלב קוראים לו אוגבו.
מטרות	טיפוח השפה והדמיון
משך הפעילות	15 דקות
ציוד ואביזרים	כיסאות

פעילות ראשונה

קראו את הסיפור בקול מבלי להציג את האיורים, והזמינו את הילדים לתאר את הכלב של נועה.

פעילות שנייה

קראו את הסיפור בקול תוך כדי הצגת האיורים לילדים.

נשאל אותם:

< מה אהבו ביותר בסיפור?

< למה היו רוצים להפוך את הכיסא?

פעילות שלישית

נציב כיסא במרכז הגן וכל פעם נזמין ילד אחר שיהפוך את השימוש בכיסא בפנטומימה למשהו אחר והילדים ינסו לגלות.

פעילות רביעית

הילדים יבחרו חפצים נוספים וישחקו במשחק... למה אפשר ב'כאילו' להפוך אותם?

פעילות חמישית

הילדים יאספו לגן כיסאות ישנים שאין להם שימוש ויחליטו יחד למה אפשר להפוך אותם. יחפשו את הכיסאות באמצעות אביזרים שונים.

דוגמאות לפעילות סביב ספרים בבית-הספר

אסופה זו עוסקת במפגש של הילדים עם ספרי קריאה.

לכל ספר מוצעות פעילויות קצרות שמטרתן להעצים את ההנאה של התלמידים מהסיפורים ולעודד אותם לשוחח וליצור בעקבותיהם.

הספרים:

'גוֹרִיִּלָה' / אנתוני בראון

'כמה אני אוהב' / סם מקברטני

'על מה הסיפור' / מיריק שניר

'נמר בפיג'מה של זהב' / נורית זרחי

'כובע קסמים' / לאה גולדברג

'שמוליקיפוד' / ט' כרמי ושושנה היימן

'אליעזר והגזר' / לוי קיפניס

'המטרייה הגדולה של אבא' / לוי קיפניס

'האריה שאהב תות' / תרצה אתר

'ארץ יצורי הפרא' / מוריס סנדק

'המלחמה האדירה' / אורה איל

'טרופותי הבת' / ג'וליה דונלדסון

'חנן הגנן' / רינת הופר

לאסופה מצורפים דפי פעילות שאותם ניתן לצלם או לגזור עבור התלמידים.

דפים אלו מסומנים בסימנים הבאים:

דף שניתן לגזירה

דף צביעה או דף כתיבה שאותו ניתן לתת לכל תלמיד (יש לשכפל כמספר התלמידים).

דף שניתן לשכפל עבור התלמידים

גורילה

שם הספר 'גורילה'

שם הסופר והמאייר אנתוני בראון

תקציר הסיפור בספר מסופר על ילדה בשם חנה שאוהבת מאוד גורילות. אבא שלה עסוק מאוד ואין לו פנאי לקחת את חנה לראות גורילות בגן החיות. ביום הולדתה של חנה מצפה לה הפתעה, היא פוגשת גורילה.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים וסיפורים.

2. הבעת רשמים אישיים בעקבות האזנה לסיפור.

משך הפעילות כ 40 דקות

ציוד ואביזרים דפים, צבעים רצ"ב הצעה לדף כתיבה

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר בפני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להשמיע באוזני התלמידים את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות [הקישור](#).
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור – ניתן לשאול שאלות כגון:
  - < מה אהבתם בסיפור?
  - < מה אתם חושבים על אבא של חנה? על חנה?
  - < האם ראיתם פעם גורילות? היכן?
  - < האם יש איור שאהבתם במיוחד? מהו? מדוע דווקא אותו?
  - < חנה אהבה גורילות, איזה בעלי חיים אתם אוהבים? מדוע?
3. עבודה יצירתית בעקבות הסיפור – בעל החיים שאני אוהב ביותר. מבקשים מהתלמידים לצייר את החיה שהם אוהבים ביותר ולכתוב את שמה. את ציורי התלמידים כדאי לתלות בתערוכת 'החיות שאנו אוהבים'. **בעמוד הבא** נמצאת הצעה לדף מעוצב עבור התלמידים. לתלמידים המעוניינים בכך ניתן לתת דף חלק שאותו יעצבו כרצונם.

שמי: _____

בעל-החיים האהוב עלי הוא:

_____

תַּנְחַשׁ כֶּמָּה אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ

שם הספר 'תנחש כמה אני אוהב אותך'

שם הסופר סם מקברטני

שם המאיירת אניטה ג'ראם

תקציר הסיפור בספר מסופר על הארנבון אגוזיני הקטן והארנב אגוזי הגדול, שמנסים למדוד עד כמה הם אוהבים זה את זה ומגלים עד כמה זה לא פשוט למדוד אהבה.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים וסיפורים.
2. הבנת הקשר בין הכתוב בסיפור לחיי המאזינים.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים דפים, צבעים רצ"ב הצעה לדף כתיבה

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר בפני התלמידים תוך הצגת האיורים. כדאי לאפשר לתלמידים לצפות בסרטון המציג את עלילת הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.
2. הדגמה באמצעות תנועות עד כמה אוהבים -

- א. קוראים באוזני התלמידים את המשפט מתוך הספר "ככה אני אוהב אותך אמר אגוזיני הקטן ופרש את שתי כפות ידיו הכי רחוק שהצליח להגיע". חשוב להראות גם את האיור.
- ב. מבקשים מהתלמידים לחשוב על משהו/מישהי שהם אוהבים מאוד ומבקשים מהם להראות בתנועות עד כמה הם אוהבים.
- ג. מבקשים מכל ילד/ה להסביר את התנועה שיצר/ה.

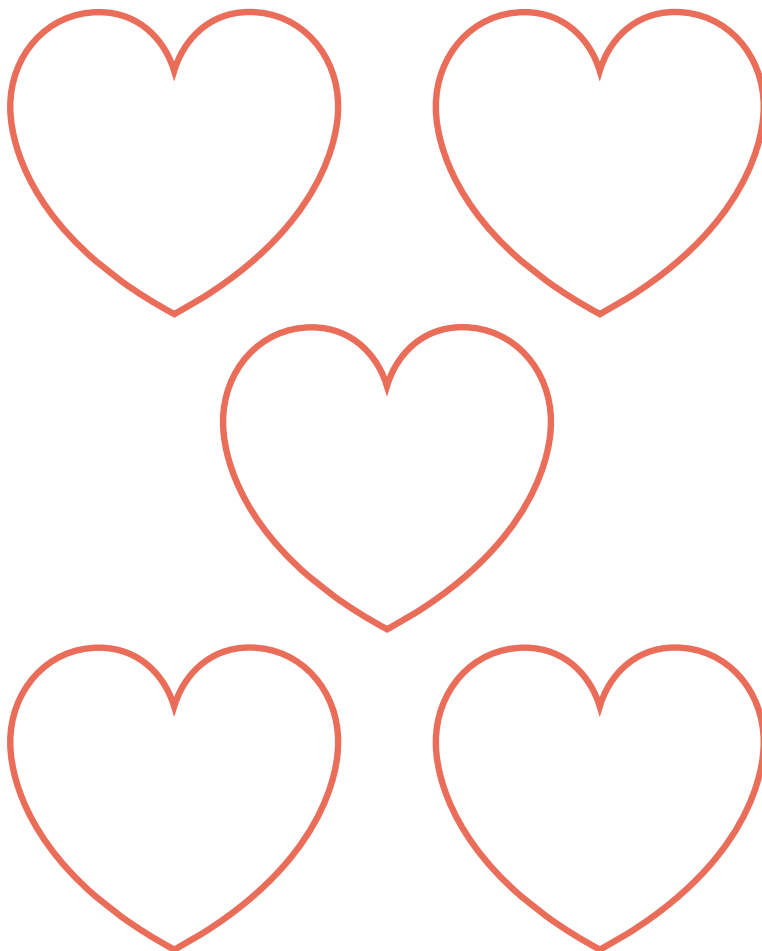
מה אנחנו אוהבים לעשות עם מי שאנחנו אוהבים? – מאפשרים לתלמידים לתאר בכתיבה או בציור מה הם אוהבים לעשות עם מי שהם אוהבים. ניתן להיעזר בדף המעוצב הנמצא בעמוד זה.

שמי: _____

מה אני אוהב/ת לעשות

עם _____

על מה הספור

שם הספר 'על מה הספור'

שם הסופרת מיריק שניר

שם המאיירת חנה ניגר

תקציר הסיפור

ילד מבקש ממבוגר לספר לו סיפור. המבוגר שבסיפור לא קורא באוזני הילד ספר ולא ממציא לו סיפור, אלא אומר "בסדר גמור, על מה הסיפור?" הילד מופתע לרגע, ואז מבין שהפעם הוא יכול להחליט על מה יהיה הסיפור ועונה "סיפור על צפרדע קטנה ירוקה". המבוגר ממשיך "איך מתחיל הסיפור?" והילד מגיב "פעם אחת...". וכך נולד לו הסיפור שבספר שהוא הסיפור שאותו מספר הילד.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.
2. כתיבת סיפור קבוצתי בעקבות האזנה לסיפור.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים < דפי A3 כמספר הקבוצות וחלקי הסיפור - לכל קבוצה ארבעה (4) דפים.

< מספר גלילים של סרט דביק (סלוטייפ).

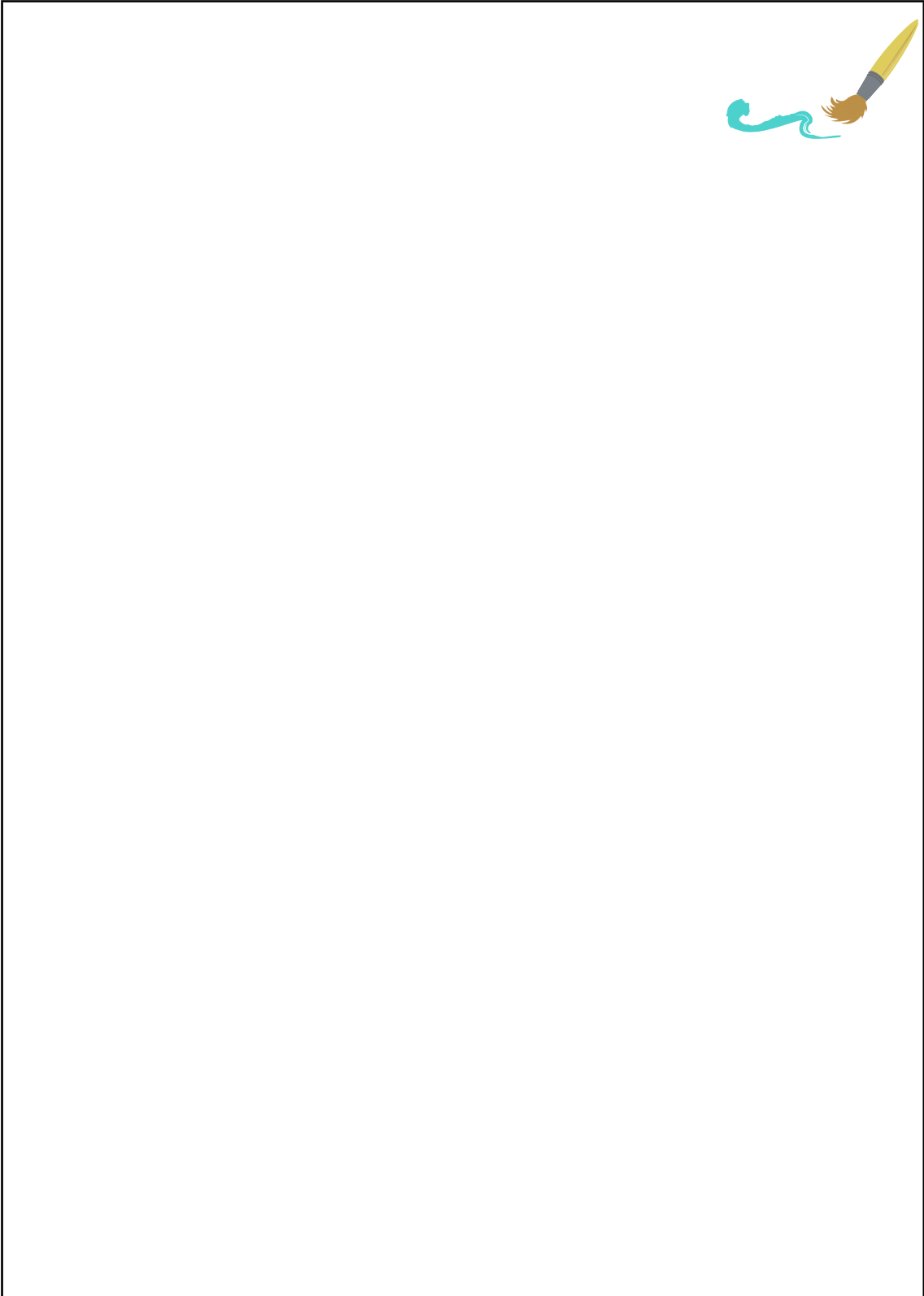

מהלך הפעילות

1. צפייה במיריק שניר ובבנתה ממחזות את הסיפור בפני ילדי כיתה א' במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. ניתן לאפשר לתלמידים לצפות כמה פעמים בסרטון ואף להציע להם לפעול כמו התלמידים בסרטון. במידה שאין אפשרות להציג את הסיפור באמצעים טכנולוגיים כדאי לקרוא אותו באוזני התלמידים ותוך כדי קריאה להציג את האיורים.
  2. על מה הסיפור? מבקשים מהתלמידים לשחזר את הסיפור שנבנה בתוך הספר ומתחילים "פעם אחת הייתה צפרדע קטנה וירוקה" מי יכול להמשיך?
3. מציירים יחד את הסיפור – הסיפור מחולק לארבעה חלקים:
    - א. באגם כחול וגדול חיה לה צפרדע קטנה וירוקה.
    - ב. יום אחד באה חסידה לבנה עם מקור אדום וחיפשה אוכל.
    - ג. הצפרדע נבהלה וצללה לתוך מי האגם.
    - ד. החסידה התייאשה, עפה לאגם אחר והצפרדע ניצלה.
- מחלקים את התלמידים לארבע קבוצות לפי חלקי הסיפור. כל קבוצה תקבל דף בגודל 3A ותצייר את אחד מחלקי הסיפור. בסוף העבודה מחברים בעזרת סרט דביק (סלוטייפ) את כל חלקי הסיפור יחד לפי הסדר הנכון.
- ומהו הסיפור שלכם? מציעים לתלמידים לספר סיפור קבוצתי בעזרת תיווך ושאלות כפי שעושה המבוגר בסיפור.
- < רצוי לעבוד בקבוצות קטנות עד שישה (6) תלמידים בקבוצה, ואת הסיפור שנוצר לכתוב על גיליון נייר גדול או על-פי דפי הכתיבה המעוצבים בעמודים 188-189.
  - < יש לשאול את התלמידים שאלות שיעודדו אותם לספר סיפור ולכתוב לעיניהם את הסיפור שנוצר.
  - < לפניכם דוגמאות לשאלות שניתן לשאול כדי לעודד תלמידים לספר סיפור:
  - < על מה/מי הסיפור שלכם? איפה הסיפור התרחש? מה קרה שם? איך הסיפור נמשך? איך הסיפור מסתיים?
  - < לאחר סיום הסיפור רצוי לקרוא אותו בפני התלמידים שיצרו אותו ולהתכונן להציגו בפני תלמידים אחרים.

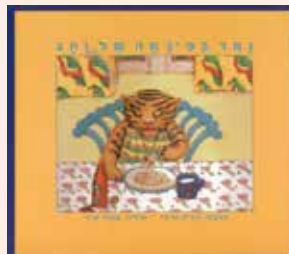

נִמְר בְּפִיג'מָה שֶׁל זָהָב

כריכת הספר

'נמר בפיג'מה של זהב'

שם הספר

נורית זרחי

שם הסופרת

אורה איל

שם המאיירת

בספר מסופר על ילד בשם יוני החולם להיות נמר. הוא נכנס לדמותו של נמר ומשתולל בבית. אבא שלו מנסה להרגיע אותו אך לא מצליח. בסופו של הסיפור אבא של יוני כועס מאוד והופך 'לנמר' בעצמו. יוני נבהל מאוד וחוזר להיות ילד קטן.

תקציר הסיפור

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. הבנה של גיבור הסיפור לצורך יצירת הזדהות.

כ-40 דקות

משך הפעילות

< דפים חלקים וצילום הדפים הרצ"ב.

ציוד ואביזרים

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר בפני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להציג את הספר גם במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. בקישור קיימת המחשה מרתקת של דפי הספר.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור - שאלות כגון:
< איזו חיה יוני רוצה להיות? מדוע אתם חושבים שהוא רוצה דווקא להיות נמר ולא חיה אחרת?

< מה עושה יוני כמו נמר בסיפור? (משתולל, אוכל עם הידיים, מורח את האוכל על השולחן, מושך לתינוק בשיער, צועק בקול רם, רוצה לטרוף את אבא).

< האם באמת כך מתנהגים נמרים בטבע? כדאי להציג בפני התלמידים את הסרטון על אודות הנמר במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.

< למה אתם חושבים שיוני מתנהג כך? (יש להפנות את תשומת לב התלמידים לעובדה שליוני נולד אח קטן והוא מקנא, עובדה שאינה מופיעה בכתובים אלא רק באיור). מה הייתם מציעים לו לעשות במקום להשתולל כמו נמר?

3. עוזרים ליוני מהסיפור – ממליצים לתלמידים להציע ליוני הצעות בכתיבה / ציור / שיר / הצגה - מה כדאי לו לעשות בעקבות הולדת אחיו.

4. מדמיינים - איזה בעל חיים הייתם אתם רוצים להיות? מהן התכונות של אותו בעל חיים? משימה לתלמידים להכין המחזה של בעל החיים שאותו היו רוצים להיות ולשחק עם התלמידים האחרים בניחוש. כל תלמיד או זוג תלמידים יציגו את בעל החיים שבחרו להיות, וחבריו ינחשו מהו בעל החיים.

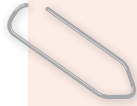

יוני נדאי לך...

כּוֹבֵעַ קְסָמִים

שם הספר 'כּוֹבֵעַ קְסָמִים'

שם הסופרת לאה גולדברג

שם המאיירת רינת הופר

תקציר הסיפור הילדה בסיפור מדמיית שיש ברשותה כובע קסמים שבעזרתו היא מגשימה את חלומותיה ומצליחה להתגבר על הקשיים שלה.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.
2. זיהוי מילים חורזות באמצעות סיומת זהות.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים < ניירות צבעוניים חתוכים לגודל המתאים להכנת כובע.

< לורדים/טושים/פנדה

< קעריות פייטים

< קעריות נצנצים

< קעריות עם קרעי נייר צבעוניים לקישוט

מהלך הפעילות

1. קריאת הסיפור בפני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להציג את הסיפור בפני התלמידים במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור, ולאפשר להם להצטרף לפזמון החוזר.
2. בעקבות הסיפור – "כובע עשה כל מה שאני רוצה" מה ביקשה הילדה מהכובע?
3. משחק חרוזים – הסיפור כתוב בחרוזים. כדאי לקרוא שוב את הסיפור ולבקש מהתלמידים להשלים את החרוזה הנמצאת בשורות צמודות כגון:

"כל הימים כל הימים

חולמת אני על כובע..." (על התלמידים להשלים בהתאם לחרוז).

לאחר שהתלמידים חזרו על החרוזים אפשר להציע להם לשחק במשחק לוטו התאמת החרוזים מתוך הסיפור. על התלמידים למצוא את הקלפים החוזרים ולהשמיע בקול את החרוזים.

הצעה לקלפי משחק

קִסְמִים

יִמִּים

רוֹצֵה

נוֹצֵה

אַגְדָּל

לְמַשָּׁל

המשך לקלפי משחק

גְּדוּלָּה

עוּלָּה

מְאוּד

כְּבוּד

כְּלָם

עוּלָּם

המשך לקלפי משחק

לְבַדָּה

יַדַּע

מִתְנַזֵּת

מְדִינֹת

סְפֹרִים

חֲבֵרִים

שְׁנֵייה אָנִיָּה

4. יוצרים כובע קסמים – מציעים לתלמידים ליצור את כובע הקסמים שלהם.

המשימה לתלמידים

< בחרו נייר בצבע האהוב עליכם.

< הכינו מקיפולי נייר את הכובע שלכם.

< כתבו בשולי הכובע מה הייתם עושים אילו היה לכם כובע קסמים.

< קשטו כרצונכם והציגו בפני תלמידי הכיתה.

לפניכם שני קישורים לסרטוני וידאו ובהם הדגמה כיצד מכינים כובע מחומרים שונים:

[הכנת כובע מנייר](#)

[הכנת כובע בקיפולי אוריגמי](#)

בעמוד הבא תמצאו תמונות הממחישות כיצד ניתן ליצור כובע מנייר.

הכנת כובע מנייר

צעד אחר צעד להכנת כובע

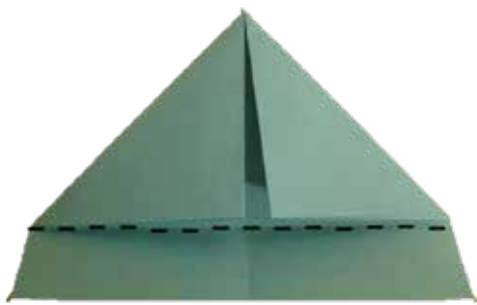
1 מקפלים לאורך גיליון נייר.

2 מקפלים שוב והפעם לרוחב.

3 מניחים את הנייר כשחלקו הפתוח מופנה כלפי מטה ומקפלים את שתי הפינות כלפי מטה עד הקפל המרכזי.

4 מקפלים את השכבה העליונה בחלק התחתון כלפי מעלה - מהיכן שמתחילים המשולשים. וחוזרים על התהליך גם בצד השני.

5 יצרנו בעצמנו כובע מנייר עכשיו הגיע הזמן לקשט אותו.

שְׁמוּלֵיקֶפּוֹד

שם הספר 'שְׁמוּלֵיקֶפּוֹד'

שם הסופרים והמאיירים ט' כרמי ואשתו דאז שושנה היימן בשם העט 'כוש' (ראשי תיבות של כרמי ושושנה).

תקציר הסיפור בסיפור מסופר על ילד בשם גדי שחלה ונותר לבדו בביתו. קיפוד נחמד בשם שמוליק בא לבקר אותו והם מתיידדים. בסוף הסיפור שמוליק צריך לחזור למשפחתו וגדי נפרד ממנו.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.
2. חיבור לחוויית החברות בחיי הילדים.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים גיליונות של עיתונים/ירחונים.

< כמה זוגות של מספריים.

< בקבוקוני דבק.

< דפים לבנים ליצירת הקדבק (קולאז')

< צילום של האיור הרצ"ב.

מהלך הפעילות

1. הצגת הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. במידה שאין נגישות לאמצעים טכנולוגיים קוראים את הסיפור באוזני התלמידים ומצינים את האיורים.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור – שאלות כגון:

< מה אהבתם בסיפור?

< שמוליק שימח את גדי החולה - מה משמח אתכם כאשר אתם חולים?

3. יוצרים דְּבֶק (קולאז') "אנחנו חברים טובים" - שמוליק הפך להיות חברו של גדי. הם בילו יחד ואכלו תותים. מה אתם אוהבים לעשות עם חברים? בעקבות השיחה עם התלמידים מאפשרים להם בזוגות או בקבוצה קטנה, ליצור דְּבֶק (קולאז') מתמונות גזרות מתוך ירחונים המבטאות את החברות שלהם. כדאי להציג את ההדבקים בתערוכה כיתתית.
4. מקשטים קיפודים באמצעות עלים - כל ילד יקבל איור של קיפוד. עליו לאסוף עלים, להדביק אותם כקוצים ולצבוע את הקיפוד.
- ניתן להשתמש באיור הנמצא **בעמוד הבא**.

אֲלִיעֶזֶר וְהַגֶּזֶר

שם הספר 'אֲלִיעֶזֶר וְהַגֶּזֶר'
 שם הסופר לוין קיפניס
 שם המאיירת פזית מלר-דושי

תקציר הסיפור

סבא אליעזר זרע גזר בגינת הירק שלו ושל סבתא אלישבע. באחד הימים ניסה סבא אליעזר להוציא את הגזר מהאדמה, אבל הוא לא זז. אף שהפעיל כוח רב במשיכה מן אדמה הגזר לא נעקר ממקומו.. סבתא אלישבע הגיעה לעזרתו ומשכה גם כן, אך הגזר לא זז. הגיעו בזה אחר זה הנכדה אביגיל, הבן הכלבלב, ומיאו החתול ועזרו למשוך, אך הוא עדיין לא זז. רק כאשר הצטרף למשיכה העכבר האפור נעקר הגזר ממקומו, וכולם שמחו מאוד ואכלו אותו יחד.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.
 2. הבנת חשיבות שיתוף הפעולה.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים < חבילות פלסטלינה כמספר הקבוצות הצפוי!
 < קופסאות נעליים כמספר הקבוצות הצפוי!

מהלך הפעילות

1. הצגת הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. במידה שאין נגישות לאמצעים טכנולוגיים קוראים את הסיפור באוזני התלמידים ומציגים בפניהם את האיורים.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. שאלות כגון:
  - < מי עזר לסבא אליעזר? מדוע כולם שיתפו פעולה?
  - < מה היה קורה אם אחת מהדמויות לא הייתה מוכנה לעזור?
  - < האם יצא לכם לעבוד בשיתוף פעולה? מה עשיתם וכיצד הרגשתם?
3. המחזת הסיפור – מחלקים את התפקידים בין התלמידים (סבא אליעזר, סבתא אלישבע, הנכדה אביגיל, הכלב, החתול והעכבר). כל תלמיד יגלם דמות אחרת בסיפור, ושני תלמידים יהיו בתפקיד של מחזיקי הגדר. מספרים שוב את הסיפור. כל תלמיד בתורו יקום ויצטרף למושכים בגדר, עד לסופו של הסיפור. ניתן להמחזיז את הסיפור כמה וכמה פעמים כדי שכמה שיותר תלמידים יוכלו להשתתף ולהחליף את בעלי התפקידים בכל הקראה.
4. עובדים בשיתוף פעולה ובונים בפלסטלינה – מחלקים את התלמידים לקבוצות בנות ארבעה (4) תלמידים. כל קבוצה תקבל חבילת פלסטלינה. התלמידים יתבקשו לפסל בתוך קופסת נעלים סיטואציה אחת מתוך הסיפור. בסוף העבודה תציג כל קבוצה את היצירה שלה ותציין כיצד התנהלה העבודה המשותפת ומה הייתה רמת שיתוף הפעולה.

דוגמאות לדמויות שניתן ליצור מפלסטלינה

הַמְטְרִיָּה הַגְּדוּלָה שֶׁל אָבֶּא

כריכת הספר

'הַמְטְרִיָּה הַגְּדוּלָה שֶׁל אָבֶּא'

שם הספר

לוין קיפניס

שם הסופר

פזית מלר-דושי

שם המאיירת

טל תלתל רוצה ללכת לגן, אבל בחוץ יורד גשם זלעפות. הוא מחליט להשתמש במטרייה הגדולה של אבא. בדרך אל הגן הוא אוסף איתו עוד ועוד חברים וכולם מצטרפים לטל תלתל מתחת למטרייה הגדולה של אבא.

תקציר הסיפור

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. הבנת חשיבות שיתוף הפעולה.

כ-40 דקות

משך הפעילות

< צילום קלפי המילים החורזות.

ציוד ואביזרים

< צילום איור של המטרייה הרצ"ב.

מהלך הפעילות

1. לפני הקריאה - חשוב לשאול את התלמידים מה הם עושים כאשר יורד גשם חזק ועליהם ללכת לבית-הספר או לחוג.
2. הצגת הספר במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. במידה שאין נגישות לאמצעים טכנולוגיים קוראים את הספר באוזני התלמידים ומציגים את האיורים מתוך הספר. לאחר ההיכרות עם הספר כדאי לשוחח עם התלמידים ולגלות אם קיימים הבדלים בין דרכי ההתנהגות שלהם לעומת אלה של טל תלתל מתוך הסיפור.

3. משחקים במשחק 'רצף של חרוזים' – מה שמייוחד בסיפור הוא שהרבה מילים מתחברות להן יחדיו לחרוזים, לדוגמה: גנון-חלון-אדון-רון.

בשלב הראשון כל תלמיד יקבל מילה אחת מתוך הסיפור ומשמיעים אותה.

בשלב השני מבקשים מהתלמידים למצוא את התלמידים שיכולים ליצור איתם רצף של חרוזים ונעמדים יחד. כדי להקל על התלמידים צבועות מסגרות המילים החוזרות בצבעים זהים. במידה שרוצים להעלות את רמת הקושי ניתן להדפיס את המילים במסגרת בצבע זהה.

בשלב השלישי כל קבוצה משמיעה בקול את כל המילים החוזרות שלה.

בעמודים 207-209 נמצאים קלפי המילים החוזרות.

4. צובעים מטרייה ומזמינים חברים להצטרף אליה - לו הייתם טל תלתל את מי הייתם מצרפים למטרייה שלכם? כתבו שמות של חברים וקשטו את הדף.

דף הצביעה נמצא בעמוד 210

הצעה לקלפי משחק

חֵלוֹן

גַּנוֹן

רוֹן

אֶדוֹן

צוּעֵקָת

שׁוֹרְקָת

המשך קלפי משחק

צפזר

דרזר

חמזר

קר

לחיים

אפרים

המשך לקלפי משחק

בִּינְתַיִם

יָדַיִם

מַיִם

מַגָּפִים

עֵינַיִם

שָׁמַיִם

הַמְטְרִיָּה הַגְּדוֹלָה שֶׁל _____

הַאֲרִיָּה שְׂאֵהֵב תּוֹת

'הַאֲרִיָּה שְׂאֵהֵב תּוֹת'

שם הספר

תרצה אתר

שם הסוכרת

דני קרמן

שם המאייר

בסיפור מסופר על אריה שרוצה לאכול רק תותים, אבל ביער שבו הוא גר אין תותים. אימו הלביאה מנסה לשכנע אותו לאכול מאכלים אחרים, אבל הוא לא מסכים. כאשר תלמידים מטיילים ביער והם נושאים בתיקים תותים, מבקש האריה לטעום, אבל התלמידים נבהלים ובורחים מהמקום. האריה אוכל את כל התותים שהם השאירו, וכתוצאה מכך הוא החליט שהוא לא אוהב תותים. מאותו יום והלאה הוא אוכל בתיאבון את האוכל שנותנת לו אימו.

תקציר הסיפור

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. ביטוי עמדה אישית כלפי גיבור הסיפור.

כ-40 דקות

משך הפעילות

צילום תמונה של האריה רצ"ב.

ציוד ואביזרים

מהלך הפעילות

1. קריאת הסיפור באוזני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:

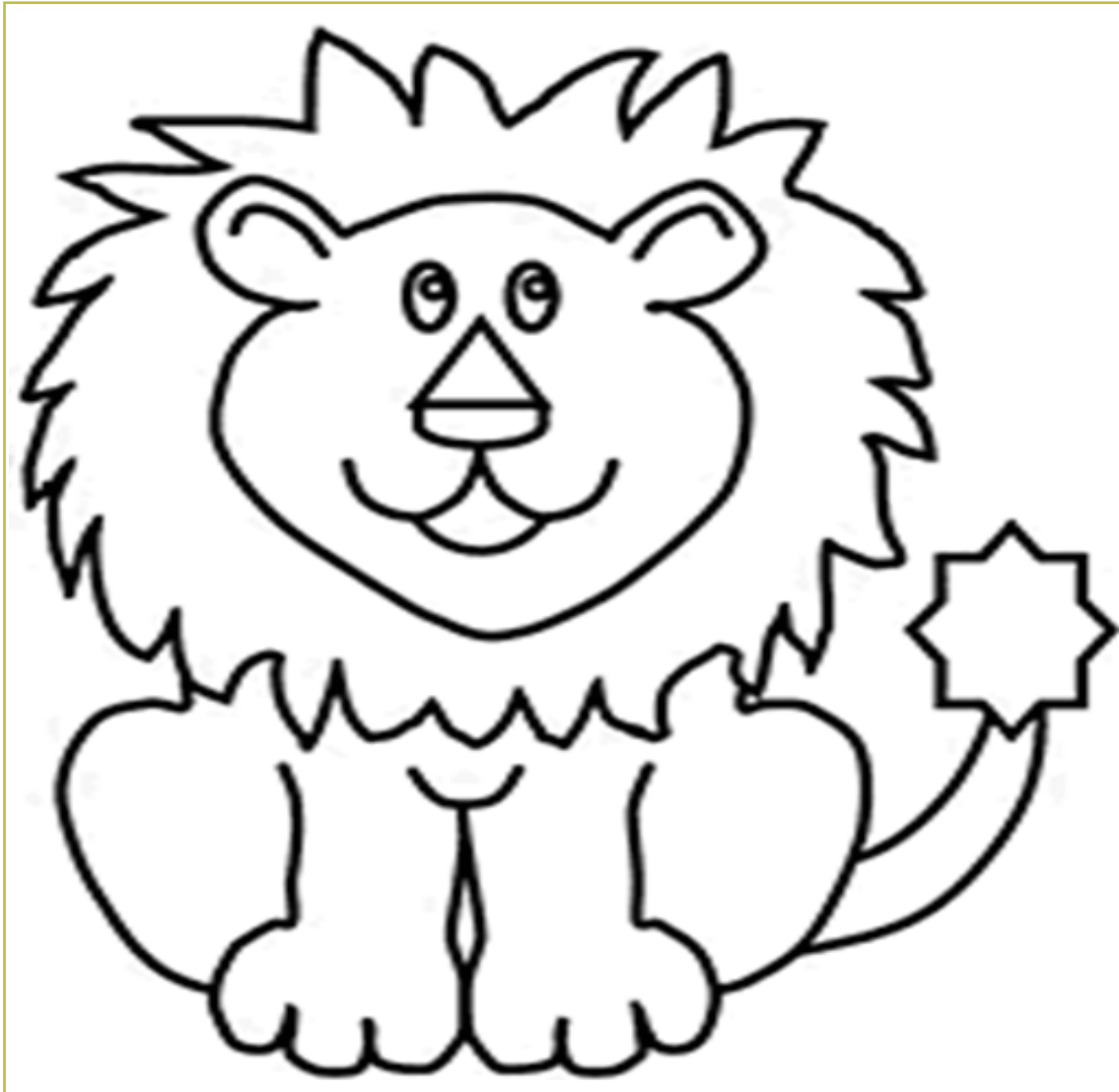

- < מה הצחיק אתכם בסיפור?
  - < למה לדעתכם רצה האריה לאכול רק תותים אם מעולם לא טעם אותם?
  - < מה גרם לאריה להבין שהוא לא אוהב תותים?
  - < האם קרה לכם פעם שרציתם מאוד משהו, וכשקיבלתם אותו לא אהבתם? איך הרגשתם?
3. האריה בתחילת הסיפור ובסופו - מציגים בפני התלמידים שתי תמונות זהות של אריה.
4. בתמונה הראשונה מבקשים מהם להוסיף לאריה פרטי לבוש מקושטים בתותים, רקע של תותים, תכשיטים בצורת תותים ועוד.
5. בתמונה השנייה מבקשים מהם להוסיף מאכלים שהאריה אכל בסוף הסיפור.
- את היצירות של התלמידים כדאי להציג בתערוכה ולדון בהבדלים בין שתי התמונות. הצעה לדף מעוצב נמצאת בעמוד הבא.

האריה בתחילת הסיפור

האריה בסוף הסיפור

אַרץ יְצוּרֵי הַפָּרָא

'ארץ יצורי הפרא'

שם הספר

מוריס סנדק

שם הסופר והמאייר

בסיפור מסופר על ילד בשם מקס, שערב אחד החל להשתולל בבית. אימא שלו שולחה אותו למיטתו מבלי לאכול ארוחת ערב. בחדרו, מפליג מקס בדמיון ל'ארץ יצורי הפרא', שם הוא פוגש במפלצות גדולות ומפחידות, ששואגות עליו. מקס מתבונן בהן במבט מיוחד והן משתתקות. בעקבות כך הוא מוכתר למלך המקום. למרות היותו המלך, עם הזמן מרגיש מקס בודד ומתגעגע לביתו. הוא חוזר לחדרו, שם הוא מוצא את ארוחת הערב שלו מחכה לו 'עדיין חמה'

תקציר הסיפור

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. יצירת קשר בין האיורים לכתוב בסיפור.

כ-40 דקות

משך הפעילות

צילום איור המפלצת רצ"ב.

ציוד ואביזרים

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר באוזני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.

2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:

< מה אהבתם בסיפור?

< האם קרה לכם שפחדתם פעם ממהו והצלחתם להתגבר על הפחד? כיצד עשיתם זאת?

3. מתבוננים באיורים של המפלצות המפחידות - כאשר מקם הגיע לארץ יצורי הפרא הם שאגו את השאגות המפחידות שלהם וניסו להפחיד אותו. הסופר צייר את המפלצות בצורה מיוחדת כדי שהן תיראנה מפחידות. נתבונן באחת מהמפלצות מתוך הספר ונראה כיצד בחר הסופר לצייר אותה:

ניתן להציג את האיור מתוך הספר עצמו, או להציג את האיור המוצג **בעמוד נבא** בהגדלה (ניתן לצלם עבור כל אחד מהתלמידים את האיור המוגדל).

רצוי לתאר בעל-פה את הפרטים בציור ההופכים את המפלצת ל'מפחידה':

< קרניים

< שיניים מחודדות

< ציפורניים חדות

< קשקשים

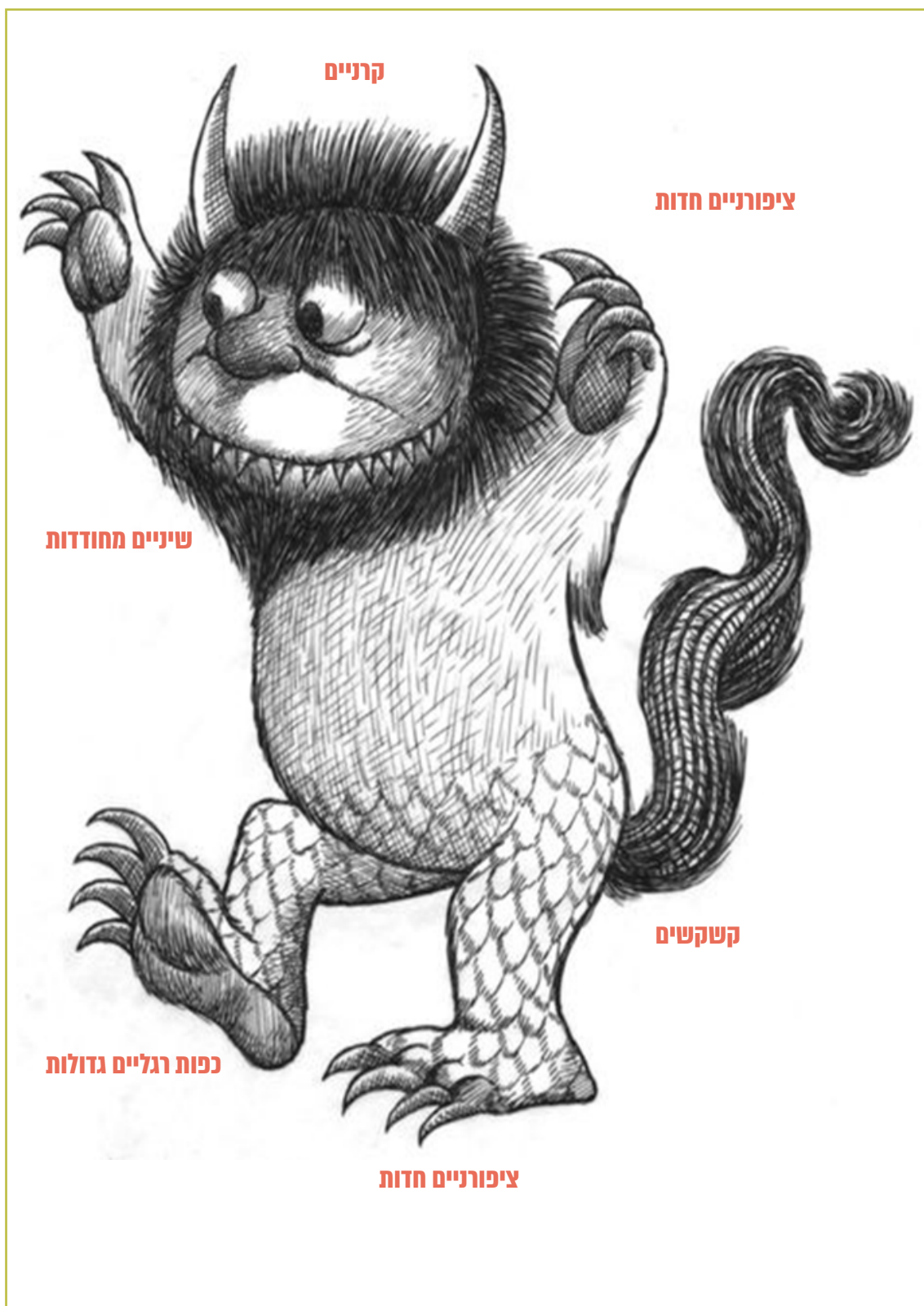
< עיניים חודרות

< כפות רגליים גדולות

וכל מה שהתלמידים מוצאים כ'מפחיד'.

4. מתנסים בציור 'מפלצת מפחידה' - מציעים לתלמידים לצייר ציור של מפלצת שיכולה להפחיד, ומאפשרים להם להיעזר בפריטים שזיהו כמפחידים.

5. אם ברשותכם אביזרים ניתן לבקש מהתלמידים שיתחפשו למפלצת מפחידה, ישמיעו קולות מתאימים, ילכו בצורה מתאימה וכד'. ניתן לשחק במשחק 'מיהי המפלצת המפחידה ביותר'. בוחרים מי מהתלמידים הצליח להיות המפחיד ביותר.

הַמְלַחְמָה הַאֲדִירָה

'המלחמה האדירה'

שם הספר

אורה איל

שם הסופרת והמאיירת

בסיפור מסופר על הילדים דן ואלון שמתחילים לריב זה עם זה בשעת משחק. המריבה הופכת למלחמת ענקים של מפלצות יורקות אש ומלכים דמיוניים. ואולם, כמו שהמריבה התחילה כך היא הסתיימה, ושני 'האויבים' הלכו לחפש חיפושיות ושוב הפכו חברים טובים.

תקציר הסיפור

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. חיבור לחוויית החברות בחיי הילדים.

כ-40 דקות

משך הפעילות

דפים לבנים, עיתונים.

ציוד ואביזרים

מהלך הפעילות

1. קריאת הסיפור באוזני התלמידים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות [הקישור](#).
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:
  - < דן ואלון הם חברים טובים מדוע הם התחילו לריב?
  - < איך הסתיימה המריבה בין דן ואלון?
  - < למה לדעתכם קוראים לספר 'המלחמה האדירה'?

< מה אתם אוהבים לעשות עם החברים שלכם?

< היזכרו במריבה עם חבר/ה? איך היא התחילה ואיך היא הסתיימה?

3. חברים טובים נהיה - מה אפשר לעשות יחד עם חברים?

מבקשים מהתלמידים לספר על דברים שאפשר לעשות יחד עם חברים

כגון: לשחק, לרקוד, לצייר, לטייל, ליצור, לצפות בסרט וכד'.

4. בזוגות - מה אני יודע היטב ויכול ללמד חבר/ה? כל תלמיד בתורו ילמד תלמיד אחד דבר-מה שהוא טוב בו.

5. מציגים מה חברים יכולים לעשות יחד - התלמידים יצרו (בזוגות/קבוצות קטנות) יצירות בנושא חברות. אפשר ליצור

הַדְבָּק (קולאז') של תמונות גזרות מתוך עיתונים שמציגות לדעתם חברות טובה, אפשר לפסל או לכייר, לצייר, לצלם וכד'.

בסיום יוצרים תערוכת 'החברות שלנו'.

טרופותי הבת

'טרופותי הבת'

שם הספר

ג'וליה דונלדסון

שם הסופרת

אקסל שפּלר

שם המאייר

תקציר הסיפור

טרופותי הבת היא ביתו של טרופותי. היא דומה מאוד במראה שלה לאביה. אבא שלה מזהיר אותה שלא לצאת אל היער, כדי שלא תיתקל בעכבר הגדול והנורא. הבת הסקרנית איננה חוששת, יוצאת אל הלילה החשוך והקר והולכת לחפש את העכבר. היא מאמינה שהוא לא קיים. אך לבסוף היא פוגשת עכברון קטן וחכם. טרופותי הבת מסתכלת עליו ואומרת: "האם זהו העכבר הגדול והנורא? העכבר, המפעיל את מוחו ומוכיח שהגדל והכוח הם יחסיים". טרופותי הבת נבהלת מאוד ובורחת אל אבא טרופותי הנמצא במערה. אבא מחבק חזק, מנחם ומרגיע אותה.

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. הבחנה בהומור העולה מתוך הסיפור.

כ-40 דקות

משך הפעילות

צילום דף איורים רצ"ב, עיתונים ניירות צבעוניים.

ציוד ואביזרים

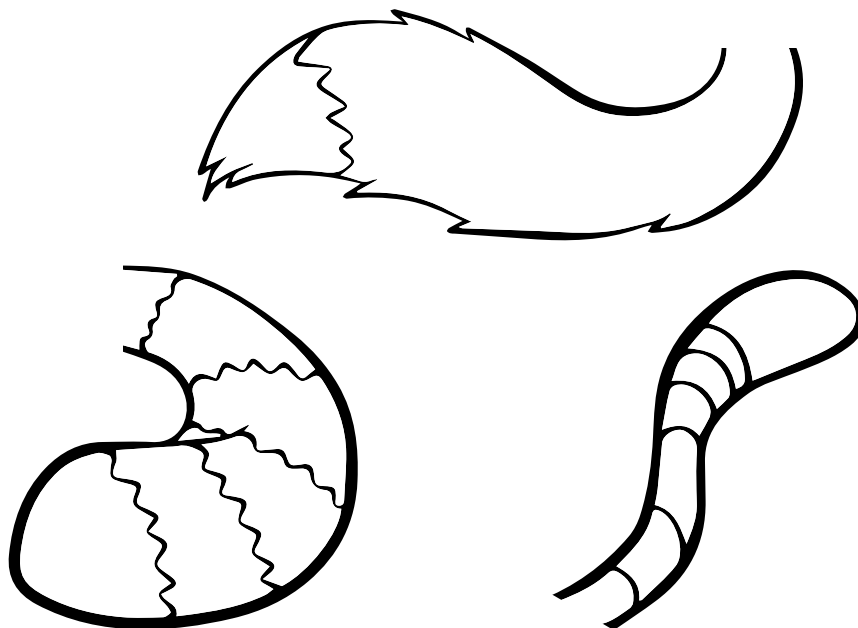

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר באוזני התלמידים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות [הקישור](#).
ניתן להציג בפני התלמידים גם את הספר הראשון בסדרה 'טרופות' באמצעות [הקישור](#).
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:
  - < האם הסיפור מצא חן בעיניכם? מדוע? האם הוא הצחיק? הפחיד?
  - < האם אפשר לומר שהעכבר חכם, למה?
  - < לו הייתם פוגשים את טרופותי הבת מה הייתם אומרים לה?
3. גם אנחנו ממצייאים חיות - מבקשים מהתלמידים לחשוב על חיה שלא קיימת ושהם היו רוצים 'ליצור אותה', איך היא הייתה נראית? אפשר לעזור לתלמידים לפרט איזה זנב היה לה? אילו עיניים? פרווה וכד'.
מבקשים מהם ליצור את החיה הדמיונית שלהם ולתת לה שם. התלמידים יכולים לבחור מבין כל חומרי היצירה או תמונות מירחונים וליצור את החיות הדמיוניות שלהם.
תלמידים שירצו בכך יוכלו להציג בפני חבריהם את החיה הדמיונית שיצרו.
תלמידים המעוניינים יוכלו להיעזר בדף הגזירה הנמצא בהמשך בדף ניתן למצוא מגוון של פריטים לעיצוב חיה דמיונית.

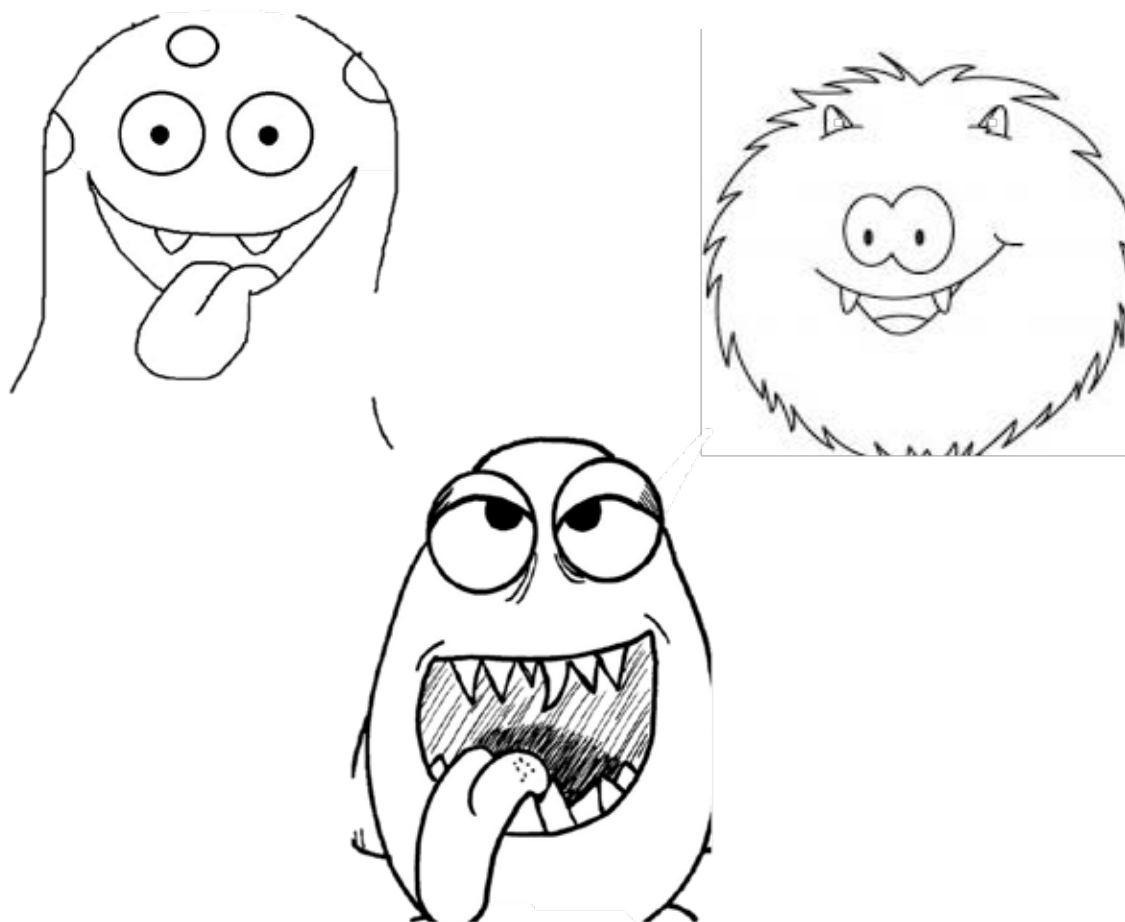
זנבות לבחירה וגזירה

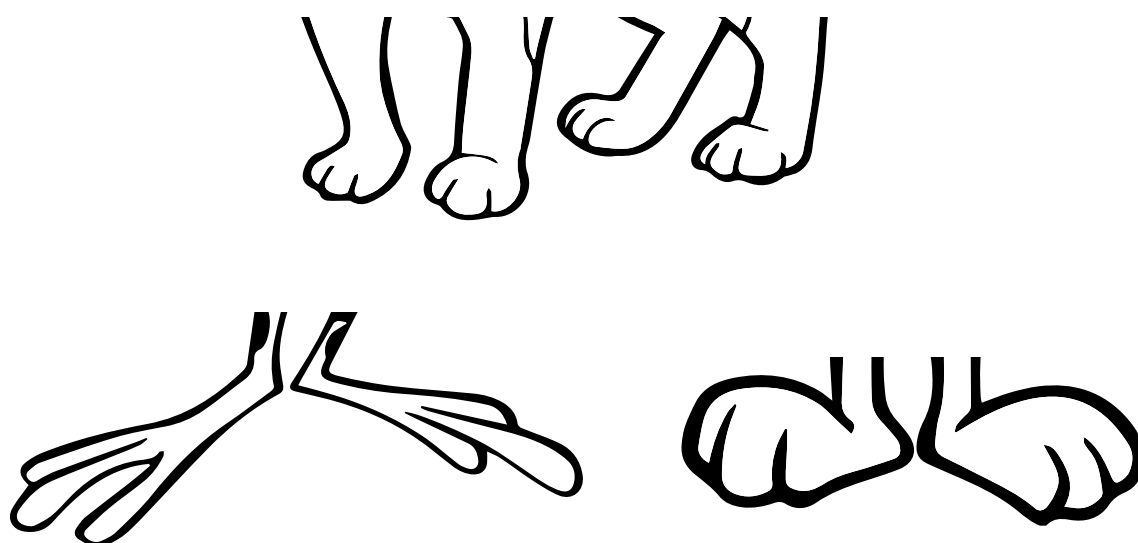

פנים לבחירה ולגזירה

רגליים לבחירה ולגזירה

חַנּוּן הַגֶּנֶן

שם הספר 'חננו הגנן'

כתבה וציירה רינת הופר

מטרות

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

2. מהסיפור לחיים - התנסות בזריעה ובהנבטה וניהול תצפית בעקבות ההתנסות.

תקציר הסיפור

בסיפור מסופר על חננו הגנן שנותן לילדים פירות ומבטיח שחבוי בהם מטמון (אוצר). אבל הילדים מוצאים בתוכם רק חרצנים. הם מתאכזבים אבל חננו הגנן מבקש מהם לזרוע את החרצנים באדמה ולראות מה יקרה.

משך הפעילות

כ-40 דקות

ציוד ואביזרים

< כלים חד-פעמיים עמוקים (כדוגמת מַרְקִיּוֹת) כמספר התלמידים.

< חבילת צמר גפן

< מים

< זרעים להנבטה - ניתן להשתמש בזרעים הבאים: חומוס, פול, אפונה, שעועית.

< צילום דף התיעוד.

מהלך הפעילות

1. קריאת הסיפור באוזני התלמידים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.
  2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:
    - < מה אהבתם בספר?
    - < מה היה המטמון שחנן נתן לילדים?
    - < באיורים בספר מסתתרים דברים מצחיקים האם תוכלו למצוא אותם? מה מצחיק בהם? (הפירות על העצים, חיות מסתתרות, ילדים שדומים לעצים).
  3. הגננים הצעירים – התלמידים ינביטו זרעים ויצפו בתהליך הנביטה.

אופן ההנבטה

1. נותנים בידי כל תלמיד כלי להנבטה וחתיכת צמר גפן.
2. משטחים את הצמר גפן בעובי של כס"מ אחד בתוך הכלי.
3. מפזרים את הזרעים על גבי צמר הגפן.
4. משקים במעט מים – עד שהצמר גפן יהיה לח וממתינים במשך כשלושה ימים.
5. לאחר כשלושה ימים יתחילו הזרעים לנבוט.
6. לאחר הנביטה כדאי להציע לתלמידים להעביר את הנבט לכלי בשימוש חוזר (כדוגמת קופסה ריקה של גבינה) למלאו באדמה ולהמשיך ולגדל את הנבט בבית.

דוגמא להנבטה של
זרעים על מצע של
צמר גפן רטוב

כדאי להציע לתלמידים לעקוב במשך כמה ימים אחר תהליך ההנבטה. ניתן להיעזר בדף התצפית הנמצא **בעמוד הבא**.

צופים ומתעדים את תהליך הנביטה

יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי
מקום לציור	מקום לציור	מקום לציור	מקום לציור	מקום לציור
מקום לכתובה	מקום לכתובה	מקום לכתובה	מקום לכתובה	מקום לכתובה
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>

פעילויות המזמנות דרמה ויצירה לתלמידי בתי-הספר

אגדת גֶשֶׁר / מחדש הספר – שלמה אבס

'אגדת גֶשֶׁר'

שם הספר

שלמה אבס

שם הסופר המחדש

גיל - לי אלון קוריאל

שם המאיירת

1. התלמידים ישפרו את יכולת ההבעה בעל-פה.

מטרות

2. התלמידים ישתמשו בשיח מגשר ובמונחים מעולם הגישור.

3. התלמידים יגלו זוויות התבוננות שונות על קונפליקט.

4. התלמידים ימצאו פתרונות מגוונים לבעיות.

כ-40 דקות

משך הפעילות

בד כחול, מקלות ארטיקלים, קוביות, לגו, אטבים, מנקי מקטרות, תלבושות.

ציוד ואביזרים

תקציר

< מתן ונחם הם חברים מילדות. הם עוזרים זה לזה בכול: - לגזוז את הצמר, לחלוב את הפרות, לקטוף את הפירות. אחר הצהריים הם נפגשים, שותים יחד כוס תה ומדברים. באחד הימים פרצה מריבה בין השניים בגלל עגל שמצאו בדרך. רק אליהו הנגר היה יכול לעזור להם להשלים. הוא בנה גשר במקום חומה, וכך החזיר את החברות למקומה.

דגשים

- < חברות יכולה להפוך לריב בגלל שטות.
- < גם במצבי משבר אפשר תמיד למצוא דרך להחזיר את החברות.
- < רב כוחו של המגשר לבנות גשר בין הניצים. בכוחו לבנות גשר במקום חומה.

מהלך הפעילות

- < נושבו את הילדים במעגל ונפרוס בד כחול ('ים') במרכז. נניח שהיינו רוצים להגיע מצד אחד לצד האחר כשים מפריד בינינו.
- < נשוחח: מה היינו יכולים לעשות כדי להגיע לחברינו בצד האחר?
- < מה היינו יכולים לעשות יחד עם חברינו אחרי שהיינו מגיעים אליהם?
- < נקרא בקול את הסיפור.
- < נקרא את הסיפור על-פי התפקידים: נברר עם הילדים מי הן הדמויות, נחלק תפקידים ונקרא שוב את הסיפור. בזמן הקריאה נאפשר לכמה ילדים להמחזז את הקטעים שקוראים.
- < נציע לילדים לבנות גשר (או חומה...) ניתן להם מקלות ארטיקים, קוביות, לגו, אטבים, מנקי מקטרות.
- < נחלק את הילדים לקבוצות, נציע להם תלבושות ואביזרים להמחזת הסיפור ולהכנתו לקראת הופעה.

בְּקָר טוֹב גְּדִלְיָהוּ / שלומית כהן אסיף

שם הספר 'בְּקָר טוֹב גְּדִלְיָהוּ'

שם המחברת שלומית כהן אסיף

שם המאייר יוסי אבולעפיה

- מטרות
1. התלמידים יתרגלו את יכולת ההבעה בעל-פה.
  2. התלמידים ירחיבו את אוצר המילים בתחום הצרכנות.
  3. התלמידים ימצאו פתרונות לבעיות בתחום הצרכנות.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים אריזות ריקות של מוצרי צריכה.

פעילויות להרחבה ולהעשרה

נשיר עם הילדים את שירו של ר' נחמן מברסלב - 'כל העולם כולו גשר צר מאוד'. אפשר לשיר עם הזמר דודו פיישר. [לקישור](#).

תקציר

סיפור מחורז, על חנות קטנה ועל מר גדליהו החנווני שיודע לחלום...

אדון גדליהו נפגש בחלומו עם דמויות צבעוניות, הנותנות לו עצות רבות וטובות והמלמדות כל אחת לקח חשוב לחיים.

דגשים

1. צרכנות נבונה - "אל תמכור לי מה שלא נחוץ" אומרים בעלי החיים לאדון.
2. חלומות - גדליהו פוגש בחלומו את בעלי החיים אשר מייעצים לו ומלמדים אותו.

מהלך הפעילויות

צרכנות נבונה: נעודד את הילדים לדון בסוגיית הצרכנות המושכלת ונקשר אותה לסיפור. נשאל: האם אתם קונים תמיד רק דברים שאתם צריכים? האם לפעמים אתם מתפתים לקנות משהו שלא באמת נחוץ? בעקבות הסיפור נשוחח עם הילדים על הרגלי צרכנות, על ההבדל בין דבר נחוץ לדברים שאינם נחוצים. נקים מרכול בפינת הכיתה, כדי לדמות תהליך רכישה. הילדים ימיינו ויסדרו את המוצרים שהביאו מהבית (ארזיות ריקות של מוצרי צריכה) לפי נושאים, יוספו שילוט ואיורים מתאימים. כל אחד יכין רשימת קניות הכוללת חמישה מוצרים. הילדים יתאגדו לארבע קבוצות וירכשו יחדיו עשרה פריטים, לאחר שהחליטו החלטה משותפת ומושכלת אילו מוצרים יקנו ועל מה יוותרו. לסיכום הפעילות, כל קבוצה תדגים את מרכולתה ואת השיקולים לבחירה ולקנייה של המוצרים. נדון עם הילדים על חוויית הקנייה המתוכננת. האם היה קשה להתאפק ולקנות רק מה שכלול ברשימה? מהם היתרונות שבקנייה המתוכננת? פעילות תנועה ומוזיקה: נשמיע את השיר 'אצא לי השוקה' ונערוך פעילות בקול ובתנועה בעקבות החיות שנרכשות בשוק. הילדים יאזינו תחילה לשיר, בכל פעם שיזכירו בשיר בעל חיים ינעו הילדים וישמיעו קול. קישור לשיר 'אצא לי השוקה' באדיבות 'הופ' שירי ילדות ישראלית.

קרמר החתול ישן כל הזמן

קרמר החתול ישן כל הזמן

שם הספר

מאיר שלו

שם המחבר

יוסי אבולעפיה

שם המאייר

1. התלמידים יתרגלו את יכולת ההבעה בעל-פה.

מטרות

2. התלמידים ירחיבו את אוצר המילים בתחום השינה והחלומות.

3. התלמידים יבטאו רגשות ופחדים הנוגעים לשינה ולחלימה.

כ-40 דקות

משך הפעילות

דפים חלקים, תלבושות.

ציוד ואביזרים

לאחר הפעילות נשוחח עם הילדים ונשאל: לו הייתם מצטרפים היום להוריכם לקניות, מה סביר להניח שהיה בסל הקניות שלכם?

תקציר

"קרמר החתול ישן כל הזמן, קרמר החתול הוא חתול ישן". שום דבר לא מפריע לו. הוא ישן מול המאוורר בקיץ, על התנור בחורף, בין דפי העיתון ועל קלידי הפסנתר (גם כשבתובן חתולי משופם נותן בו מבט חמור). קרמר מבין שעליו להצדיק את תאוות השינה שלו, ומסביר כי כלל אינו ישן. הוא חולם בעיניים עצומות כמו בני משפחת החתוליים. הוא מתאר מה עשה עם כל אחד מהם – בחלום, ואז הוא שב ונרדם.

המשפחה האנושית, חסרת הזיהוי המדויק שואלת – איזה מין חתול אתה? אך משפחתו של קרמר מופיעה בפירוט רב. זוהי משפחת החתוליים המפוארת: נמר, אריה, טיגריס, צ'יטה, פומה, פנתר. קרמר מספר מה הוא עשה עם כל אחד מבני משפחתו. כך, בניגוד מוחלט לשינה הבלתי נגמרת של קרמר, מופיעים כל הדברים שעשה בחלומות הלילה עם בני משפחתו – שאגות, ציד, הסתערות, זינוקים, מארבים. מכל אלה גוברת עייפותו של קרמר והוא שב להניח ראשו על הכר, וממשיך לישון כל הזמן. (על-פי אתר דף דף).

דגשים

משפחת החתוליים, דמויות ופעולותיהם, חלומות בלילה.

ערכים ורעיונות

- א. חייו של החתול שונים מחייהם של שאר בני משפחתו החתוליים.
- ב. חלומות הם לעיתים 'מציאותיים' יותר ממה שקורה בחיי היום-יום.

מהלך הפעילויות

1. ננסה לחקות את החתול. איך הוא ישן, איך מונחות רגליו, על מה הוא מניח את הראש. נשמיע מוזיקה שקטה וננסה 'לישון' בדומה לחתול.
2. ניתן לילדים לספר את הסיפור במילים שלהם. אפשר וכדאי להמחז' את הסיפור – נחלק את הכיתה לקבוצות וכל קבוצה תבחר איזה חלק של הסיפור הם רוצים להמחז'. הילדים יתחפשו בהתאם לסיפור ויצגו בפני שאר חבריהם.
3. נזמין את הילדים לצייר חתול. אפשר להקרין את הסרטון המלמד איך לצייר חתול באמצעות הספרה 8.

המעיל המפלא של יוסף / סימס טובק

המעיל המפלא של יוסף

סימס טובק

שם הספר

שם המחבר/ת והמאייר/ת

ליוסף היה מעיל חורף חם. ככל שעבר הזמן התיישן המעיל והפך לשחוק ובלוי! יוסף לא התייאש, קיצר את המעיל... ומכאן רק מתחיל גלגולו של המעיל הישן. יוסף שלא ויתר על שום אפשרות, ניצל עד תום את בד המעיל וייצג את הצורך להשתמש במשאבים הקיימים בתבונה ובחכמה. הסיפור מלא הפתעות בזכות השנינות וחוש ההומור של הסופר והמאייר.

תקציר

1. התלמידים יתכננו את מראה היצירה שיכינו.

2. התלמידים ינקטו צעד פעיל למיחזור.

3. התלמידים יצרו חיבורים חדשים ולא שגרתיים בין חומרים.

4. התלמידים ישתמשו במגוון מכשירים לגזירה ולחיתוך.

מטרות

כ-40 דקות

משך הפעילות

חומרי מיחזור כמפורט בהמשך במהלך הפעילות.

ציוד ואביזרים

נושאים מרכזיים:

1. כבוד למשאבים הקיימים - מצוות 'בל תשחית' המופיעה בתורה בדברים, פרק כ' פסוק י"ט, העוסקת בצורך לנצל את הקיים בתבונה ובאיסור השחית עץ מאכל ועוד.
הסיפור שלנו משקף מציאות דלת משאבים ובצורך לנצל את המשאבים עד תום. בעידן השפע שבו אנו חיים היום מתחזקת מגמת ניצול המשאבים על מנת לחסוך ולצמצם את הפגיעה בסביבה.
2. ישן מול חדש - סוגיות בנושא הקידמה והטכנולוגיה בימינו, יתרונות וחסרונות (הפגיעה בסביבה).
3. מהי בזבזנות? מה ניתן לעשות כדי להימנע מבזבז? הילדים יתנו דוגמאות לבזבז המשאבים.

המושג מיחזור: מה פירושו, מהי חשיבותו ומה אנו נוהגים למחזר? מיחזור הוא תהליך שבו מפרקים פסולת ומחזירים אותה למצב של חומר גלם, אשר ישמש לייצור מוצרים חדשים. המיחזור מאפשר חיסכון ומצמצם את כמויות הפסולת והזיהום (מתוך ויקיפדיה). ניתן להציג לילדים את סמל המיחזור הבין-לאומי המופיע על בקבוקים (רצוי להכניס מראש מכיוון שהסמל עדיין לא מופיע על כל האריזות למיחזור).

מהלך הפעילות

ניתן לבצע את אחת או שתיים מבין היצירות או לחלק את העבודה לתחנות, על-פי בחירה. מומלץ להתנסות באופן אישי בהכנת היצירות הנבחרות.
לפניכם כמה הצעות ליצירה ממוחזרת:

פרפר מגליל נייר טואלט / מעמדים / מנייר טואלט לכלי כתיבה

חומרים נדרשים: גלילי נייר טואלט משומשים, ניירות צבעוניים, מדבקות עיניים, מנקי מקטרות צבעוניים, מספריים, דבק, שמיניות בריסטול/שמיניות קרטון ביצוע.

אופן הכנה

1. הכנת הכנפיים: אפשר להכין שבלונה של כנפיים או לתת לילדים לצייר כנפיים באופן חופשי, לגזור, לצבוע ולקשט.
2. ציפוי וקישוט גליל הנייר: בהתאם לכנפיים או ביצירה חופשית, יש לצפות את גליל הנייר ולהדביק עיניים.
3. הדבקת מחושים ממנקי מקטרות. ניתן להדביק באמצעות דבק חם או לנקב שני חורים בקצה הגליל, להכניס את מנקי המקטרות דרך החורים וללפף סביב החור.
4. הדבקה לבסיס/מעמד - כל ילד יקבל שמיניות בריסטול לבסיס. הילדים יקשטו את הבסיס וידביקו את גליל הנייר לבסיס באמצעות דבק פלסטי או סרט הדבקה (סלוטייפ).
חשוב: יש להדביק את הכנפיים לגליל הנייר בחלקו העליון, ולא מתחת לקו התחתון, כדי שלא יפריע להעמדת הגליל.

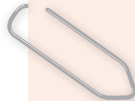
מרצדות (מוביילים) מתקליטורים (דיסקים) ישנים או מתחתיות לכוסות

חומרים נדרשים:

תקליטורים (דיסקים), טפטים צבעוניים, ניירות צבעוניים עם דוגמאות, מדבקות, טושים לא מחיקים, דבק, נוצות, עיניים, חוטים צבעוניים או שקופים, פעמונים.

עלילות הרשלה / עטרה אופק וריבה בן נר

שם הספר 'עלילות הרשלה'

שם המחברות עטרה אופק וריבה בן נר

שם המאיירת שירלי ויסמן

מטרות 1. התלמידים ישפרו את יכולת ההבעה בעל-פה.

2. התלמידים ישתמשו בשיח בדגש על דיאלוג / דו-שיח.

3. התלמידים יספרו בדיחות לחבריהם.

4. התלמידים ימצאו חידות ובדיחות.

5. התלמידים ישכללו יכולות מוטוריות כמו גזירה, חיתוך והדבקה.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים בריסטולים (10X10), מקלות ארטיק, צבעים

ספרי בדיחות.

תקציר

הרשלה היא הבדחן הנודע, שהצליח לשרוד הודות לפקחותו ולשנינותו, ולעיתים גם הודות לחוסר הבושה שלו. סיפורי הרשלה מלווים את עולם ההומור היהודי כבר שנים ארוכות. דמותו הספרותית מבוססת על דמות אמיתית. הרשלה, שעל-פי דמותו חוברו הסיפורים, חי לפני למעלה ממאתיים וחמישים שנה באוקראינה, בחצרו של הרבי ממזיבוז', שהיה נכדו של הבעל שם טוב. הרשלה נודע כאדם ערמומי, פיקח, שופע חוכמת חיים, שידע לספר בדיחות בצורה מיוחדת והיה מעולל תעלולים שהיו משאירים את הסובבים אותו פעורי פה.

דרך אוסף הסיפורים שלפנינו אפשר לחוש את אוירת העיירה היהודית, החיים בה, הדמויות, היחיד והחברה. הסיפורים מלאי הומור שנון.

נושאים מרכזיים: הומור, מעשיות עממיות, חוכמתו של הבודחן בסביבתו הקרובה.

ערכים ורעיונות

א. הרש'ה הבודחן הצליח להסתדר גם במצבים מביכים הודות לחוכמתו, לשנינותו ולחוש ההומור שלו.

ב. עלילות הרש'ה מבוססות על דמות אמיתית.

ג. הומור וצחוק נובעים לעיתים מכאב וממצוקה.

מהלך הפעילויות

נתמקד בסיפור אחד ונמחזי אותו בתיאטרון דמויות. נחלק את הילדים לקבוצות ונעבוד על-פי ההנחיות האלה: יוצרים דמויות - מצירים כל דמות מהסיפור על גבי בריסטול קטן (10X10). גוזרים את הדמות מסביב. מדביקים את הדמות לראשו של מקל ארטיק כך שניתן יהיה להחזיק את המקל בקצהו התחתון.

כל ילד יחזיק דמות אחת. מציגים את הסיפור הנבחר בפני כל הקבוצה.

הנה דוגמה לדמויות בעלי חיים על מקל ארטיק:

בנוסף, אפשר להמחזי / ליצור סיטואציה מתוך אחד הסיפורים באמצעות דמויות ואביזרים אחרים. את הדמויות אפשר לצייר אך גם אפשר לצלם מהספר, לגזור ולהדביק.

הנה לדוגמה

עולם הבדיחות - ניצור הזדמנויות להיכנס למצב רוח שטותי ולספר בדיחות. הנה כמה אפשרויות:

< ילדים יביאו ספרי בדיחות ויקראו מהם בפני הקבוצה.

< ילדים יספרו בדיחות בפני כל הקבוצה (אפשר להציג את הבדיחות תוך שימוש בתלבושות ובאביזרים).

- < ילדים יכתבו בדיחות שהם מכירים ונכין יחד את 'קופסת הבדיחות שלנו'. הקופסה תתמלא בדיחות ונוכל להמשיך ולמלא אותה עד שנצא לחופשת הקיץ.
- < נוכל להביא בפני הילדים בדיחות כתובות והם יקראו ו'יצביעו' איזו בדיחה היא המצחיקה ביותר בעיניהם. הנה בדיחות לדוגמה: (כל הבדיחות לקוחות מאתר מעריב לילדים) לקישור.

דוגמאות לפעילויות לטיפוח ערכים ומיומנויות בבית-הספר

לפעמים אני דומה, לפעמים אני שונה

מטרות הפעילות

1. העמקת ההיכרות בין הלומדים בהתייחס לשונה ביניהם ולדומה להם.
2. שיח והתנסות בחיבור לערכי 'מפתח הל"ב': כבוד, אחדות ושונות, שיתוף והשתתפות.

מהלך הפעילות

1. משחקים 'ים-יבשה' – המשתתפים יעמדו במעגל ויקבעו שטח שיהיה מוגדר 'ים' ושטח שיוגדר 'יבשה' (ניתן לסמן את השטחים באמצעות חבל או גיר).
2. המנחה יציין מאפיינים שונים, כמו:
מי שנולד בכור יקפוץ ל'ים/יבשה'
בעלי עיניים כחולות יקפצו ל'ים/יבשה'
מי שמגדל בעל חיים...
מי שאוהב ללמוד מתמטיקה...
מי שלא נולד/ה בארץ... / אחד מהוריו לא נולד בארץ...
משתתפים שעונים על המאפיינים שציין המנחה יקפצו ל'ים' או ל'יבשה' בהתאם להנחיה.
3. מדי פעם במהלך המשחק יפנה המנחה לאחת הקבוצות (קבוצת 'ים' או 'יבשה') ושאל את חברי הקבוצה על השונה והדומה ביניהם או על השונה בינם לבין חברי הקבוצה השנייה, או על הדמיון להם.

לדוגמה:

כולכם נכנסתם ל'ים/יבשה' מכיוון שכולכם בכורים. במה אתם שונים?

אתם נמצאים ב'יבשה' מכיוון שכולכם מגדלים חיות מחמד. במה אתם דומים לקבוצה שב'ים'?

* אחרי המשחק במליאה ניתן להתחלק לקבוצות ולאפשר לכל קבוצה לשחק 'ים-יבשה' בהנחיית אחד המשתתפים.

שאלות לשיח בעקבות הפעילות:

1. מה למדתם על עצמכם? (במה אתם שונים מאחרים ובמה אתם דומים להם?)
2. אילו דברים חדשים גיליתם על חבריכם?
3. מתי אתם מרגישים שונים מאחרים? מדוע? (אפשר להתייחס למצבים במהלך פעילות לימודית או חברתית שבהם הילדים מרגישים שונים מאחרים) האם זו הרגשה נעימה? מדוע? איך תוכלו להרגיש נעים במצבים כאלה?
4. מדוע חשוב שנכבד את חברינו גם אם הם שונים מאיתנו?

מסרים מרכזיים לדיון:

1. חשוב לכבד את השונות (במראה, בתכונות, בהתנהגות, בהעדפות אישיות, במנהגים, במשפחה).
2. במצבים מסוימים היחיד מרגיש דומה לחבריו לקבוצה ובמצבים אחרים הוא מרגיש שונה מהם.

קצרצרים

רמזור בפעולה התנהגות מכבדת והתנהגות פוגעת

המשתתפים ישבו במעגל. המנחה ייתן ביד שני משתתפים היושבים זה לצד זה במעגל שני בלונים בצבעים אדום וירוק. הבלונים יעברו בין יושבי המעגל בכיוונים הפוכים. משתתף שקיבל בלון אדום, יציין התנהגות שעלולה לפגוע בחבר ושכדאי להימנע ממנה, ומשתתף שקיבל בלון ירוק, יציין התנהגות מכבדת שגורמת לחבר הרגשה טובה. הסבב מסתיים כאשר המשתתף הראשון שקיבל בלון אדום יקבל בלון ירוק.

שאלות להתייחסות בשיחה משותפת

1. מה נעים ומכבד אותנו ב'ניצנים'?
2. מהן דרכי ההתנהגות שנרצה לראות ב'ניצנים'?
3. מה נעדיף שלא יקרה בין חברי הקבוצה שלנו?

משפחה מטיילת

המשתתפים יספרו על חוויה חיובית הזכורה להם ממקום שבו ביקרו עם בן משפחה. ניתן להתייחס לשאלות ולנקודות אלו:

- < מהו שם המקום שבו ביקרתם עם המשפחה שלכם? ספרו עם מי ביקרתם בו?
  - < מהי החוויה הזכורה לכם ממקום זה?
  - < ממה נהניתם במיוחד?
1. המשתתפים יציירו את החוויה שעליה סיפרו.
  2. וייצרו יחד אלבום תמונות של חוויות מיוחדות עם בני המשפחה.
  3. האלבום יוצג בתערוכה בכיתה ובבית-הספר.

מסר בעקבות שיר

גברת עם סלים

א. האזינו לשיר 'גברת עם סלים', מילים: חיה שנהב, לחן: יוני רכטר.
(ניתן לצפות בסרטון [גברת עם סלים](#)).

ב. שוחחו:

1. מה דעתכם על התנהגותה של הגברת עם הסלים? מדוע?
2. מה הייתם אומרים לה?
3. איך אפשר היה להפוך את הנסיעה המשותפת לנעימה יותר? מי אחראי לכך?
4. ספרו על מקרה שבו הצלחתם לתת מענה לצורך שלכם ועדיין להתחשב באחרים.

אליעזר והגזר

א. האזינו לשיר 'אליעזר והגזר', מילים: לזין קיפניס, לחן: מנשה רבינא.
(ניתן לצפות בסרטון [אליעזר והגזר](#)).

ב. שוחחו:

1. מי השתתף במשימת הוצאת הגזר? האם הוא בא ביוזמתו או שקראו לו?
2. מה אפשר ללמוד מהשיר על שיתוף פעולה, על עבודת צוות?
3. ספרו על מקרה שבו סייעתם למישהו אחר ביוזמתכם. איך הרגשתם?
4. איך הרגישו האחרים בסביבתכם כשעזרתם להם? מדוע?
5. מה גורם לנו לסייע לאחרים? (תחושת אכפתיות, אחריות, מעורבות).

'ניצנים' של תנועה ומשחק בגן הילדים

לפניכם מגוון פעילויות ורעיונות לשילוב תנועה ופעילות גופנית בסדר היום של הצהרון, החל ממשחקי תנועה מגוונים שנועדו להתקרבות חברתית ולגיבוש, דרך רעיונות ליצירת מסלולים בעלי אופי תנועתי ועד לארגון סביבה מעודדת תנועה. לשילוב הפעילות הגופנית, והתנועה תוך כדי משחק בסדר היום של הצהרון תרומה רבה להתפתחות ילדים בגיל גן וליצירת אקלים צהרון חיובי המקדם קשרים חברתיים ומטפח אורח חיים בריא.

מטרות מרכזיות לשילוב פעילות גופנית ותנועה בצהרון

- < הפוגה
- < פורקן מתח רגשי
- < טיפוח ויצירת קשרים חברתיים חיוביים
- < גיבוש קבוצת הצהרון
- < פיתוח יצירתיות
- < טיפוח תנועות בסיסיות ושכלול היכולות התנועתיות של הילדים
- < רכישת הרגלי תקשורת והתנהגות הוגנת
- < ביסוס תחושת הביטחון וההערכה עצמית

עקרונות להפעלת פעילות תנועתית במסגרת הצהרון

- בבואנו לשלב תנועה בסדר היום של הצהרון חשוב שנקפיד על העקרונות הבאים:
1. שמירת ההגינות ועל כללי הפעילות לשם הצלחתה ולהפקת הנאה ולמידה מיטבית ממנה.
  2. ניהול משחקי תנועה על בסיס יום-יומי ליצירת הרגלים ואקלים צהרון מיטבי.
  3. יצירת מרחב מתאים ובטוח לפעילות בתנועה המאפשר פריקה של אנרגיה ותנועה זורמת.
  4. הדגשת הכישורים החברתיים במהלך הפעילות, כמו שיתוף פעולה, התחשבות בזולת ועזרה הדדית.
  5. ליווי במשוב ובשיח של התהליך המשחקי שחוו הילדים.

משימות תנועה מקרבות חברתית ומפרגנות במהלך המעברים

במהלך צוהרי היום מתרחשים מעברים רבים של הילדים ממקום למקום. על מנת להפוך מעברים אלו לנעימים וזורמים, מומלץ לשלב בהם משחק ותנועה שלצידם ערך מוסף המתאים לתפיסה חינוכית רחבה, כמו:

- < רעיונות שמתעוררים בקרב הילדים.
  - < הילדים מעורבים בפעילות התנועתית.
  - < במהלך התנועה והמשחק נוצרת התקרבות חברתית בין הילדים.
  - < במהלך המעברים התנועתיים נערך שיח ותכנון משותף של הילדים.
  - < לפעילות ערך של הפוגה והנאה, ולפיכך הילדים שמחים לקראתה ולומדים לשכללה מדי יום.
- עודדו משחק בתנועה מדי יום מחדש וכחלק מאורח החיים בצהרון.

עקרונות ודגשים

- < מומלץ לערוך רישום מסודר של הילדים הממציאים והאחראים על המשימה היומית.
- < לאפשר לילדים לבחור את דרך ההתקדמות בעצמם.
- < חשוב להכיר את הילדים ולזהות מי מהם מעדיפים ליצור מגע פיזי עם האחר ומי שלא, ובהתאם לכך לאפשר מגוון לבחירת הילדים ולכבד את העדפתם.

משימות תנועה, מגע ופרגון – בעת מעברים ממקום למקום או מפעילות לפעילות

יציאה וחזרה מחצר הצהרון

'צמד מנחי התנועה' - זוג ילדים העומדים ביציאה / חזרה מהחצר ויוצרים תנועה, מגע או מחוות גוף עם החברים העוברים על פניהם, למשל:

- < יצירת גשר מחיבור ידיים של צמד מנחי הגן, שתחתיו עוברים החברים
- < מתן מחיאת כף מאחורי הגב לכל ילד שעובר
- < מסירת כדור וקבלתו בחזרה.
- < הפגשת שני איברי גוף זהים (גב לגב, מרפק למרפק, כף רגל לכף רגל, זרוע לזרוע...).
- < הפגשת שני איברי גוף שונים (מרפק לכף יד, אמה לירך, ראש לכתף...).

שטיפת ידיים

הזמנה מפרגנת לגשת לשטוף ידיים יחד לפני ארוחת הצהריים:

הזמינו כל פעם ילד אחר שמביע רצון לכך לבחור כיצד להתקדם במרחב, להזמין שלושה חברים להתקדם איתו באותו אופן כדי לשטוף ידיים ולחזור ולהתיישב יחד סביב השולחן.

ניתן להציע לילדים המזמינים שיוסיפו בהמשך משפט מפרגן לכל אחד משלושת החברים שהוא מזמין.

מעבר למרחבי המשחק בגן

"פעם אני מזמין ופעם אני מוזמן" - בתוך חישוק במרכז הגן יונחו פריטים או סמלים מייצגים, למשל פרח, לב, מחשבה, כדור ... כל ילד בתור יבחר את מה ולמי להעניק לאחד מחבריו ובאיזה אופן או תנועה, ושניהם ישיבו את החפץ אל תוך החישוק וייגשו למרחב המשחקים, כל אחד למרחב שיבחר.

מעבר למוקדי היצירה

מעבר תוך כדי התקדמות בזוגות ממקום המפגש / ארוחת הצהריים למוקדי המשחק והיצירה שבחרו

- < קפיצה על רגל אחת בתוספת הפקת צליל.
- < הליכה אחורנית בזהירות בתוספת השמעת קול של בעל חיים.
- < בזוג, האחד עוצם עיניים (ללא כיסוי) והשני מוביל אותו בהנחיות מילוליות ובמגע עדין.
- < גב לגב, כתף לכתף וכדומה...

שלבים ליישום

- < בתחילה יש להציע לילדים משימה 'סגורה' רעיון של איש הצוות
- < בשלב הבא לאפשר לילדים את בחירת הפעילות / המשימה וארגונה מתוך ההיצע של הצוות.
- < בשלב מתקדם לאפשר לילדים להעלות ולבצע הצעות למשימות ייחודיות משלהם.

כיצד לעשות זאת

- < ליצור רשימה מסודרת עד לאחרון הילדים המתעדת מי ביצע תפקיד ומתי.
- < התפקיד יבוצע רק מתוך בחירה ובקצב האישי של הילדים.
- < כל ילד יבחר את בן הזוג שנוח ונעים לו לפעול ולתכנן איתו.

משחקים תנועתיים קבוצתיים

משחק תנועתי במליאה

משחק תנועתי במליאה מאפשר ליצור מצד אחד הפוגה בדרישות הקשב והריכוז, פורקן ואתגרת הדרושים להם בשעות הצהרון, ומצד אחר ניתן לתת באמצעותו ביטוי כמעט לכל נושא המועלה במליאה כמו: עונה, חג, חברות, משפחה, מזג אוויר ועוד.

כל המשחקים המוצגים בחלק הזה נבחרו והועתקו כלשונם מתוך החוברת 'לא נפסיק לשחק בגן הילדים' (2016). משרד החינוך, ירושלים.

משחק 1: גשר מזהב

מטרות המשחק: פעילות בריקוד ובתנועה בהתאם להנחיות.

מטרות לימודיות: הקשבה להוראות במהלך תנועה, שיתוף פעולה, קואורדינציה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך פעילות

- < שני ילדים יוצרים גשר על-ידי פשיטת ידיים לפנים באלכסון כלפי מעלה כשידיהם חוברות זו לזו.
- < שאר הילדים עומדים בטור מולם ומתחילים לשיר "בנו גשר, בנו גשר, בנו גשר מזהב, כולם עוברים, כולם עוברים ואחרון נשאר".
- < בזמן השירה עובר טור הילדים מתחת ל'גשר'. כשאומרים את המילים "ואחרון נשאר", שני הילדים שיצרו את ה'גשר' מורידים אותו. הילד שנתפס מתחת לגשר הופך להיות חלק מה'גשר' יחד עם חבר.

משחק 2: התקבצות לקבוצות

מטרות המשחק: התארגנות בזריזות – מתאים לתחילת פעילות ולחימום האווירה.

מטרות לימודיות: שיתוף פעולה, עבודת צוות.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

< הילדים נעים במרחב התנועתי בצורה חופשית (הליכה, ריצה, דילוג, דהירה וכו'). המובילה מכריזה על מספר. על כל הילדים להתקבץ בקבוצות בהתאם למספר שהוכרז על-ידי המובילה.

פעילויות אפשריות

1. כשהמובילה מכריזה על המספר 2 – על הילדים למצוא בן זוג, לעמוד פנים אל פנים ולתת ידיים לבן הזוג. אפשר גם לעמוד גב אל גב ולנסות לרדת ולקום יחד מבלי לנתק את אחיזת הידיים של בן הזוג.
2. כשהמובילה מכריזה על המספר 3 – יצרו הילדים קבוצות בנות שלושה משתתפים ועליהם להסתדר בטור, כאשר השני אוחז במותני הראשון, והשלישי במותני השני. לחלופין, ניתן להניח ידיים על כתפי החבר מלפנים ולנוע כרכבת. עליהם לנוע יחדיו מבלי לעזוב איש את רעהו.
3. כשהמובילה מכריזה על המספר 4 ומעלה, יצרו ארבעה ילדים מעגל כשפניהם למרכז. הילדים ינועו יחדיו עם כיוון השעון, ואחר כך כנגד השעון (לצד אחד ואחר כך לצד השני).

הנחיות למובילה

1. כדי להקל על הילדים להתקבץ רצוי להכריז בתחילת המשחק על 2 או על 3 מספרים שיש ביניהם זיקה והם יכולים 'להתחבר' ול'התפרק' בצורה פשוטה כמו: 2, 4, 6, 8 או 3, 6, 9.
2. יש להנחות את הילדים ליזום פעילויות בתוך הקבוצה.

משחק 3: מרבה רגליים

מטרות המשחק: התקדמות בקבוצה תוך כדי ישיבה.

מטרות לימודיות: שיתוף פעולה, קואורדינציה.

תנאים ואביזרים נלווים: חדר נקי ממפגעים.

מהלך הפעילות

- < הילדים מחולקים לקבוצות בנות 4-5 משתתפים.
- < כל קבוצה יושבת בטור בפישוק רגליים.
- < כל ילד אוחז במותני הילד שישבו לפניו.
- < על ילדי הקבוצה להתקדם יחד על הישבן ברגליים פשוקות לעבר מטרה מסומנת מבלי שהטור 'יתפרק' במהלך המשימה.

משחק 4: הקבוצה הזריזה

מטרות המשחק: החלפת מקומות מהירה מבלי להתנגש בחברים.

מטרות לימודיות: זריזות, מהירות, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < לארגן את הילדים לשתי קבוצות שוות בגודלן.
- < כל קבוצה עומדת בצד אחד של החדר בשורה ישרה מול הקבוצה האחרת.
- < להוראה "החלף מקומות" שתי הקבוצות מחליפות ביניהן מקום. מטרת כל קבוצה – להסתדר במהירות כקבוצה בצד השני של החדר או של החצר.
- < ניתן לבקש מהילדים לנוע באופן שונה בכל פעם – בניתורים בשתי רגליים, בקפיצות צפרדע, בקפיצות על רגל אחת, בהתקדמות על ידיים ועל רגליים, בזחילה ועוד.

הערה על המובילה להדגיש בפני הילדים שלא להתנגש זה בזה.

משחק 5: עמדו לפני

מטרות המשחק: התארגנות בזריזות במרחב במטרה להימצא תמיד מול המובילה.

מטרות לימודיות: סדר והתמצאות במרחב התנועת, מהירות.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים לפני המובילה בטווח ראייתה.
- < המובילה משנה מדי כמה שניות את מיקומה – על הילדים לנוע במהירות ולהישאר תמיד לפנייה.
- < המובילה תפנה לילדים 'הנעלמים' מטווח ראייתה ותבקש מהם להצטרף לחבריהם.
- < ניתן להוסיף הוראות: "עמדו אחרי", "עמדו בצדדי" – כאשר המובילה מרימה את ידיה לצדדים והילדים נדרשים לבצע את ההוראות בזריזות מבלי לגעת בה.

הערה יש לשמור על תנועה מסודרת של הילדים ולא לאפשר להם לדחוף זה את זה.

משחק 6: המנהיג הקטן

מטרות המשחק: תנועה מוסדרת אחר ה'מנהיג'.

מטרות לימודיות: תנועה במרחב, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), מוזיקה עליזה וקצבית או כלי הנותן קצב לתנועה.

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים בטורים בני ארבעה עד חמישה משתתפים בכל טור (אינם נוגעים זה בזה).
- < הילדים נעים במרחב בטורים, כשהראשון בכל טור הוא ה'מנהיג'.
- < ה'מנהיג' מוביל את טורו במסלולים שונים, וילדי קבוצתו נעים אחריו בטור, תוך שמירה קפדנית על המסלול ועל סדר הטור.
- < בהינתן האות על-ידי המובילה, על ה'מנהיג' ללכת לסוף הטור, והשני בטור הופך להיות ה'מנהיג' החדש. אפשר שהטור יתקדם בהליכה, בריצה, בדילוג, בניתור, בזחילה, ברקיעות ברגליים, בטפיחות על הכתפיים וכד'. שאר הילדים נעים בחיקוי מנהיגם.

הערות

- < ניתן להשתמש במוזיקה כאות לתחילת ההתקדמות וכאות לעצירתה.
- < במשחק נדרשת מהילדים התחשבות באחרים והתאמת תנועתם לקבוצה ולקבוצות האחרות הנעות במקביל אליהם.

משחק 7: ים-יבשה

מטרות המשחק: התמדה והישארות במשחק עד סופו.

מטרות לימודיות: שיפור הניתור, ריכוז והקשבה להוראות, מהירות תגובה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), חישוקים או גיר לציור מעגלים על הרצפה.

מהלך הפעילות

- < מניחים חישוקים או מציירים מעגלים על הרצפה כמספר המשתתפים.
- < להכרזת המובילה "ים" – על הילדים לקפוץ לתוך החישוק. עם הכרזתה "יבשה" – עליהם לקפוץ ולעמוד מחוץ לחישוק.

< המובילה מנסה לבלבל את המשתתפים בקריאות מהירות, ועל המשתתפים לקפוץ למקום הנכון לתוך החישוק או העיגול או החוצה ממנו.

משחק 8: הרמזור

מטרות המשחק: ציות להוראות בלתי מילוליות.

מטרות לימודיות: מהירות, זמן תגובה, זיהוי יסוד ותגובה בהתאם, בלימה, קשר עין והתמצאות במרחב.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), פריטים בצבעים אדום, צהוב, ירוק.

מהלך הפעילות

- < המובילה אוצרת בידיה שלושה פריטים בצבעי הרמזור: אדום, צהוב וירוק.
- < הילדים נעים במרחב על-פי הוראות המובילה באופנים שונים: דהרות, ריצה, דילוגים וכדומה. עם הרמת פריט צבעוני אחד – על-ידי המובילה, על הילדים להגיב בהתאם להנחיות הבאות:
  - < בהרמת פריט בצבע **אדום** – יש לבלום ולהיעצר במקום.
  - < בהרמת פריט בצבע **צהוב** – יש לבצע ריצה קלה במקום.
  - < בהרמת פריט **ירוק** – יש לנוע על-פי הוראות המובילה.

משחק 9: הקטר והקרונות

מטרות המשחק: היכרות עם חברי הקבוצה, ארגון וסדר.

מטרות לימודיות: התמצאות במרחב, זיכרון.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), סרטי סימון בצבעים שונים, תוף תיבה סינית.

מהלך הפעילות

- < הילדים מאורגנים בטורים (ידיו של כל אחד על כתפי החבר שלפניו).
- < בכל טור חמישה ילדים.
- < כל טור הוא 'רכבת'. העומד בראש ה'רכבת' הוא ה'קטר' ושאר המשחקים בתפקיד 'קרונות'.

- < ה'קטר' מוביל את הרכבת בהליכה במרחב. בהינתן האות נעצרת ה'רכבת' לפרק זמן כלשהו, והילד האחרון בטור ניתק מ'הרכבת' ונותר עומד במקומו.
- < מיד אחר כך ממשיכה ה'רכבת' לנסוע, ובהינתן האות ניתק 'קרון' נוסף.
- < ממשיכים בפעילויות עד שכל ה'קרונו' וגם ה'קטר' נעמדים.
- < לסימן של המובילה – מתחיל ה'קטר' לנסוע שוב ולאסוף את ה'קרונו' שניתקו לפי הסדר שניתקו ממנו. המשחק מתנהל עד אשר כל ה'קרונו' מצטרפים אל ה'רכבת', והיא שוב נוסעת.

משחק 10: הארנבות הצבעוניות

מטרות המשחק: לתפוס את הילד שמחוץ למעגל.

מטרות לימודיות: זריזות, מהירות, ריכוז.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < הילדים יושבים במעגל ופניהם למרכז.
- < המובילה בוחרת בילד שעומד מחוץ למעגל.
- < הילד שנבחר הולך סביב המעגל ונוגע בגבם של כל אחד מהיושבים בו, ובכל נגיעה קורא בקול "ארנבת לבנה" או "ארנבת אדומה" או ארנבת בכל צבע שיבחר.
- < הילד, שבעת הנגיעה בגבו נשמעה הקריאה "ארנבת שחורה", קם ורודף אחרי הנוגע בגבו, ומשתדל לגעת בו בטרם יגיע הילד הנוגע למקום שהתפנה במעגל ויתיישב בו.
- < אם ה'ארנבת השחורה' לא הצליחה לגעת בבורח – היא זו שסובבת סביב המעגל ונוגעת בגבם של הילדים.
- < אם ה'ארנבת השחורה' לא הצליחה לגעת בבורח – הבורח ממשיך בתפקידו ונוגע שוב בגבם של הילדים.

הערה על המובילה לוודא החלפת תפקידים.

משחק תנועתי בקבוצה קטנה

המשחק במסגרת הקבוצה הקטנה מאפשר לילדים לבטא את עצמם ביתר קלות ולהתנסות פעמים רבות יותר. ביחס למסגרת גדולה ולצוות הצהרון - הוא מאפשר להכיר את ילדי הצהרון מזווית ראייה נוספת הנותנת מידע רב על הדרך שבה הילד מקבל על עצמו כללים ונהלים, שומר על חוקים, מתארגן עם גופו, משתף את חבריו, חולק ציוד או רעיון, מתמודד עם משימה ועוד.

משחק 1: רוקנו את הסל

מטרת הפעילות: לרוקן את הסל מהכדורים שבו, ולו לשנייה אחת. ומטרת הקבוצה לא לאפשר זאת.

מטרות לימודיות: זריזות, מהירות תגובה ותיאום עין-יד.

תנאים ואביזרים נלווים: חדר נקי ממפגעים. סל ובו כדורים בגדלים ובמרקמים שונים.

מהלך הפעילות

- < הסל מלא כדורים.
- < ילד אחד מרוקן את סל הכדורים וזורקם לכל הכיוונים.
- < שאר הילדים מזדרזים לאסוף את הכדורים ולהחזירם לסל (האם הסל יתרוקן?).
- < על המובילה להחליף מדי פעם את הילד שמרוקן את הסל.

משחק 2: בלון באוויר

מטרת הפעילות: לשמור את הבלון זמן רב ככל האפשר באוויר.

מטרות לימודיות: שיתוף פעולה, תיאום עין-יד/רגל.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), בלונים.

מהלך הפעילות

- < ארגון לקבוצות בנות ארבעה עד חמישה ילדים בקבוצה.
- < כל קבוצה מקבלת בלון ומטרתה לחבוט בבלון מבלי שייפול לרצפה.
- < ניתן להוסיף בלונים לכל קבוצה.

משחק 3: כדורגל סיני

מטרת הפעילות: להבקיע שערים רבים ככל האפשר ולהימנע מלספוג שער.

מטרות לימודיות: ריכוז, תיאום עין-יד ומנייה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), כדור גומי או ספוג.

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים במעגל ברגליים מפושקות (כף רגלו של האחד צמודה לכף רגלו של שכנו במעגל), ה'שער' הוא הרווח בין הרגליים של כל משתתף.
- < המובילה תניח כדור במרכז המעגל
- < על הילדים לגלגל את הכדור באמצעות כף היד או באגרוף, כדי להבקיע שערים רבים ככל האפשר בין רגלי ילדים אחרים.
- < על כל ילד להגן על 'שערו', ולנסות למנוע מהכדור מלעבור דרכו.

משחק 4: חרצנים (גוגואים) למטרה

מטרת הפעילות: קליעת חרצנים – גוגואים למטרה.

מטרות לימודיות: תיאום עין-יד, דיוק, זיהוי מספרים ומנייה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), חרצנים, קופסת קרטון, כלי כתיבה.

מהלך הפעילות

- < מכינים קופסת קרטון ובה חורים בגדלים שונים, רושמים ליד כל חור מספרים.
- < על הילדים לקלוע באמצעות החרצנים לחור שבו בחרו.
- < כל קליעה מזכה את הילד בנקודות (בהתאם למספרים הרשומים ליד החורים).

משחק 5: תופסת זנבות

מטרת הפעילות: לצבור מספר רב של סרטים ('זנבות').

מטרות לימודיות: זריזות, מהירות ותנועה במרחב.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים – (חצר) יש להגדיר את גודל המגרש מראש, סרטים כמספר המשתתפים.

מהלך הפעילות

- < כל ילד 'תולה' סרט על מכנסיו (מאחור).
- < במתן סימן מוסכם – מנסה כל ילד להוריד כמה שיותר 'זנבות' (סרטים) מחבריו במשך פרק זמן מוגדר.
- < ילד שנלקח ממנו 'זנבו' ממשיך לצוד את ה'זנבות' של חבריו (אין לרוץ עם 'זנב' ביד כשאינ 'זנב' תלוי על המכנסיים).
- < המשחק מסתיים כאשר אין יותר 'זנבות' תלויים מאחור או כשתם פרק הזמן המוגדר.

הערה

- < אין להגן על ה'זנב'.

משחק 6: שמור על הבית

מטרת הפעילות: לשמור על הבית ולא לאפשר לפגוע בו.

מטרות לימודיות: דיוק, זריזות, מהירות, מסירה ותפיסה, תנועה במרחב, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), כדור ספוג, חישוק וחרוט (קונוס).

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים במעגל גדול.
- < במרכז המעגל חישוק קטן ובתוכו חרוט (קונוס).
- < ילד אחד מגן על החרוט (קונוס) מפגיעת כדור מבלי להיכנס לחישוק.
- < הילדים במעגל מוסרים את הכדור במהירות זה לזה תוך ניסיון לפגוע בחרוט (קונוס) ולהפיל אותו.
- < ילד שפגע בחרוט מחליף את מקומו של השומר.

הערה

- < הפעילות מיועדת לילדים ששולטים במסירה ובתפיסה של כדור.

משחקי תנועה מותאמים למרחב החצר

ניהול משחקי תנועה בחצר מאפשר לצוות הצהרון לבחור משחקים המאופיינים בפורקן של אנרגיה רבה יותר ביחס לאלה הנערכים בתוך כיתת הצהרון, מעצם המרחב שמציעה החצר.

משחק 1: העברת כדורים מדלי לדלי

מטרת המשחק: העברת כדור מדלי מלא בכדורים לדלי ריק.

מטרות לימודיות: קואורדינציית עין-יד, מהירות פעולה, זריזות, תנועה במרחב.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), שני דליים מפלסטיק וכדורי טניס, ספוג או פלסטיק.

מהלך המשחק

- < המשתתפים עומדים בטורים ולפניהם דלי ובו כדורי טניס, ספוג או פלסטיק.
- < בהינתן האות – לוקח הראשון בכל טור כדור אחד מן הדלי ורץ להניחו בדלי הריק שעומד מולו.
- < לאחר שהניח את הכדור הוא חוזר בריצה אל הטור, ונוגע במשתתף הבא שחוזר על אותה המשימה.

משחק 2: בקבוקים קמים ונופלים

מטרת המשחק: הפלה והרמה זריזה של בקבוקים.

מטרות לימודיות: דיוק, יסות כוח, זריזות.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), בקבוקי פלסטיק רבים בגדלים שונים.

מהלך המשחק

- < המובילה תחלק את הילדים לשתי קבוצות במרחב הפעילות.
- < בהינתן סימן מוסכם יפילו ילדי קבוצה א' את הבקבוקים תוך שימוש בידיים בלבד, בעוד שילדי קבוצה ב' יעמידו אותם בזריזות בחזרה.
- < בעיטה בבקבוק אסורה.

גרסה 2

ילדי קבוצה א' יפילו את הבקבוקים באמצעות איבר שעליו יכריזו המובילה או הילדים, כגון: מרפק, ברך וכו'... ילדי קבוצה ב' יעמידו אותם חזרה באמצעות איבר שעליו יכריזו המובילה או הילדים, כגון: מרפקים, כפות רגליים וכו'...

משחק 3: הכדור הכי קרוב

מטרת המשחק: לגלגל את הכדור למקום הקרוב ביותר ל'כדור הסימון'.

מטרות לימודיות: תיאום עין-יד, ריכוז ודיוק.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), כדורי פלסטיק (בגודל כדור טניס) או כדורי גומי קטנים בצבעים שונים, 'כדור סימון' בצבע שונה משאר הכדורים.

מהלך הפעילות

< מניחים את 'כדור הסימון' במרחק שלושה עד עשרה מטרים מהילדים (המרחק בהתאם ליכולת של הילדים). לכל ילד שלושה כדורים. כל ילד מגלגל בתורו כדור, כך שיתקרב עד כמה שניתן ל'כדור הסימון'.

משחק 4: גולות

מטרת הפעילות: סיום מסלול הגולות.

מטרות לימודיות: תיאום עין-יד, ריכוז ודיוק.

תנאים ואביזרים נלווים: מגרש חולי וגולה לכל משתתף.

מהלך הפעילות

< חופרים שלושה בורות קטנים בחול.

< כל ילד מנסה בתורו להכניס את הגולה שבידו לתוך הבור על-ידי הדיפתה בעזרת אגודלו.

< אם הגולה נכנסה לבור מקבל הילד תור נוסף בניסיון להתקדם לבור הבא.

משחק 5: תופסת מנהרה ועץ

מטרת הפעילות: לגעת בילדים הבורחים.

מטרות לימודיות: ריצה, מהירות, שינוי כיוון בתנועה, התמצאות במרחב, שיתוף פעולה, תגובה מתאימה לגירוי חזותי.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך המשחק

- < הילדים מפוזרים במרחב הפעילות.
- < אחד הילדים נבחר להיות התופס.
- < בהינתן האות - הילדים בורחים מפניו ועליו לנסות לגעת באחד מהם.
- < ילד ש'נתפס' בוחר באחת משתי האפשרויות הבאות:
  - < **מנהרה** - עמידת פישוק ידיים לצדדיים.
  - < **עץ** - עמידה על רגל אחת, שתי ידיים צמודות מעל הראש.
  - < ניתן 'להציל' את הילד בהתאם לאופן עמידתו:
  - < **הצלה ממנהרה** - זחילת המציל בין רגלי הנתפס מלפנים לאחור.
  - < **עץ** - הקפת הילד העומד בדילוגים על רגל אחת.
  - < על המובילה להחליף את התופס מדי פעם.

הערה בזמן 'ההצלה' התופס אינו רשאי לתפוס את המציל ו/או את ה'נתפס'.

משחק 6: כדור דחיפה

מטרת הפעילות: הנעת כדור ענק בעזרת הידיים והרגליים.

מטרות לימודיות: בעיטה בכדור, דחיפת כדור, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), כדור ענק מנופח.

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים במעגל כשפניהם כלפי מרכז וידיהם פשוטות לפנים.

< הילדים דוחפים את הכדור בידיים או בועטים בו ברגליים לעבר העומדים במעגל.

יש לשמור שהכדור יישאר במעגל.

< ניתן לעשות זאת בישיבה כשהכדור נדחף ובאמצעות הרגליים.

יום /יומיים ספורט שבועי/ים - תחנות

קביעה של יום אחד או יומיים בשבוע שבהם מכשירים בעזרת תורנים את חצר הגן לקראת פעילות בתחנות ספורטיביות. בכל תחנה מוצעת פעילות אחרת שיש בה פיתוח כישורים תנועתיים מגוונים.

לפעילות בתחנות נדרשת הכנה מצוות הצהרון הנוגעת להכנת הילדים ולשמירה על כללי פעילות, כמו: כיבוד התור והסדר של המשתתפים בתחנה, מתן וקבלת עזרה, מעבר מתחנה לתחנה לסימן מוגדר ועוד.

דוגמאות לתחנות

תחנות לימי ספורט

תחנה של קליעה/ זריקה למטרה

תחנת זחילה - איור מנהרה

תחנת משחקון קלאס

בעיטה למטרה/ לשער

קפיצה בטרמפולינה

הליכה על ארגז החול, על ספסל הפוך או קורת שיווי משקל

טיפוס על המגלשה מלמטה כלפי מעלה בסיוע חבל משתלשל

מסלולים

הסבר

מסלול תנועה הוא דרך פשוטה וקלה מאוד כדי לאפשר ולעודד תנועה בקרב ילדים צעירים. יתרונו של המסלול הוא הרכבתו ממיני פריטים פשוטים הפזורים בסביבת הצהרון או מכאלה שהילדים יוצרים או אוספים בעצמם, כמו צורות איברי גוף, פריטים בשימוש חוזר, תיבות וארגזים יציבים המשמשים למשחק בחצר או בפינות אחרות ועוד.

דגשים תנועתיים ופדגוגיים בפעילות במסלולים

- < **שמירה על בטיחות:** ליצור מסלול בטיחותי, לבחור ציוד שלא מחליק ואין מחליקים עליו ולנקות את המשטח לפני הנחת המסלול. ניתן ליצור אותו על שטיח כדי למנוע החלקה.
- < **ביטוי תנועתי רחב:** יש למקם את הפריטים כך שיתנו ביטוי לתנועה מגוונת: לכיוונים שונים, כמו קדימה, אחורה, לצדדים, רמות גובה שונות - גבוה - נמוך וגובה ביניים, תנועה בקווים שונים - מפותלים, עקומים וישרים ויחסי מרחב שונים כמו רחוק-קרוב, מעל-מתחת, מסביב, לפנים ולאחור.
- < **בחירה ויצירתיות:** לאחר שפועלים במסלול נתון, חשוב לאפשר לילדים לשנות את מיקום החפצים בתוך המסלול כדי להתנסות ברעיונות ובאתגרים חדשים שהם מעלים תוך כדי שכלול התנועה וההתנסות.

מסלולים בגן

יום א: מסלול ממתארי (מגזרות) איברי גוף שונים, כמו כפות ידיים, כפות רגליים, ישבן, מרפק וברך ומשטיחונים.

יום ב: מסלול מחפצים ממוחזרים: ארגזים, גלילים, תיבות וקרטונים.

יום ג: מסלול מרהיטים: שולחנות, כיסאות, ספסלים.

יום ד: מסלול המורכב מציוד ספורט קל ופשוט: דלגיות וטבעות.

יום ה: מסלול עשוי תיבות עץ.

יום ו: מסלול מפירות סרק וענפים שנמצאו בטבע.

מסלולים בחצר הגן

מסלול בחצר הגן ניתן להפעלה בכמה דרכים לבחירת הצוות ולפי שיקול דעתו:

- < מסלול המאפשר גישה אליו באופן חופשי ולפי בחירת הילדים בשעת החצר.
  - < מסלול שבו פועלים ילדי הצהרון כל אחד בתורו עם היציאה לחצר, ואחר כך מתפזרים לפעילות חופשית.
  - < מסלול שבו פועלים ילדי הצהרון כל ילד בתורו עם החזרה מהחצר, טרם הכניסה לגן.
- ** יש לדאוג שהתנועה במסלול תזרום ולא ייווצרו בו "פקקים" על-ידי הגדרת מספר הפעמים או החזרות שיש לעבור בכל אחד מהמתקנים.**

דוגמאות למסלולי חצר

מסלול 1: הליכה על ארבע הקורות המקיפות את ארגז החול, ריצה מסביב להיקף החצר, התקדמות על צמיגים מקובעים וקפיצות בשתי רגליים צמודות לאורך המדרכה.

מסלול 2: טיפוס למגלשה, ירידה במגלשה, תלייה ונדנוד על המתח, הליכה על ארזי 'תנובה' וקפיצה בטרמפולינה המרופדת סביבה במשטח רך, דשא או מזרנים או חול רך.

כללי בטיחות לפעילות בתנועה ודרכים להתכנתם

לכל ארגון של פעילות ושל סביבה מעודדות תנועה במסגרת הצהרון נדרשת הכנה יסודית מראש של אנשי הצוות עם ילדי הצהרון בנושא כללי בטיחות:

להקניית הרגלים ומשמעת נודעת חשיבות רבה כאשר הילדים נעים במרחב. לשם כך יש לקבוע מצד אחד ולאכוף בהקפדה כללי פעילות של מותר ואסור בעת המשחק או הפעילות התנועתית, ומצד אחר ללמד את הילדים להיות ערניים לסכנות ולשמור על בטיחותם ועל בטיחות חבריהם. כלומר, להגביר מודעות לבטיחות ככלי לחיים.

דרכים להשגת בטיחות

- < להשיג על הילדים בעת הפעילות התנועתית, גם בעת משחק חופשי.
- < להקנות הרגלי פעילות ומשחק, כמו שמירת התור והסדר ושמירת מרחק וכיווני תנועה.
- < להגדיר כמה ילדים משתתפים בכל פעילות, מספר החזרות ואיזה ציוד מתאים לשם כך.
- < לקבוע כללי מגע ותנועה עם חברים.
- < לחנך לאחריות אישית וקבוצתית לבטיחות בעת תנועה.
- < למנות תורנים האחראים על הבטיחות.
- < לקבוע נוהלי סידור ואיסוף הציוד לפעילות.

משחקים לתלמידי בתי-הספר

למשחקים חברתיים חשיבות רבה בהתפתחות התקינה של הילדים מבחינה רגשית וחברתית. רצוי לערוך שעת משחק עם קבוצה של עד חמישה תלמידים ותלמידות בהנחיית מבוגר, שיוביל שיח רגשי או מפגש חברתי ושיח מכבד המחזק קשרי חברות, וכן משחקים המפתחים חשיבה מסדר גבוה.

במידה שמתגלה מידע חשוב על ילדים במהלך המשחק יש להפנותו לרכז הבית-ספרי ולצוות בית-הספר.

דוגמאות ל'משחקים של פעם' לחיזוק קשרים חברתיים ולתרגול משמעת קבוצתית:

< תופסת: תופסת רגילה / תופסת צבעים / תופסת גבהים

< שוטרים וגנבים

< מחבואים

< חמישה מקלות

< דג מלוח

< גולם במעגל

< חמש אבנים

< קלאס

פלח פעילות לסיום היום

נשיר ונביע ברגשות איך עבר היום על הילדים בצהרון בגן הילדים

פעילויות אפשריות

- < לאפשר לילדים לבחור איקון שיבטא את הרגשתם בסוף היום ולעודד אותם לבטא במילים את הרגשתם.
- < כדאי לשיר את השיר 'אני תמיד נשאר אני' בעמוד הבא.
- < ניתן להדגיש הפזמון "אבל אני תמיד נשאר אני" בשירה משותפת או בתנועות מוסכמות שממציאים הילדים.
- < אפשר להמציא תנועות להמחשת המילים בשיר ולבצע אותן תוך כדי שירה.
- < אפשר לצפות בסרטון מתוך התוכניות:

[הופ! ילדות ישראלית](#)

[פרפר נחמד](#)

'אני תמיד נשאר אני'

מאת: דתיה בן דור

לפעמים אני עצוב
ולפעמים - שמח.
לפעמים אני זוכר
ולפעמים - שוכח.
לפעמים אני שבע
לפעמים - רעב,
לפעמים אני כועס
ולפעמים - אוהב.

אבל,
אני תמיד נשאר אני,
תמיד נשאר אני
תמיד נשאר
אני!

לפעמים אני גדול
ולפעמים - קטן.
לפעמים אני גיבור
ולפעמים - פחדן.
לפעמים אני ביחד
לפעמים - לבד,
לפעמים אני באמצע
לפעמים - בצד.
אבל אני...

לפעמים אני כינור
ולפעמים - תופים.
לפעמים אני קיצי
ולפעמים - חורפי.
לפעמים אני עצלן
ולפעמים חרוץ,
לפעמים אני מתוק
ולפעמים - חמוץ.
אבל אני...

לפעמים אני חכם
ולפעמים - טיפשי.
לפעמים אני ראשון
ולפעמים שלישי.
לפעמים אני תופס
ולפעמים - תפוס,
לפעמים אני ענק
ולפעמים - פספוס.
אבל אני...

2. נשחק במנהיג הקטן

מטרות המשחק: תנועה מוסדרת אחר ה'מנהיג'.

מטרות לימודיות: תנועה במרחב, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), מוזיקה עליזה וקצבית או כלי הנותן קצב לתנועה.

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים בטורים בני ארבעה עד חמישה משותפים בכל טור (אינם נוגעים זה בזה).
- < הילדים נעים במרחב בטורים, כשהראשון בכל טור הוא ה'מנהיג'.
- < ה'מנהיג' מוביל את טורו במסלולים שונים, וילדי קבוצתו נעים אחריו בטור, תוך שמירה קפדנית על המסלול ועל סדר הטור.
- < בהינתן האות על-ידי המובילה, על ה'מנהיג' ללכת לסוף הטור, והשני בטור הופך להיות ה'מנהיג' החדש. אפשר שהטור יתקדם בהליכה, בריצה, בדילוג, בניתור, בזחילה, ברקיעות ברגליים, בטפיחות על הכתפיים וכד'. שאר הילדים נעים בחיקוי מנהיגם.

הערות

- < ניתן להשתמש במוזיקה כאות לתחילת ההתקדמות וכאות לעצירתה.
- < במשחק נדרשת מהילדים התחשבות באחרים והתאמת תנועתם לקבוצה ולקבוצות האחרות הנעות במקביל אליהם.

3. נשחק ברמזור

מטרות המשחק: ציות להוראות בלתי מילוליות.

מטרות לימודיות: מהירות, זמן תגובה, זיהוי יסוד ותגובה בהתאם, בלימה, קשר עין והתמצאות במרחב.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), פריטים בצבעים אדום, צהוב, ירוק.

מהלך הפעילות

- < המובילה מציגה לילדים את המשחק, ולאחר מכן הילדים מנהלים את המשחק. המובילה או הילדים אוחזים בידיהם שלושה פריטים בצבעי הרמזור: אדום, צהוב וירוק.

- < הילדים נעים במרחב על-פי הנחיות אחד הילדים באופנים שונים: דהרות, ריצה, דילוגים וכדומה. עם הרמת פריט צבעוני אחד על-ידי המובילה או הילדים, על הילדים להגיב בהתאם להנחיות הבאות:
  - < בהרמת פריט בצבע **אדום** - יש לבלום ולהיעצר במקום.
  - < בהרמת פריט בצבע **צהוב** - יש לבצע ריצה קלה במקום.
  - < בהרמת פריט **ירוק** - יש לנוע על-פי הוראות המובילה או הילדים.

נביע ברגשות איך עבר היום על הילדים בצהרון בתי-הספר

שימוש בדימויים או בתמונות

דימוי הוא סוג של לשון ציורית. דימוי משווה בין שני דברים מתחומים שונים. בדימוי יש לזהות שני מרכיבים: הדומה והמדומה. הבסיס להשוואה הוא תכונה משותפת לשניהם, או פעולה, יחס או מראה משותף לשניהם

1. התלמידים מקבלים הסבר קצר מהו דימוי ועל האפשרויות השונות לבטא דימוי (חפץ, תנועה של חפץ וכדומה). מומלץ להמחיש באמצעות דוגמאות.
2. שימוש בתמונות- בפני התלמידים מוצג אוסף תמונות של דמויות או נופים או חפצים. לדוגמה: כל תלמיד מתבקש להשלים את המשפט - "היום הזה היה בשבילי כמו...". התלמיד משלים את המשפט בעזרת הדימוי שבחר או בעזרת תמונות שבחר מתוך האוסף שהוצג בפניו.

פעילות עם אגוזים

- < בפני התלמידים מוצגת קערה מלאה באגוזים. אפשר גם תמונות של אגוזים.
- < כל תלמיד מוזמן ליטול אגוז או תמונה של אגוז מהקערה ולספר על קושי שחווה במהלך היום.
- < בהמשך מוגש לו/ה כלי-פיצוח, התלמיד/ה מפצח/ת את האגוז ומספר/ת כיצד פיצח/ה את הקושי. ואם זו תמונה ניתן לשאול כיצד התגברת על הקושי?

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
היחידה לתכניות משלימות למידה

באוגדן למנהל ניצנים ברשות המקומית בחרנו להתמקד בשלושה היבטים מרכזיים:

1. היבט ניהולי-מערכתי לקידום התוכנית - נהלים והנחיות החיוניים לניהול והפעלת התוכנית.
2. היבט מעשי להפעלת התוכנית - לוח גאנט למנהל התוכנית ברשות, טפסים שימושיים, הנחיות לעזרה ראשונה וכדומה.
3. היבט פדגוגי - כלים פדגוגיים לניהול והפעלת התוכנית, ממנהל התוכנית ברשות דרך מרכזי התוכנית בבתי הספר אל הצוותים המובילים במסגרות הגנים ובתי הספר.

”הדמיון מכיר לאדם את מה שמחוץ לו
והשכל, את מה שרכש בפנימיותו”